NTA
NUANCE DOOR TRAINING & ADVIES

FENOMEENANALYSE

Gemeente Gouda

Fenomeenanalyse gemeente Gouda

In opdracht van: *gemeente Gouda*

Uitgevoerd door: *Nuance door Training & Advies*

© NTA, 2 september 2024

Inhoud

Managementsamenvatting 4

Inleiding 12

1. Manifestatie van extreemrechts en rechts-extremisme 23

1.1 Casuïstiek en straatmarkeringen 23
1.2 Actieve organisaties en groeperingen 23
1.3 Perspectief vanuit professionals 29
1.4 Conclusie 31

2. Manifestatie van extreemlinks en links-extremisme 32

2.1 Casuïstiek en straatmarkeringen 32
2.2 Actieve organisaties en groeperingen 32
2.3 Perspectief vanuit professionals 34
2.4 Conclusie 35

3. Manifestatie van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme 36

3.1 Casuïstiek en straatmarkeringen 36
3.2 Actieve organisaties en groeperingen 36
3.3 Perspectief vanuit professionals 40
3.4 Conclusie 41

4. Manifestatie van dierenrechten- en milieu-activisme en extremisme 43

4.1 Casuïstiek en straatmarkeringen 43
4.2 Actieve organisaties en groeperingen 43
4.3 Perspectief vanuit professionals 47
4.4 Conclusie 48

5. Manifestatie van gewelddadig salafisme 50

5.1 Casuïstiek en straatmarkeringen 50
5.2 Perspectief vanuit professionals 50
5.3 Conclusie 50

6. Polarisatie en maatschappelijke onrust 52

6.1 Racisme en discriminatie 52
6.2 Wantrouwen jegens de overheid 54
6.3 Asiel en migratie 55
6.4 Israël-Palestinaconflict 56

7. Overige opbrengsten 59

8. Conclusies en aanbevelingen 60

8.1 Algemene conclusie 60
8.2 Aanbevelingen 62

Literatuurlijst 65

Bijlagen 66

Bijlage 1. Over NTA 66
Bijlage 2. Verbindingen van XR Gouda met de landelijke tak en andere (inter)nationale bewegingen 67

Managementsamenvatting

Onderzoeksvraag en methoden

Dit rapport doet verslag van de onderzoeksresultaten van de fenomeenanalyse die is uitgevoerd door Nuance door Training & Advies (NTA) in opdracht van de gemeente Gouda. De gemeente Gouda wilde de informatiepositie op de thema's radicalisering en extremisme versterken, naar aanleiding van het evaluatieonderzoek naar de radicaliseringsaanpak in Gouda dat in 2023 is uitgevoerd. De wens bestond om meer zicht te krijgen op aanwezige polariserende, activistische en extremistische manifestaties in relatie tot de volgende fenomenen: gewelddadig salafisme, rechts-extremisme, links-extremisme, dierenrechtenextremisme, milieuextremisme en anti-institutioneel extremisme. Deze fenomenen komen overeen met de fenomenen die regelmatig terugkomen in het *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland* van de NCTV dat halfjaarlijks wordt uitgebracht. In dit onderzoek gaat het om díe narratieven en groeperingen die op gespannen voet staan met de openbare orde en veiligheid. Polariserende en/of activistische manifestaties zijn pas meegenomen in dit onderzoek, zodra ze onderdeel zijn van een bredere beweging waar extremisme in voorkomt. De centrale onderzoeksvraag van het onderzoek luidde:

> 'Wat zijn in de gemeente Gouda de actuele zichtbare polariserende, activistische en extremistische manifestaties ten aanzien van de fenomenen: gewelddadig salafisme, rechts-extremisme, links-extremisme, anti-institutioneel extremisme, dierenrechtenextremisme en milieuextremisme?'

Het activistische landschap en het extremistische landschap tonen overlap en samenhang in ideologie en middelen. Vanuit de verantwoordelijkheid voor het tegengaan van radicalisering en extremisme, is de gemeente Gouda gebaat bij verdiepend en verbredend fenomeenbegrip, waarbinnen activisme en extremisme voorkomen. Om die reden zijn zowel beschrijvingen van activistische als van extremistische manifestaties in het onderzoeksgebied meegenomen in dit onderzoek. Hiermee worden activistische uitingsvormen expliciet *niet* geproblematiseerd. Met het beschrijvende onderzoek beoogt NTA bij te dragen aan het bredere en verdiepende fenomeenbegrip bij gemeenteprofessionals van de gemeente Gouda, zodat zij beter in staat zijn om bijvoorbeeld wanordelijkheden tijdens protesten en/of demonstraties te voorkomen of op te lossen, onderscheid te maken tussen activistische (democratische) en extremistische (ondemocratische) ideologieën en middelen, en processen van radicalisering te herkennen.

Deze fenomeenanalyse heeft plaatsgevonden van december 2023 tot juni 2024. Het is een beschrijvend kwalitatief onderzoek dat ten eerste is gebaseerd op *bureauonderzoek* (raadplegen van open bronnen (websites, fora, sociale media), literatuur, media, overheidsstukken en overige documenten die openbaar toegankelijk zijn). Daarnaast is er *veldwerkonderzoek* verricht, bestaande uit straatbeeldonderzoek (onderzoek naar de kwantiteit en inhoud van straatmarkeringen, zoals stickers, posters en graffiti in de openbare ruimte) en het afnemen van vijftien semigestructureerde interviews. De respondenten betreffen professionals die werkzaam zijn in de lokale zorg- en veiligheidsketen van de gemeente Gouda.

Fenomeenspecifieke resultaten en conclusies

Extreemrechts en rechts-extremisme

De lokale persoonsgerichte aanpak radicalisering van de gemeente Gouda (hierna: PGA), kent ten tijde van het onderzoek twee casussen die worden gemonitord, waarbij sprake is van een extreemrechtse en/of rechts-extremistische ideologie. Daarnaast wordt één 'signaal' besproken in de wegings- en duidingsfase. Dat wil zeggen dat er nog moet worden besloten of de persoon wordt opgenomen als casus in de PGA. In het fysieke straatbeeld zijn ten minste zeventig verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied, die te relateren zijn aan negentien verschillende actoren.

In de gemeente Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden, die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van extreemrechts. De gevonden narratieven zijn verspreid in de vorm van stickers, straatmarkeringen, onlineberichtgeving, protesten en demonstraties. De manifestaties in handelingen binnen dit fenomeen vallen daarmee binnen het activistische spectrum. De manifestaties in narratieven kennen wél rechts-extremistische elementen. Er zijn daarnaast activiteiten van extreemrechtse actoren met rechts-extremistische elementen waargenomen in het onderzoeksgebied van Gouda. Deze extremistische elementen hebben echter in het verleden, of in andere delen van Nederland plaatsgevonden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat extremistische handelingen hebben plaatsgevonden in Gouda.

De relatief veel fysieke en online uitingen vanuit een extreemrechtse ideologie in Gouda zijn volgens de professionals te herleiden tot enkele personen die in beeld zijn bij de verschillende instanties. Dat is te verklaren vanuit de subcultuur van extreemrechts, waarbinnen het normaal is om op demonstraties en onder vrienden en bekenden stickers uit te delen en deze vervolgens op te plakken (bijvoorbeeld in de eigen woonplaats). Dat ligt in lijn met het gegeven dat deze personen (voornamelijk op basis van politiegegevens) zowel online als offline brede netwerken in de Nederlandse (en mogelijk internationale) extreemrechtse en rechts-extremistische gemeenschap hebben. Gouwenaren vervullen binnen deze gemeenschap in sommige gevallen een voorbeeldrol, die landelijke bijeenkomsten in Gouda tot gevolg hebben. Professionals schatten in dat de invloed binnen Gouda momenteel beperkt is en dat men zich vooral richt op personen en organisaties in de extreemrechtse en rechts-extremistische gemeenschap buiten Gouda. Toch zijn er ook signalen dat er wordt gepoogd om jongeren te bereiken in Gouda. De bevindingen op basis van het straatbeeldonderzoek bevestigen dit signaal: er zijn relatief veel extreemrechtse straatmarkeringen gevonden in schoolomgevingen van Gouda.

Extreemlinks en links-extremisme

De lokale PGA van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek geen casussen waarbij sprake is van een extreemlinkse ideologie. Tevens zijn er geen nieuwe signalen van extreemlinks gewogen aan de casustafel binnen de onderzoeksperiode. In het fysieke straatbeeld zijn ten minste 21 verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied die te relateren zijn aan vijf actoren.

In Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van extreemlinks en links-extremisme. De gevonden narratieven zijn verspreid in de vorm van stickers en straatmarkeringen. De manifestaties in handelingen binnen dit fenomeen vallen daarmee binnen het activistische spectrum. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat extremistische

handelingen hebben plaatsgevonden in Gouda. De manifestaties in narratieven kennen wél links-extremistische elementen. Er zijn daarnaast activiteiten van extreemlinkse actoren met links-extremistische elementen waargenomen in het onderzoeksgebied van de gemeente Gouda. Deze extremistische elementen hebben echter in het verleden, of in andere delen van Nederland plaatsgevonden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat deze extremistische uitingen hebben plaatsgevonden in Gouda zelf.

De omvang van de zichtbare actieve manifestaties is relatief klein ten opzichte van de manifestatie van het fenomeen extreemrechts en rechts-extremisme. Toch tonen de gevonden manifestaties extremistische ideologische elementen. Ook wordt op basis van de onderzoeksdata duidelijk dat er reactief wordt gehandeld vanuit de extreemlinkse actoren op straatmarkeringen vanuit een extreemrechtse ideologie. Extreemrechtse stickers overplakken is overigens geen expliciet extreemlinkse activiteit. Afkeer van fascisme is bovendien een breed gedeelde maatschappelijke mening. De personen die binnen Gouda verantwoordelijk zijn voor het plakken van de stickers met in sommige gevallen links-extremistische narratieven, zijn echter volgens professionals niet in beeld. Eerder onderzoek naar links-extremistische groeperingen in Nederland schetste hetzelfde beeld: Nederland kent nieuwe aanwas, maar zicht op de aanhang en de risico's is beperkt. Dit kan in de toekomst een risico vormen voor de openbare orde en veiligheid, omdat professionals onvoldoende zicht lijken te hebben op (de ontwikkeling van) het fenomeen van extreemlinks.

Radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme

De lokale PGA van de gemeente Gouda, kent ten tijde van het onderzoek geen casussen waarbij sprake is van anti-institutioneel extremisme. Tevens zijn geen signalen gemeld van anti-institutioneel extremisme die zijn gewogen tijdens het casusoverleg van de PGA. In het fysieke straatbeeld zijn ten minste twaalf verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied die te relateren zijn aan drie actoren.

In de gemeente Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden, die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme. De gevonden narratieven zijn verspreid in de vorm van stickers, straatmarkeringen, onlineberichtgeving, protesten en demonstraties. Daarmee blijven de manifestaties in handelingen binnen het activistische spectrum. Er zijn geen manifestaties gevonden die duiden op extremistische anti-institutionele narratieven.

Wel valt op dat er vanuit de soevereinenbeweging narratieven worden verspreid die oproepen om lokaal in verzet te komen tegen overheidsinstituties. Het bereik van dit gedachtegoed in Gouda lijkt in elk geval online op dit moment relatief beperkt. Wel vinden op landelijk niveau in toenemende mate bedreigende en onveilige (fysieke) confrontaties plaats tussen personen met een soeverein gedachtegoed en professionals binnen verschillende overheidsinstellingen, deurwaarders in het bijzonder. Met het oog op deze landelijke ontwikkeling is het belangrijk om te noemen dat de onderzoeksresultaten aantonen dat zowel de expertise in als de handelingsbekwaamheid voor casuïstiek die binnen dit fenomeen valt, bij ten minste een deel van de professionals in Gouda onvoldoende aanwezig is. Hierdoor is de inschatting van de ernst en de omvang van de manifestaties binnen dit fenomeen, evenals de signaleringsbekwaamheid op dit terrein kwetsbaar en in beperkte mate betrouwbaar.

Radicaal dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme en radicaal milieuactivisme en milieu-extremisme

De lokale PGA van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek geen casussen waarbij sprake is van dierenrechtenextremisme of milieuextremisme. Tevens zijn er geen nieuwe signalen van dierenrechtenextremisme of milieuextremisme gewogen aan de casustafel binnen de onderzoeksperiode. In het fysieke straatbeeld zijn ten minste tien verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied die te relateren zijn aan drie actoren.

In de gemeente Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme en radicaal milieuactivisme en milieuextremisme. De gevonden narratieven binnen het fenomeen van radicaal dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme zijn verspreid in de vorm van stickers en straatmarkeringen. De manifestaties in handelingen blijven daarmee binnen het activistische spectrum. Voor het fenomeen van radicaal milieuactivisme en milieuextremisme geldt dat deze narratieven zijn verspreid door stickers, straatmarkeringen, online-uitingen, protesten en demonstraties en de oprichting van een lokale organisatie. Ook deze manifestaties in handelingen blijven binnen het activistische spectrum. Wel is waargenomen dat de gepercipieerde grens van legaal en illegaal verschuift en dat demonstratietactieken op landelijk niveau in sommige gevallen grensoverschrijdend zijn en deze tactieken online positief worden aangehaald door XR Gouda. Voor beide verschuivingen geldt dat een radicale ideologie is waargenomen, zonder extremistische narratieven. Op het moment van schrijven is binnen de lokale organisatie reeds een verandering in actierepertoires waargenomen, die lijkt op de landelijke technieken. Deze acties zijn niet geduid, daar deze buiten de onderzoeksperiode vielen. Wel wordt hierdoor duidelijk dat, ondanks de verschillen tussen de afdelingen van XR, ze elkaar ook inspireren.

Voor de boerenbeweging geldt dat zij in vergelijking met XR (Gouda) minder centraal georganiseerd is; van een overkoepelend landelijk beleid kan dus niet worden gesproken. Wel hebben tijdens boerenprotesten in andere delen van Nederland grensoverschrijdende acties plaatsgevonden. De beweging is diffuus en lokale acties in Gouda waren tot nu toe niet grensoverschrijdend. Het is daarom voor zowel op het gebied van boerenprotesten als op het gebied van XR Gouda belangrijk om de ontwikkelingen nauwlettend te blijven monitoren voor de waarborging van de openbare orde en veiligheid.

Gewelddadig salafisme

Gouda heeft rond de periode van het uitroepen van een kalifaat door ISIS te maken gehad met meerdere uitreizigers naar strijdgebieden in Syrië. De lokale PGA van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek twaalf casussen die vallen binnen het fenomeen gewelddadig salafisme. Negen van de casussen zijn uitreizigers die mogelijk zijn overleden in het strijdgebied van Syrië, maar van wie geen officiële doodsverklaring bestaat. De andere drie casussen zijn terugkeerders uit Syrië. Er zijn binnen de onderzoeksperiode geen signalen gemeld van gewelddadig salafisme die zijn gewogen tijdens het casusoverleg van de PGA.

In de gemeente Gouda zijn noch online, noch offline zichtbare manifestaties waargenomen die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van het gewelddadig salafisme. Wel heeft het grootste deel van de personen die zijn opgenomen in de PGA een gewelddadig salafistische ideologie. Dit is te verklaren door de historische context van Gouda rondom het uitreizen naar Syrië.

Het beeld dat er behalve de PGA-casuïstiek verder weinig tot geen zichtbare (online) manifestaties zijn waargenomen, verschilt ten opzichte van de (mate van) manifestaties van de andere fenomenen. Twee zaken kunnen hierbij van invloed zijn (geweest). Ten eerste is er meer geïnvesteerd in kennis van, expertise in en beleid gericht op het tegengaan van gewelddadig salafisme in vergelijking met de aanpak van politiek-extremistische stromingen. Dit, omdat deze aanpak al een aantal jaren langer bestaat. Ten tweede ligt de bevinding in lijn met het (inter)nationale gegeven dat extremistische groeperingen meer veiligheidsbewust zijn geworden en zich minder in de publieke ruimte uiten en meer in online afgeschermde kanalen. Áls er al extremistische manifestaties vanuit het fenomeen van gewelddadig salafisme in Gouda zouden zijn, dan zouden deze voor de gemeente niet of moeilijk zichtbaar zijn.

Polarisatie, maatschappelijke onrust en overige opbrengsten

Op basis van de onderzoeksresultaten blijken vier thema's momenteel voor polarisatie en/of maatschappelijke onrust te zorgen binnen de Goudse gemeenschap. Ten eerste vindt er *racisme en discriminatie* plaats tegen verschillende minderheidsgroepen. Er heerst bij een deel van de respondenten een gevoel dat met name de manifestatie van antisemitisme en de invloed hiervan op de Joodse gemeenschap relatief veel aandacht krijgt in vergelijking met bijvoorbeeld islamofobie en de invloed hiervan op de islamitische gemeenschap. Soortgelijke gevoelens en opvattingen zijn ook online waargenomen. De resultaten van het onderzoek tonen daarnaast dat de antisemitische uitingen in Gouda veelal voortkomen vanuit extreemrechtse en rechts-extremistische denkbeelden.

Ten tweede wekken zowel de bevindingen van het openbronnenonderzoek en de bevindingen uit de interviews de indruk dat de aansluiting tussen politiek-bestuurlijke organen en de inwoners van de gemeente Gouda niet altijd wordt gevonden of voor verbetering vatbaar is. Deze verbinding is nodig om gevoelens van *wantrouwen jegens de overheid* te kunnen verminderen.

Ten derde kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gesteld dat politiek-bestuurlijke besluiten over *asiel en migratie* voornamelijk op voorhand voor maatschappelijke onrust zorgen, waarbij de online omgeving een katalyserende werking lijkt te hebben.

Ten vierde tonen de onderzoeksresultaten dat het *Israël-Palestinaconflict* ook in de gemeente Gouda zorgt voor maatschappelijke onrust en polarisatie. Er wordt onder andere door professionals duidelijk onderscheid gemaakt tussen het kamp pro-Palestina en het kamp pro-Israël. Op politiek niveau en in de (sociale) media wordt in sommige gevallen gesproken over 'de Joden' (als verwijzing naar het kamp pro-Israël) en 'de moslims' (als verwijzing naar het kamp Palestina) die tegenover elkaar staan. In de praktijk blijkt dat beide groeperingen, maar in het bijzonder de pro-Palestijnse groeperingen, een grote diversiteit aan mensen kennen als het gaat om religieuze en politieke achtergronden. Genuanceerde duiding van uitingen en motieven is daarom nodig om de invloed van dit conflict op de Goudse gemeenschap goed te kunnen begrijpen en adequaat te kunnen reageren op activiteiten en/of incidenten die hieraan gerelateerd zijn.

Ten slotte kan op basis van de bevindingen worden gesteld dat vraag en aanbod op het gebied van training en opleiding momenteel niet voldoende bij elkaar komen. Daarnaast lijken met name in het zorgdomein en voor wijkgerichte professionals nog mogelijkheden te liggen als het gaat om verdieping en verbreding van het signaleringsnetwerk.

Conclusie

In de gemeente Gouda zijn online en offline manifestaties binnen alle fenomenen waargenomen. De manifestaties variëren van stickers van organisaties, straatmarkeringen en online uitingen tot protesten, demonstraties en de oprichting van lokale groeperingen die zich baseren op een van de in het theoretisch kader beschreven ideologieën. Voor wat betreft de handelingen die de Goudse inwoners verbinden aan hun ideologie, kan dus worden gesteld dat zij in alle gevallen binnen het activistische spectrum opereren. Voor wat betreft ideologie, zijn enkel binnen de fenomenen 'extreemrechtse en rechts-extremisme' en 'extreemlinks en linksextremisme' extremistische elementen aangetroffen. Binnen het fenomeen extreemrechts en rechts-extremisme zijn dat geweldsverheerlijking, het positief framen van een raciale oorlog en de gewelddadige houding jegens gepercipieerde 'linkse tegenstanders.' Binnen het fenomeen extreemlinks en links-extremisme is dit eveneens geweldsverheerlijking. Binnen de andere fenomenen zijn radicale, maar niet-extremistische narratieven waargenomen. Voor wat betreft het gewelddadig salafisme zijn naast de PGA-casuïstiek geen andere manifestaties waargenomen.

De (inter)nationale ontwikkeling dat extremistische groeperingen veiligheidsbewuster zijn geworden in de afgelopen jaren ligt ten grondslag aan de beperkte zichtbaarheid van deze groeperingen. Deze groeperingen bevinden en organiseren zich in toenemende mate online, in besloten groepen of kanalen op socialmediaplatforms als Telegram. Een gemeente heeft geen bevoegdheden om dit soort kanalen te onderzoeken en/of te monitoren. Ook zijn deze bronnen niet toegankelijk voor onderzoek binnen de methodische kaders van deze fenomeenanalyse.

Ondanks het feit dat de zichtbare uitingsvorm veelal binnen de activistische en daarmee democratische grenzen blijft, zorgen de manifestaties wel mede voor polarisatie en maatschappelijke onrust. De aanwezigheid van mensen die deze ideologieën aanhangen, geeft op zichzelf al aan dat er in zekere mate sprake is van polarisatie onder de Goudse inwoners; de ideologieën die ten grondslag liggen aan de fenomenen, zijn radicaal ten opzichte van de maatschappelijke norm en staan inhoudelijk vaak haaks op één of meer van de andere ideologieën.

Wat in de polariserende thema's en maatschappelijke onrust overeenkomt, is dat verschillende groeperingen in Gouda zich onvoldoende gehoord voelen. Dit, ondanks meerdere initiatieven vanuit de gemeentelijke afdelingen Veiligheid en Wijken en Maatschappelijk beleid om verbinding te krijgen met bewoners die deze ervaring hebben. Het afnemende vertrouwen in de overheid als geheel kan de verbinding tussen gemeente en inwoners verder bemoeilijken. In algemene zin kan worden geconcludeerd dat sommige mensen zich vanuit eigen ervaringen en positie in de samenleving (of op lokaal niveau in Gouda) niet gehoord voelen, tekortgedaan en/of achtergesteld voelen ten opzichte van andere groeperingen in de stad en/of de samenleving. Hierbij bestaan verschillende belevingswerelden tegelijk en naast elkaar, die in sommige gevallen zelfs in strijd zijn met elkaar. Deze sentimenten komen overeen met de actuele landelijke sentimenten, maar zijn daarmee niet minder zorgelijk. De toenemende mate van landelijke, maar ook lokale polarisatie en maatschappelijke onrust in combinatie met de toenemende (en steeds radicalere/extreme) vormen van activisme en werving voor ideologieën vormt namelijk een voedingsbodem voor radicalisering en extremisme. Het verspreiden van extreemrechts gedachtegoed onder de jeugd via muziek en het verspreiden van stickers in schoolomgevingen en de verschuiving van actierepertoires binnen het milieuactivisme en extremisme zijn hier zorgwekkende voorbeelden van.

Concluderend kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gesteld dat de personen en groeperingen binnen de fenomenen in Gouda zich momenteel

binnen de democratische grenzen bewegen voor wat betreft handelingen. Wel zijn er extremistische narratieven gevonden, die duiden op de aanwezigheid van extremistisch gedachtengoed in Gouda. Ook lijkt er een verharding zichtbaar te zijn, in elk geval binnen het fenomeen van milieuactivisme als het gaat om demonstratietechnieken. Het (ervaren) racisme en de (ervaren) discriminatie, de (online) meningsvorming en uitingen over het Israël-Palestinaconflict, de (online) uitingen en meningsvorming over asiel en migratie en het afnemende vertrouwen in de overheid kunnen echter wel een voedingsbodem zijn voor antioverheidssentimenten, polarisatie en radicalisering. Daarmee lijken momenteel in de preventie van radicalisering de grootste uitdagingen te liggen voor de gemeente Gouda, zoals ook in 2023 uit het evaluatieonderzoek van de radicaliseringsaanpak naar voren kwam.

De onderzoeksresultaten van deze fenomeenanalyse passen in het landelijke beeld en staan niet op zichzelf. De ontwikkelingen die in Gouda spelen, sluiten aan bij de landelijke maatschappelijke trends. Er zijn de laatste jaren in Nederland verschuivingen zichtbaar op het gebied van activisme, radicalisering en extremisme. Twee verschuivingen springen het meest in het oog. Ten eerste is er de opkomst en/of groei van fenomenen (rechts-extremisme, anti-institutioneel extremisme, milieu-extremisme et cetera). Deze fenomenen vormen niet alleen op zichzelf al een dreiging voor de democratische rechtsorde, ze vergroten ook de tendensen van polarisatie tussen bevolkingsgroepen. Ten tweede is het fenomeen gewelddadig salafisme van gedaante veranderd: deze vorm is zeer veiligheidsbewust geworden, is minder zichtbaar in de publieke ruimte en beweegt zich met name in besloten online ruimtes. Er gaat echter nog steeds een grote dreiging vanuit. Deze verschuivingen behoeven intensivering van een CTER-aanpak. Gezien de huidige ontwikkelingen, is alleen een reactieve aanpak niet afdoende, maar moet er ook proactief beleid zijn. Gemeenten vervullen hierin een cruciale rol, omdat zij aan de basis staan van preventief beleid, een belangrijke signaleringsfunctie hebben en een rol spelen in de informatiehuishouding. Een stevig kennisniveau is hierin noodzakelijk om signalen te kunnen duiden, en te kunnen differentiëren tussen activisme, radicalisering en extremisme. Het onderkennen van de belangrijke verschillen en de overlap tussen activisme, radicalisering en extremisme is anders niet mogelijk. Het risico is dat enerzijds zorgelijke signalen worden gemist en anderzijds democratisch gedrag onnodig wordt geproblematiseerd. NTA doet enkele aanbevelingen om de aanpak in de gemeente Gouda aan te scherpen.

Aanbevelingen

1. Wees genuanceerd in de duiding

Manifestaties binnen de fenomenen kunnen diffuus zijn, als het gaat om ideologische narratieven. Bepaalde thema's worden door personen vanuit verschillende ideologische denkkaders aangehaald en in sommige gevallen protesteren en/of demonstreren deze personen in een gezamenlijk protest/ demonstratie. Vanwege dit diffuse beeld wordt het daarom sterk aanbevolen om protesten, demonstraties en andere uitingen genuanceerd te duiden. Het nalaten hiervan kan in negatieve zin gevolgen hebben, bijvoorbeeld bij de inschatting van het verloop van een protest of demonstratie.

2. Houd zicht op de online-ontwikkelingen en thematieken die verband houden met de fenomenen

Met in achtneming van de wettelijke beperkingen in het uitvoeren van onlineonderzoek, wordt geadviseerd om trends en narratieven op fenomeenniveau te monitoren om zo een actueel beeld te krijgen (en te houden) van de thematieken die op lokaal en landelijk niveau worden gebezigd. Dit draagt bij aan de informatiepositie van de

gemeente en stelt haar in staat om tijdig te acteren wanneer online ideologische discussies lijken te verhitten.

3. Investeer in een brede preventieve aanpak

Het wordt aanbevolen om gemeentelijk contact en gemeentelijke initiatieven die zijn gericht op verbinding en preventie van radicalisering en polarisatie op een bredere manier vorm te geven. Bijvoorbeeld door training in culturele sensitiviteit en te zorgen voor een goede afspiegeling van de diverse groepen inwoners in wijkgerichte teams.

4. Investeer in de weerbaarheid van de jeugd

Weerbaarheid tegen radicale en/of extremistische invloeden kan worden opgebouwd door middel van sterk vormgegeven burgerschapsonderwijs. Het is aan te bevelen om hierin in elk geval aandacht te besteden aan de werking, maar vooral ook het nut van de democratische rechtsorde. Daarnaast zijn de volgende onderwerpen gewenst: een kennismaking met verschillende levensbeschouwelijke opvattingen, het bespreken van online-invloeden en de daaraan verbonden risico's van de huidige internetcultuur en het leren herkennen van radicale narratieven.

5. Uitbreiding, verdieping, versterking en training van het signaleringsnetwerk

Het wordt aanbevolen om eerste- en tweedelijnsprofessionals te trainen in signalering van radicalisering en/of in het vergroten van hun verdiepende fenomeenspecifieke kennis.

Inleiding

Dit rapport doet verslag van de onderzoeksresultaten van de fenomeenanalyse die is uitgevoerd door Nuance door Training & Advies (NTA) in opdracht van de gemeente Gouda.[1] Gemeente Gouda wilde de informatiepositie op de thema's radicalisering en extremisme versterken, naar aanleiding van het evaluatieonderzoek naar de radicaliseringsaanpak in Gouda, dat in 2023 is uitgevoerd.[2] De wens bestond om meer zicht te krijgen op aanwezige polariserende, activistische en extremistische manifestaties in relatie tot de volgende fenomenen: gewelddadig salafisme, rechts-extremisme, links-extremisme, dierenrechtenextremisme, milieuextremisme en anti-institutioneel extremisme. Deze fenomenen komen overeen met de fenomenen die regelmatig terugkomen in het *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland* van de NCTV dat halfjaarlijks wordt uitgebracht.[3] In dit onderzoek gaat het om díe narratieven en groeperingen die op gespannen voet staan met de openbare orde en veiligheid. Polariserende en/of activistische manifestaties zijn pas meegenomen in dit onderzoek zodra ze onderdeel zijn van een bredere beweging waar extremisme in voorkomt.

[1] NTA bedankt de respondenten voor deelname aan dit onderzoek. Alsmede is NTA dank verschuldigd aan de leden van de begeleidingscommissie, die de inhoudelijke begeleiding en kwaliteitstoetsing verzorgde. De begeleidingscommissie bestond uit senior beleidsadviseur Veiligheid (gemeente Gouda), dhr. Simon Minks (OM) en dr. Floris Vermeulen (UvA).

[2] DSP-groep. (2023, juli). *Terugblik en vooruitblik op de aanpak radicalisering in Gouda*. Geraadpleegd van https://bit.ly/45ogqbT

[3] NCTV. (z.d.). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn

Doelstelling

Het onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van:

- het geven van inzicht in eventueel aanwezige *polariserende* fenomenen in de gemeente Gouda die relevant zijn voor fenomeenbegrip van extremistische bewegingen, inclusief de bijbehorende risico's en kwetsbaarheden voor de openbare orde en veiligheid van de gemeente Gouda;
- het geven van inzicht in eventueel aanwezige *activistische* fenomenen in de gemeente Gouda die relevant zijn voor fenomeenbegrip van extremistische bewegingen, inclusief de bijbehorende risico's en kwetsbaarheden;
- het geven van inzicht in eventueel aanwezige *extremistische* fenomenen in de gemeente Gouda, inclusief de bijbehorende risico's en kwetsbaarheden;
- het versterken van de gemeentelijke informatiepositie, waarmee nieuw beleid kan worden gevormd of waarmee bestaand beleid kan worden doorontwikkeld.

Onderzoeksvraag

Om de doelstellingen van het onderzoek te kunnen behalen is gewerkt met de volgende hoofdvraag:

> *'Wat zijn in de gemeente Gouda de actuele zichtbare polariserende, activistische en extremistische manifestaties ten aanzien van de fenomenen: gewelddadig salafisme, rechts-extremisme, links-extremisme, anti-institutioneel extremisme, dierenrechtenextremisme en milieuextremisme?'*

Globale toelichting van de begrippen uit de onderzoeksvraag:

Manifestatie	Zichtbare online en offline uitingen.
Zichtbaar	Zichtbaar in de publieke ruimte en zichtbaar voor de geïnterviewde professionals. Publieke ruimten zijn ruimten die voor iedereen vrij toegankelijk zijn, zowel online als fysiek.
Actueel	De laatste twee jaar: van december 2021 tot en met medio mei 2024.

Polariserend	In de context van dit onderzoek wordt hiermee ongewenste polarisatie bedoeld. Voor deze fenomeenanalyse gaat ongewenste polarisatie over thema's die zorgen voor conflicten en verdere segregatie tussen bestaande groepen in de samenleving. We nemen alleen polariserende thema's mee die in het verlengde liggen van de extremistische ideologieën die we onderzoeken. Zie paragraaf Toelichting terminologie en relevantie voor nadere uitleg over het begrip 'polarisatie'.
Activistisch	Actievoeren voor een ideologisch doel met middelen die binnen de grenzen van de Nederlandse wet vallen, voortkomend uit een van de onderzochte ideologieën. Zie paragraaf Toelichting terminologie en relevantie voor nadere uitleg over het begrip 'activisme'.
Extremistisch	Het legitimeren en/of gebruiken van geweld bij het nastreven van ideologische doelen. Zie paragraaf Toelichting terminologie en relevantie voor nadere uitleg over het begrip 'extremisme'.
Fenomenen	Observeerbare verschijnselen. In de paragraaf Toelichting terminologie en relevantie worden de fenomenen die in dit onderzoek centraal staan, toegelicht.

Deelvragen

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de onderstaande deelvragen gebruikt. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen *offline* en *online* manifestaties.

» Deelvraag 1
Welke relevante *polariserende* manifestaties zijn er online en offline te vinden over Gouda die relevant zijn voor fenomeenbegrip van een beweging waarin extremisme voorkomt?
» Deelvraag 2
Welke relevante *activistische* manifestaties zijn er online en offline te vinden over Gouda die relevant zijn voor fenomeenbegrip van een beweging waarin extremisme voorkomt?
» Deelvraag 3
Welke *extremistische* manifestaties zijn er online en offline te vinden over Gouda?

Toelichting terminologie en relevantie

In deze rapportage wordt gerapporteerd over polariserende, activistische en extremistische manifestaties. Er is expliciet onderscheid gemaakt tussen deze vormen van manifestatie, omdat het verschillende gedragingen zijn. Wel zijn alle vormen relevant voor de informatiepositie van de afdeling Veiligheid en Wijken van de gemeente Gouda. Hierna volgt een korte toelichting op de termen 'ideologie', 'polarisatie', 'activisme', 'radicalisering' en 'extremisme', die inzicht geven in de afbakening van het onderzoek en die tevens nodig zijn om de onderzoeksresultaten goed te kunnen interpreteren.

Ideologie

Ideologie is de manier waarop men naar de wereld kijkt, hoe men een betere wereld verbeeldt en hoe men deze verandering wil bereiken.[4] Ideologie kan mensen een cognitieve kaart bieden van hoe de wereld in elkaar zit; hiermee wordt bedoeld dat het grote invloed heeft op hoe iemand de wereld beleeft en zijn daden interpreteert.[5] Ook kan een ideologie houvast bieden bij gevoelens van onzekerheid en op die manier bijdragen aan identiteitsvorming en onderlinge verbinding.[6]

[4] Sedgwick, M. (2010). The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism And Political Violence*, *22*(4), p. 479-494. https://doi.org/10.1080/09546553.2010.491009

[5] Rowland, R. C., & Theye, K. (2008). The Symbolic DNA of Terrorism. *Communication Monographs*, *75*(1), 52-85. https://doi.org/10.1080/03637750701885423

[6] Rowland, R. C., & Theye, K. (2008). The Symbolic DNA of Terrorism. *Communication Monographs*, *75*(1), 52-85. https://doi.org/10.1080/03637750701885423

Een ideologie of wereldbeeld is in de praktijk vaak een unieke verzameling van denkbeelden, waarbij verschillende actoren diverse zwaartepunten en nuances hebben.[7] Als gevolg daarvan bestaat er interne variatie. Hoewel er vaak consistente verhalen (narratieven) en ideeën in een ideologie zitten, beleeft iedereen het anders: sommigen hebben hun ideologie in detail voor zichzelf uitgedacht, anderen onderschrijven de ideologie in grove lijnen. Zo kan het zijn dat iemand al jaren overtuigd is van zijn of haar ideologische opvattingen, terwijl een ander nog in een zoekende fase zit naar een passende ideologische overtuiging. Ook kan de mate van ideologische toewijding verschillen per individu. Het kan voorkomen dat iemand persoonlijke ervaringen en belangen boven diens ideologische overtuigingen stelt, waar een ander de eigen belangen opzijschuift ten behoeve van de ideologische overtuiging. Zo kan men bijvoorbeeld beslissingen nemen die leiden tot het verliezen van vrienden, het passeren van kansen of het aangaan van een anders onnodig conflict.

Polarisatie

Tegengestelde of extreme ideologieën kunnen in bepaalde manifestaties leiden tot polarisatie in een samenleving. Het Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS) definieert polarisatie als volgt:

> Polarisatie is toenemend wij-zij-denken. Het is een proces waarbij de tegenstellingen tussen groepen in de samenleving sterker worden, waardoor groepen steeds meer tegenover elkaar komen te staan. Polarisatie kan zich manifesteren op verschillende locaties, bijvoorbeeld in een buurt, op een school of op de werkvloer, maar ook op (sociale) media.[8]

Polarisatie is dus een proces waarin verschillende groepen tegenover elkaar komen te staan. Deze groepen kunnen op verschillende manieren gekarakteriseerd worden, bijvoorbeeld op basis van etnische, culturele of religieuze verschillen, of gebaseerd op tegenstellingen, zoals lokale en/of nationale oriëntatie versus 'kosmopolieten', arm versus rijk, of links versus rechts.

Polarisering is echter niet alleen maar een negatief begrip.[9] We kennen zowel gewenste als ongewenste polarisatie.[10] Gewenste polarisatie heeft te maken met tegenovergestelde of zelfs onverenigbare standpunten die kunnen bijdragen aan meningsvorming en het bespreekbaar maken van problemen. Het wordt pas ongewenste polarisatie als de tegenstellingen verscherpen en als die verscherpte tegenstellingen resulteren in spanningen tussen groepen en in de toename van segregatie langs bijvoorbeeld etnische of religieuze lijnen. In dit onderzoek wordt vooral de focus gelegd op de negatieve impact.

Radicalisering, activisme en extremisme

Radicalisering is het proces van groeiende bereidheid tot het nastreven of ondersteunen van diepingrijpende veranderingen in de samenleving die op gespannen voet staan met of een bedreiging vormen voor de democratische rechtsorde, waarbij sprake kan zijn van politieke, religieuze of etnische motieven.[11] De opvatting over hoe – met welk(e) middel(en) – de veranderingen in de samenleving in gang gezet dienen te worden, kan per persoon verschillen. Bovendien – dit ligt ook besloten in de definitie van radicalisering – is het mogelijk dat de opvatting over welke middelen gerechtvaardigd zijn om tot deze verandering te komen, tijdens het proces van radicalisering extremer wordt.

Radicalisering impliceert niet per definitie een dreiging of veiligheidsrisico's, maar kan leiden tot activisme en extremisme.[12] Activisme wordt gedefinieerd als "*Pogingen van individuen of groepen om op buitenparlementaire wijze, maar binnen de kaders van de democratische rechtsorde, politieke besluitvorming te*

[7] NTA. (2020). *Beter vandaag dan morgen: rechts-extremistische accelerationistische online bewegingen*. Geraadpleegd van https://ntadvies.nl/media/1056/beter-vandaag-dan-morgen.pdf

[8] Van Wonderen, R. (2018, 20 december). *Wat is polarisatie?* Kennisplatform Integratie & Samenleving. Geraadpleegd van https://www.kis.nl/artikel/wat-is-polarisatie

[9] Nederlands Jeugd Instituut. (z.d.). *1. Polarisatie en radicalisering*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van: https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Polarisatie_Radicalisering.pdf

[10] Van Wonderen, R. (2018, 20 december). Wat is polarisatie? *Kennisplatform Integratie & Samenleving*. Geraadpleegd van https://www.kis.nl/artikel/wat-is-polarisatie

[11] Moors, H., De Graaff, B., Balogh, L., & Van Donselaar, J. (2009). *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009*. IVA. Geraadpleegd van https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vichf2s9hbzo/f=/blg22824.pdf

[12] Moors, H., De Graaff, B., Balogh, L., & Van Donselaar, J. (2009). *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009.* IVA. Geraadpleegd van https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vichf2s9hbzo/f=/blg22824.pdf

beïnvloeden." [13] Daarnaast kunnen in activistische groeperingen 'problematische' uitingen voorkomen, die niet extremistisch zijn. [14] Voorbeelden hiervan zijn het afwijzen van de democratische rechtsorde als staatsvorm en/of als manier van samenleven, het gemeenschappelijk afzonderen van de samenleving, met vervreemding en isolatie als gevolg, anderen intentioneel en structureel belemmeren in de uitoefening hun (grondrechtelijke) vrijheden en hun recht om niet te worden gediscrimineerd. [15]

Extremisme wordt gezien als de meest extreme vorm van radicalisme en kenmerkt zich door een gewelddadige toepassing van beginselen. Extremistische ideologieën worden gekenmerkt door onder meer utopisch denken, geweldslegitimatie om idealen te verwezenlijken, absolutering van tegenstellingen/dichotoom denken, vijanddenken en superioriteitsdenken. Extremisme wordt ook wel gedefinieerd aan de hand van de volgende kenmerken: [16]

- De opvatting dat er sprake is van een acute bedreiging van de eigen groep (in-group) door een dreigende vijand (out-group). Deze dreiging wordt sterk uitvergroot.
- De opvatting dat het succes of het overleven van de in-group onlosmakelijk is verbonden met de noodzaak tot vijandige actie tegenover de out-group.
- Vijandige actie kan variëren van verbaal geweld en kleineren tot discriminatie, geweld en zelfs genocide. Vijandige actie is hoe dan ook nodig om het succes van de in-group te verwezenlijken.

Een belangrijk onderscheid hierbij om de onderzoeksresultaten op een juiste manier te kunnen interpreteren, is het onderscheid tussen *ideologie* en *handelingen*. De ideologie en de mate van extremiteit van deze ideologie, is te duiden aan de hand van fenomeenspecifieke duidingsstukken. [17] In de basis kan er voor wat betreft handelingen onderscheid worden gemaakt tussen activisme en extremisme.

Het snijvlak van de beide manifestaties (activisme en extremisme), kent twee aspecten. Ten eerste kunnen extremistische groeperingen ook aanwezig zijn tijdens demonstraties van activistische groeperingen. Ten tweede is het een logische stap dat extremistischere groepen aansluiting zoeken bij groeperingen/onderwerpen die qua idealen al grotendeels bij hen passen. Activisme is daarmee niet per definitie een voorstadium van extremisme. Wel kan het zijn dat beide groeperingen dezelfde basisideologie hebben, maar andere keuzes maken wanneer het gaat om handelingen en middelen. Om inzicht te krijgen in het bredere fenomeen, is het ook nodig om de context van de extremistische groeperingen te snappen. Activisme is een onderdeel van deze bredere beweging. Daarnaast kan er ook sprake zijn van façadepolitiek, waarbij extremisten zich gematigder voordoen dan ze zijn. [18]

Daarnaast zijn sommige gedragingen niet eenduidig te interpreteren. Zo wordt gesproken over het oefenen met geweld onder het mom van 'zelfverdediging.' Hierbij wordt geïmpliceerd dat de actor zelf geen geweld zou willen gebruiken, maar wel verwacht dat het nodig is. Zelfverdediging is legaal uit noodweer. Hoewel dit dus niet hetzelfde is als geweldslegitimatie, kan dit wel het vermoeden geven dat zij percipiëren dat er een aanleiding is voor voorbereiding op geweldsincidenten. Een voorbeeld hiervan zijn confrontaties tussen extreemrechts en antifascisten, waarvan bij beide partijen gevallen bekend zijn waarin ze geweld hebben geïnitieerd, of waarbij er een escalatie plaatsvond en het onduidelijk was wie de agressor was. Daarnaast kunnen ideologische grieven, dreigingsbeelden en vijandsbeelden dusdanig ver opgerekt worden dat een beroep op 'zelfverdediging' al legitiem kan worden bevonden wanneer er een conflict met ideologische of politieke tegenstanders is. [19]

Samenvattend, tonen het activistische en het extremistische landschap overlap en samenhang in ideologie en middelen. Vanuit de verantwoordelijkheid voor het

[13] NCTV. (z.d.). *Definities gebruikt in het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn/over-het-dtn-en-het-dreigingsniveau/definities-gebruikt-in-het-dreigingsbeeld-terrorisme-nederland

[14] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2016, 25 februari). *Grondrechten in een pluriforme samenleving* [Kamerbrief]. Geraadpleegd van https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29614-39.pdf

[15] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2016, 25 februari). *Grondrechten in een pluriforme samenleving* [Kamerbrief]. Geraadpleegd van https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29614-39.pdf

[16] Volgens Berger, J. M. (2018). *Extremism.* The Mitt Press.

[17] Duidingsstukken zijn inhoudelijke onderwerpen die kenmerkend zijn voor de ideologie.

[18] Moors, H., De Graaff, B., Balogh, L., & Van Donselaar, J. (2009). *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009.* IVA. Geraadpleegd van https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vichf2s9hbzo/f=/blg22824.pdf

[19] Ware, J. (2020, 17 maart). *Testament to Murder: The Violent Far-Right's Increasing Use of Terrorist Manifestos* [ICCT Policy Brief]. ICCT. https://www.icct.nl/sites/default/files/import/publication/Jaocb-Ware-Terrorist-Manifestos2.pdf

tegengaan van radicalisering en extremisme, is de gemeente Gouda gebaat bij verdiepend en verbredend fenomeenbegrip, waarbinnen activisme en extremisme voorkomen. Om die reden zijn beschrijvingen van zowel de activistische als de extremistische manifestaties in het onderzoeksgebied meegenomen in dit onderzoek. Hiermee worden activistische uitingsvormen expliciet *niet* geproblematiseerd. Met het beschrijvende onderzoek beoogt NTA bij te dragen aan het bredere en verdiepende fenomeenbegrip bij gemeenteprofessionals van de gemeente Gouda. Dit stelt hen beter in staat om bijvoorbeeld wanordelijkheden tijdens protesten en/of demonstraties te voorkomen of op te lossen, onderscheid te maken tussen activistische (democratische) en extremistische (ondemocratische) ideologieën en middelen, en processen van radicalisering te herkennen.

Beschrijving van ideologieën

Het is belangrijk om groeperingen tegen de achtergrond van een bredere beweging te kunnen duiden, om afwijkende uitspraken te ontwaren. Hiervoor is kennis van de bredere context nodig, inclusief het activistisch landschap. Elke manifestatie is dus met gepaste nuance geduid.[20] In de volgende paragrafen volgt een korte beschrijving van de (extremistische) ideologieën van de fenomenen die voor dit rapport zijn onderzocht. De ideologieën worden beschreven vanuit het perspectief van de groepering zelf. Deze zeer beknopte beschrijvingen zijn gebaseerd op casuïstiek afkomstig van online en offline uitingen van de betreffende groeperingen, zoals NTA deze de afgelopen jaren heeft geanalyseerd.

[20] Een nadere toelichting is te vinden onder het kopje 'Analyse' bij de paragraaf Methodische verantwoording.

Extreemrechts en rechts-extremisme

De extreemrechtse ideologie stelt dat de 'eigen' groep (vaak het 'blanke ras') bedreigd wordt door de externe vijand (andere culturele, etnische of religieuze groepen), de interne vijand (linkse, lhbtqia+-, progressieve, witte mensen) die aangestuurd worden door een 'globalistische' (vaak Joodse) elite. Ook het huidige democratische systeem en de rechtsorde zouden onderdeel zijn van het probleem, omdat bovengenoemden er deel van uitmaken. Extreemrechts wil een wereld waarin geen 'vreemde' groepen in de nabijheid zijn van de 'eigen' groep, om zich tegen hun invloeden te kunnen 'beschermen.' Hoewel de kern van de extreemrechtse ideologie hier concreet wordt beschreven, zijn er verschillende variaties mogelijk op de ideologische standpunten van extreemrechts.

Extreemrechts gelooft dat er een complot is vanuit de elite om de eigen 'witte' bevolking te corrumperen via invloeden in de media, het onderwijs en de cultuur. Ook zou er een complot zijn waarin het witte volk demografisch bedreigd zou worden door lage geboorteaantallen onder witte mensen (anticonceptie, feminisme, lhbtqia+ zou dit bevorderen) en hoge migratieaantallen (omvolking). Tevens zouden mannen in hun masculiniteit worden aangetast. Extreemrechts gelooft dat verschillende bevolkingsgroepen in een constante staat van strijd leven. In gematigdere varianten uit zich dit in een zogenoemde culturele strijd.

Het moet duidelijk worden dat extremere stromingen, die we duiden als rechts-extremisme, geloven in de onvermijdelijkheid of zelfs wenselijkheid van een rassenoorlog. Een logisch gevolg van deze overtuiging is de voorbereiding hierop, of het promoten hiervan. Ook kan er een dusdanig vijandsbeeld zijn dat rechts-extremisten geloven dat geweld tegen interne en externe vijanden legitiem is.

Binnen extreemrechts bestaat de stroming ecofascisme. Ecofascisme verenigt racisme met het idee dat door overbevolking en moderne industrie de aarde wordt uitput. Ze pleit voor een traditionele leefwijze, en daarmee tegen door hen gepercipieerde culturele en industriële moderniteit. Een gewaardeerde denker in deze stroming is de terrorist Ted Kazynski, ook wel bekend als de Unabomber. Extremistische varianten hiervan pleiten voor geweld om deze moderne leefwijze te ontwrichten, of voor het verlagen van bevolkingsaantallen van vooral niet-witte mensen.

Om fenomenen te duiden wordt er gekeken naar denkbeelden en naar hoe via handelingen uiting gegeven wordt aan deze denkbeelden. De hierboven beschreven narratieven behoren bij denkbeelden van de *extreemrechtse ideologie*. Wanneer rechts-extremistische denkbeelden erbij komen, zoals het geloof in de rassenoorlog of geweldslegitimatie, dan spreken we van een *rechts-extremistische ideologie*.

Het *handelen* op basis van deze ideologie kan op verschillende manieren: via actievoeren met middelen die binnen de grenzen van de Nederlandse wet vallen (activisten), of door grensoverschrijdende middelen, zoals het plegen van geweld of significante wetsovertredingen.

Extreemlinks (en links-extremisme)

Volgens de extreemlinkse ideologie is de huidige wereld gedomineerd door de dynamiek tussen onderdrukkers en onderdrukten. De onderdrukkers (rijken, machthebbers, kolonialen, fascisten) zouden het huidige systeem (rechtsstaat, democratie, de natiestaat, eigendomsrechten, economie) zo hebben opgezet dat het deze onderdrukkende dynamiek in stand houdt. Dit systeem moet dus gewantrouwd of zelfs geboycot worden. Functionarissen van dit systeem, vooral zij die geweld gebruiken, zoals de politie, verdienen een expliciete afkeuring. Burgerlijke normen en vermaak, zoals in het onderwijs, de media en de culturele sector, zouden mensen in slaap sussen zodat ze niet tegen hun onderdrukking in opstand komen. Extreemlinks gelooft in radicale gelijkheid van mensen en vaak dus niet in natiestaten en nationaliteiten die mensen zouden verdelen. Ze heeft angst voor het fascisme (bijvoorbeeld in de vorm van racisme of anti-lhbtq+) en vindt dat er geen ruimte in de samenleving moet zijn voor deze meningen, omdat ze te gevaarlijk zijn. Hierom wijst extreemlinks bijvoorbeeld extreemrechtse demonstraties of deelname van in hun ogen te rechtse politieke actoren af. Sommigen streven naar het afschaffen van machtsstructuren (anarchisme) en anderen willen juist een nieuwe staat geleid door hun eigen denkbeelden ervoor in de plaats installeren (communisten). Hoewel de kern van de extreemlinkse ideologie hier concreet wordt beschreven, zijn er verschillende variaties mogelijk op de ideologische standpunten van extreemlinks.

In de extremistische vorm van deze ideologie wordt geweld jegens onderdrukkers gelegitimeerd. Sommigen geloven in de wenselijkheid van een letterlijke ‘klassenstrijd’ waarin naar het voorbeeld van historische socialistische revoluties gewelddadig de macht wordt gegrepen.

Om fenomenen te duiden wordt er gekeken naar denkbeelden en naar hoe via handelingen uiting gegeven wordt aan deze denkbeelden. De hierboven beschreven narratieven behoren bij denkbeelden van een *extreemlinkse ideologie*. Wanneer links-extremistische denkbeelden erbij komen, zoals het geloof in de wenselijkheid van een gewelddadige revolutie of geweldslegitimatie, dan spreken we van een *links-extremistische ideologie*.

Het *handelen* op basis van deze ideologie kan op verschillende manieren: via actievoeren met middelen die binnen de grenzen van de Nederlandse wet vallen (activisten), of door grensoverschrijdende middelen, zoals het plegen van geweld of significante wetsovertredingen.

Radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme

Het fenomeen radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme kent in de praktijk een diffuus beeld als het gaat om ideologische narratieven. Wel kent het fenomeen een overkoepelend narratief van een kwaadaardige elite. Dit ideologische kerncomponent wordt hier verder uitgewerkt, waarbij ook het subnarratief van de soevereinen wordt besproken, omdat dit narratief in de onderzoeksresultaten terugkomt.

De ideologie van radicaal complotdenken stelt dat er een kwaadaardige elite bestaat die wereldwijd achter de schermen samenwerkt tegen de belangen van het volk in. Deze elite verdeelt de macht en de welvaart ten koste van het onderdrukte volk. Deze elite is kwaadaardig en heeft kennis en kunde die voor velen onrealistisch lijkt (zoals controle van het weer, chemische of technologische beïnvloeding of het veroorzaken/oplossen van schaarste, oorlogen en ziekte). De samenzwerende elite heeft niet alleen de staat (rechtspraak, politie en veiligheidsdiensten) in haar macht, maar ook grote organisaties of bedrijven, zoals Meta, het World Economic Forum (WEF) en de Verenigde Naties (VN). De elite bepaalt wie belangrijke politieke en economische functies hebben en ondermijnt (politieke) tegenstanders. Ze kan 'gecontroleerde oppositie' inzetten, zodat het volk het idee heeft dat er tegengeluid en verandering mogelijk is. De kwaadaardige elite probeert te voorkomen dat mensen ontdekken dat ze samenwerken door systematisch pijnlijke waarheden te censureren via de status quo van het onderwijs, de wetenschap en de media. Daarom zijn deze niet te vertrouwen, zeker niet als ze aan de overheid verbonden zijn. De elite heeft de mogelijkheid om de wereld te verbeteren, maar doet dit niet en houdt het onderdrukte volk bewust 'in slaap' en onwetend, om het onder controle te kunnen houden. Het huidige systeem kan het probleem niet oplossen, omdat het door en door gecorrumpeerd is door de elite. Mensen moeten 'wakker' gemaakt worden om 'de waarheid' te vertellen. In de betere wereld wordt de kwaadaardige elite ontmanteld en komt de macht terug bij het volk.
Soms wordt de elite ook beschuldigd van zaken als satanisme, pedofilie en mensen-/kinderhandel (bijvoorbeeld in de Qanon-narratieven). Er zijn ook versies waarin met pseudojuridische narratieven wordt betoogd dat je je als burger niets van de Nederlandse staat hoeft aan te trekken, omdat de optie zou bestaan je als burger uit te schrijven (soevereiniteit).
In het soevereine wereldbeeld geloven mensen dat ze ervoor kunnen kiezen om niet langer burger te zijn (zonder burger te worden in een ander land), en zich daarmee te onttrekken aan burgerplichten zoals het betalen van belastingen of organisaties zoals jeugdzorg. Tevens geloven aanhangers vaak dat ze via pseudojuridische trucs, onder andere betalingen uit kunnen komen. In de soevereine beweging zijn leiderschapsfiguren die (vaak tegen betaling) volgers advies geven hoe deze pseudojuridische middelen in te zetten. Dit kan leiden tot nare confrontaties met ambtenaren, sociaal werkers of deurwaarders. In extreme gevallen geloven soevereinen dat geweld legitiem is om hun gepercipieerde rechten op te eisen en gepercipieerde 'overtreders' te vervolgen.
Extremistische varianten van deze ideologie bepleiten een gewelddadige machtsovername of buitenrechtelijke vervolging van de corrupte elite en handlangers. Deze betere wereld komt tot stand door strijd te voeren tegen het huidige systeem.

Om fenomenen te duiden wordt er gekeken naar denkbeelden en naar hoe via handelingen uiting gegeven wordt aan deze denkbeelden. De hierboven beschreven narratieven behoren bij denkbeelden van een *radicale complotideologie*. Wanneer complotextremistische denkbeelden erbij komen, zoals het geloof in de wenselijkheid van een gewelddadige revolutie of geweldslegitimatie, dan spreken we van een *extremistische complotdenkersideologie*.

Het *handelen* op basis van deze ideologie kan op verschillende manieren: via actievoeren met middelen die binnen de grenzen van de Nederlandse wet vallen (activisten), of door grensoverschrijdende middelen, zoals het plegen van geweld of significante wetsovertredingen.

Radicale dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme

De ideologie van radicale dierenrechtenactivisten stelt dat dieren en mensen gelijkwaardig zijn. Daarmee zijn bepaalde handelingen met dieren, zoals het

opsluiten en doden of exploiteren van dieren, verwerpelijk, als ware het gedaan met mensen. Omdat dieren zichzelf niet kunnen verdedigen, moeten mensen dat doen. Mensen moeten zich bewust worden dat er dierenleed is en beseffen dat ze dit, bewust of onbewust, in stand houden wanneer ze dierlijke producten gebruiken of verhandelen. Onder andere de bio-industrie, het laten optreden van dieren in een circus, dierproeven en plezierjacht (en de mensen die daarvoor verantwoordelijk zijn) worden gezien als misdadig. Er moet geen medelijden zijn met mensen die geld verdienen aan dierenuitbuiting, of als gevolg van acties van dierenactivisten (economische) schade lijden. Het huidige democratische systeem kan het probleem niet oplossen, omdat profiteurs van dierenleed te veel invloed hebben en dieren zichzelf bovendien niet (democratisch) kunnen verdedigen.
Dierenrechtenextremisten geloven vaak dat de wet (op dit aspect) niet gevolgd hoeft te worden, omdat de wet dieren niet beschermt. Dit uit zich in een legitimatie voor het bevrijden van dieren. Andere extremistische tactieken zijn intimidatie, sabotage of het veroorzaken van schade, waardoor de kosten voor de gepercipieerde dierenmishandelaar te hoog worden om door te gaan.

Om fenomenen te duiden wordt er gekeken naar denkbeelden en naar hoe via handelingen uiting gegeven wordt aan deze denkbeelden. De hierboven beschreven narratieven behoren bij denkbeelden van een *radicale dierenrechtenideologie*. Wanneer er denkbeelden over extremistische dierenrechtenacties erbij komen, zoals het geloof in de wenselijkheid van grootschalige vernielingen of geweldslegitimatie, dan spreken we van een *dierenrechten-extremistische ideologie*.

Het *handelen* op basis van deze ideologie kan op verschillende manieren: via actievoeren met middelen die binnen de grenzen van de Nederlandse wet vallen (activisten), of door grensoverschrijdende middelen, zoals het plegen van geweld of significante wetsovertredingen.

Radicaal milieuactivisme en milieu-extremisme

Volgens de ideologie van milieuactivisme wordt het milieu op dit moment dermate bedreigd, dat de consequenties onacceptabel bedreigend zijn. Klimaatverandering zal talloze slachtoffers veroorzaken. De verantwoordelijken voor klimaatverandering (politiek, bedrijven en consumenten) moeten hun gedrag snel en drastisch veranderen. Het is onethisch als ze hiervoor niet hun uiterste best doen, zelfs als dit grote opofferingen vraagt. Het huidige democratische systeem kan het probleem niet oplossen, omdat profiteurs van de status quo, zoals de fossiele energielobby, te veel invloed hebben. Het milieu kan zichzelf bovendien niet (democratisch) verdedigen. In het systeem moet dus weinig vertrouwen gesteld worden. Door het broeikaseffect en de versnelde klimaatverandering is er zo snel mogelijk zo veel mogelijk actie nodig, want het democratisch proces volgen gaat te langzaam.
Klimaatextremisten geloven vaak dat de wet (op dit aspect) niet gevolgd hoeft te worden, omdat de wet het milieu niet beschermt. Dit uit zich in een legitimatie voor intimidatie, sabotage of het veroorzaken van schade, waardoor de kosten voor de gepercipieerde vervuiler te hoog worden om door te gaan.

Om fenomenen te duiden wordt er gekeken naar denkbeelden en naar hoe via handelingen uiting gegeven wordt aan deze denkbeelden. De hierboven beschreven narratieven behoren bij denkbeelden van een *radicale klimaatbeschermingsideologie*. Wanneer extremistische klimaatbeschermingsdenkbeelden erbij komen, zoals het geloof in de wenselijkheid van grootschalige vernielingen of geweldslegitimatie, dan spreken we van een *klimaatextremistische ideologie*.

Het *handelen* op basis van de ideologie kan op verschillende manieren: via actievoeren met middelen die binnen de grenzen van de Nederlandse wet vallen (activisten), of door grensoverschrijdende middelen, zoals het plegen van geweld of significante wetsovertredingen.

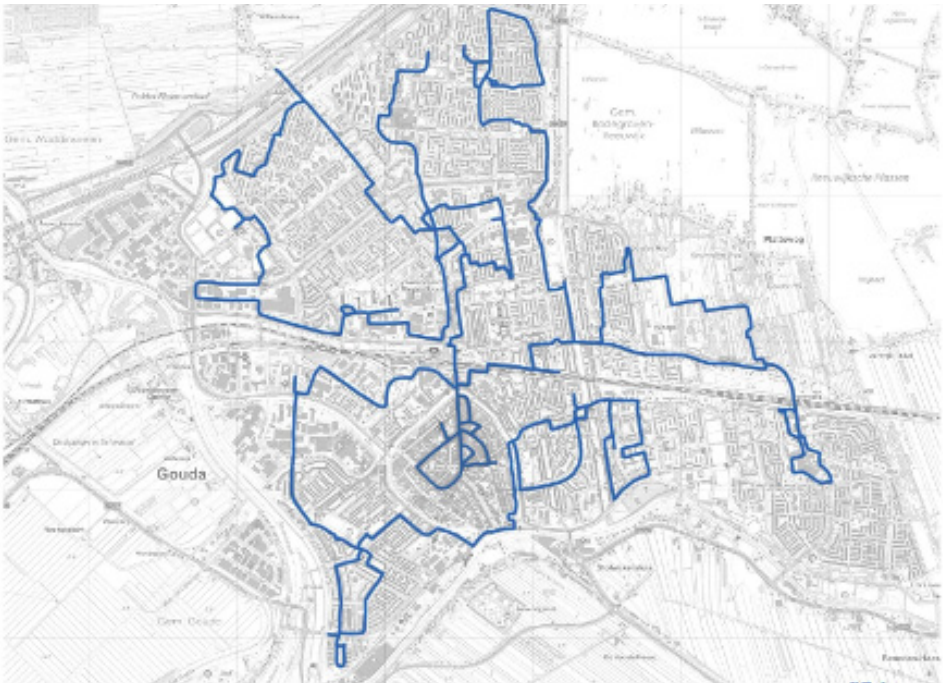
Gewelddadig salafisme

Het salafisme is een containerbegrip voor specifieke vormen van fundamentalisme binnen de soennitische islam. Vanwege de interne variatie wordt ook wel gesproken over een salafistisch spectrum. Er zijn niet-gewelddadige en gewelddadige salafistische stromingen. Niet-gewelddadige stromingen binnen het salafistische spectrum hebben in de basis een religieus fundament en zijn niet per definitie politiek georiënteerd. Dat maakt de context voor het bredere fenomeenbegrip en de afbakening van dit fenomeen voor deze fenomeenanalyse anders dan de fenomenen met een politieke ideologie. Om die reden is voor dit onderzoek enkel de manifestatie van de gewelddadige stroming van het salafisme onderzocht, omdat deze wél een expliciet politieke ideologie bevat.

Volgens de *ideologie van het gewelddadig salafisme* worden moslims onderdrukt, vernederd en vermoord. Er is een wereldwijde oorlog gaande tegen de islam. Democratische systemen gelden niet voor moslims en er wordt een dubbele standaard gehanteerd als het gaat om de naleving van democratische rechten en vrijheden. De oplossing voor dit onrecht is de oprichting van een kalifaat. Dit is het enige systeem waaronder moslims kunnen leven en waarin de rechten van moslims worden gewaarborgd. De totstandkoming van een kalifaat kan enkel en alleen door middel van een gewelddadige strijd (handelen), waarbij de jihad een individuele verplichting is (*fard ayn*).

Methodische verantwoording

Deze fenomeenanalyse is een beschrijvend kwalitatief onderzoek dat enerzijds gebaseerd is op *bureauonderzoek*, bestaande uit het raadplegen van open bronnen (websites, fora, sociale media), literatuur, media, overheidsstukken en overige documenten die openbaar toegankelijk zijn. Tijdens dit bureauonderzoek zijn ideologische thema's en/of narratieven gebruikt als zoekrichtingen voor het in kaart brengen van (online) manifestaties van de beschreven fenomenen en de daarbinnen aanwezige groeperingen. Anderzijds is *veldonderzoek* uitgevoerd. Dit onderzoek bestond uit straatbeeldonderzoeken, zoals onderzoek naar de kwantiteit en inhoud van straatmarkeringen, zoals stickers, posters en graffiti in de openbare ruimte, en uit semigestructureerde interviews. Onderstaande afbeelding toont de routes die zijn gelopen voor het straatbeeldonderzoek.

Er zijn vijftien interviews afgenomen met in totaal zeventien respondenten. Bij twee interviews waren twee personen aanwezig. De selectie van respondenten is tot stand gekomen door werving via de opdrachtgever en door snowball sampling. [21] Het betreffen professionals die werkzaam zijn in de lokale zorg- en veiligheidsketen van de gemeente Gouda: professionals van de afdeling Veiligheid en Wijken gemeente Gouda, de afdeling Maatschappelijk beleid gemeente Gouda, de politie van Gouda, de jeugdzorg, het welzijnswerk, het jongerenwerk, een deelnemer van het multidisciplinair overleg PGA-radicalisering, professionals van Stadstoezicht en van de Stichting inclusie en discriminatiebestrijding (iDb). Deze respondenten zijn gekozen, omdat zij als eerstelijns professionals een belangrijke signaleringsfunctie voor polarisatie, radicalisering en extremisme hebben. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode december 2023 t/m mei 2024. Deze interviews gaven inzicht in de observaties en perspectieven van de professionals en in de aard en omvang van de lopende casuïstiek.

[21] Snowball sampling is een onderzoeksmethode waarbij respondenten nieuwe respondenten aandragen voor het onderzoek.

De bevindingen van het onderzoek, zijn geduid aan de hand van de afbakening en terminologie die in de paragraaf Toelichting terminologie en relevantie zijn beschreven. Er zijn geen duidingen van personen gegeven, maar uitsluitend van narratieven, uitingen en aanwezige organisaties die te relateren zijn aan de Goudse context. Daarbij is het belangrijk om te benoemen, dat de duiding van een organisatie niet een-op-een door te voeren is naar individuen binnen deze organisatie.

Analyse

In dit onderzoek is een beschrijvende analyse gegeven van de polariserende, activistische en extremistische manifestaties van de fenomenen binnen Gouda. Voor de analyse zijn verschillende stappen doorlopen die in deze paragraaf worden toegelicht.

Tijdens de eerste fase van het onderzoek zijn er online en offline grove data opgehaald. Dat wil zeggen dat alle online en offline manifestaties die ideologisch gezien elementen bevatten van een van de ideologische fenomenen, zijn gefotografeerd en/of beschreven. De afbakening van deze zoekslag zorgde ervoor dat manifestaties die inhoudelijk geen enkel verband hadden met een van de ideologieën achterwege werden gelaten. Aan het einde van de onderzoeksfase bestond de grove dataset uit een verslag van het bureauonderzoek, veldwerkverslagen en interviewverslagen.

In sommige gevallen hadden de manifestaties een duidelijke actor/groepering. Daarvan was een aantal op landelijk niveau bekend, andere actoren waren niet of minder bekend. Voor deze actoren geldt dat er een duiding heeft plaatsgevonden van de concrete manifestatie, maar ook van de actor zelf. Voor een duiding geldt, dat er wordt gekeken naar de ideologie (radicaal, radicaal met extremistische elementen of extremistisch) en de uitingsvormen van een actor (activistisch of extremistisch). In het geval van manifestaties zonder actor is alleen de manifestatie zelf geduid.

Hoe uitgebreid de actor wordt beschreven in het rapport, is afhankelijk van de vorm van manifestatie binnen het onderzoeksgebied. Daarin maken we onderscheid tussen actieve en niet-actieve actoren. Onder actieve actoren wordt verstaan: lokaal opgerichte actoren die verwant zijn aan landelijke actoren, actoren die online zelf aangeven actief te zijn geweest in het onderzoeksgebied binnen de onderzoeksperiode, actoren van wie uitingen zijn gevonden die inhoudelijk gezien niet voorafgaand aan de onderzoekstermijn geplaatst kunnen zijn en actoren die protesten en/of demonstraties hebben gehouden in het onderzoeksgebied, binnen de onderzoeksperiode. *Niet-actieve actoren* zijn actoren van wie enkel een sticker of straatmarkering is gevonden, waarvan niet met zekerheid te zeggen is dat deze voor of tijdens de onderzoeksperiode geplaatst is.
Manifestaties die ideologisch te categoriseren zijn binnen een van de fenomenen,

zijn in het betreffende hoofdstuk beschreven. Manifestaties die voor polarisatie en/of maatschappelijke onrust (kunnen) zorgen, maar niet toe te schrijven zijn aan een specifieke ideologie/ideologische groepering, zijn in een apart hoofdstuk opgenomen in deze rapportage.

Informed consent

Het onderzoek is vooraf aangekondigd in de gemeenteraad. De respondenten zijn geïnformeerd over de doelstelling van dit onderzoek; hun deelname was enkel mogelijk na hun (schriftelijke) toestemming. Bij een audio-opname van het interview kon de respondent ook nadrukkelijk akkoord geven voor de uitvoering van het interview en deelname aan het onderzoek.

Anonimiteit

De semigestructureerde interviews zijn naar gelang de voorkeur van de respondent anoniem afgenomen. Een terugkoppeling van het interviewverslag naar de respondent maakt onderdeel uit van het onderzoek om uitspraken in de juiste context te plaatsen en eventuele onduidelijkheden te verhelderen. Enkel na inhoudelijke goedkeuring (en na eventuele aanpassingen) van het verslag door de respondent werd de informatie geanonimiseerd opgenomen in de eindrapportage.

Triangulatie

Uitspraken van respondenten zijn geverifieerd door meerdere bronnen om uit te sluiten dat conclusies enkel gefundeerd worden op de uitspraken van een enkele respondent. Dit komt ook ten bate van de respondent, omdat de informatie niet herleidbaar is tot een persoon.

Methodische beperkingen

De scope van het onderzoek is, zoals hiervoor besproken, uitsluitend gericht op de zichtbare manifestaties van de fenomenen. Inherent aan deze afbakening is dat de onderzoeksresultaten enkel een buitenperspectief geven en er geen uitspraken gedaan kunnen worden over het binnenperspectief van Goudse inwoners. Het perspectief van de professionals in combinatie met open bronnen wijkt mogelijkerwijs af van de daadwerkelijke manifestatie van de fenomenen. Conclusies over aard, omvang en ernst van manifestaties van de fenomenen zijn daarom beperkt tot datgene wat zichtbaar is voor de onderzoekers. Kennis over het binnenperspectief behoeft intensiever onderzoek, waarbij ook leden en activiteiten van de fenomenen onderzocht moeten worden. Dit paste niet binnen de reikwijdte van dit onderzoek.

Leeswijzer

Het rapport bestaat uit acht inhoudelijke hoofdstukken. In hoofdstukken 1, 2, 3, 4 en 5 worden de bevindingen over de manifestaties van de fenomenen beschreven op basis van het bureauonderzoek en veldwerkonderzoek. Elk van deze hoofdstukken kent de volgende opbouw:

- de kwantitatieve gegevens van de manifestatie van het fenomeen;
- de manifestatie en duiding van de aanwezige actoren;
- het perspectief van de professionals op het fenomeen;
- een korte fenomeenspecifieke conclusie, waarin antwoord wordt gegeven op de deelvragen van het onderzoek.

In hoofdstuk 6 worden thema's besproken die lokaal maatschappelijke onrust en/of polarisatie tot gevolg (kunnen) hebben. In hoofdstuk 7 worden overige opbrengsten van het onderzoek gedeeld. Afsluitend wordt in hoofdstuk 8 antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag, waarna wordt afgesloten met enkele aanbevelingen.

1. Manifestatie van extreemrechts en rechts-extremisme

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de online en offline manifestaties in Gouda die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van extreemrechts en rechts-extremisme.

1.1 Casuïstiek en straatmarkeringen

De lokale persoonsgerichte aanpak radicalisering van gemeente Gouda (hierna: PGA), kent ten tijde van het onderzoek twee casussen die worden gemonitord waarbij sprake is van een extreemrechtse en/of rechts-extremistische ideologie. Daarnaast wordt één 'signaal' besproken in de wegings- en duidingsfase. Dat wil zeggen dat er nog moet worden besloten of de persoon wordt opgenomen als casus in de PGA.

In het fysieke straatbeeld zijn tenminste zeventig verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied. Daarnaast hebben zich verschillende demonstraties en incidenten voorgedaan tijdens de onderzoeksperiode. De online en offline manifestaties binnen het extreemrechtse fenomeen zijn te relateren aan negentien actoren. Deze actoren zullen in meer of minder uitgebreide mate worden besproken, afhankelijk van de mate van waargenomen activiteit binnen de onderzoeksperiode. Eerst worden de actoren besproken die een actieve manifestatie tonen of toonden binnen de onderzoeksperiode in het onderzoeksgebied door middel van demonstraties, evenals Gouwenaren die een verbindingen hebben met de organisatie en online uitingen die duiden op activiteiten in het onderzoeksgebied. Daarna worden de (veelal oude of internationale) actoren besproken van wie enkel stickers en/of straatmarkeringen zijn gevonden en die verder geen aantoonbare actieve rol hebben gespeeld binnen het onderzoeksgebied en binnen de onderzoeksperiode.

1.2 Actieve organisaties en groeperingen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van organisaties die aantoonbaar actief zijn geweest in de onderzoeksperiode in de vorm van een lokale organisatie, protesten, demonstraties of op basis van eigen online berichtgeving van de organisatie. De manifestatie wordt eerst beschreven en daarna volgt een duiding van de organisatie.

1.2.1 De Geuzenbond

Manifestatie onderzoeksgebied: er zijn stickers waargenomen en de organisatie meldt via onlinekanalen actief te zijn (geweest) in Gouda.
In het onderzochte gebied zijn stickers aangetroffen met de teksten 'Taal, erfgoed, eigenheid' en 'De Nederlander één.' Beide stickers tonen onder andere de Prinsenvlag.

Opvallend aan deze manifestatie is dat de stickers er relatief nieuw uitzien, waardoor het aannemelijk is dat ze recent zijn geplakt. Dit wordt ondersteund door een bericht van de Geuzenbond op Telegram dat impliceert dat ze posters hebben geplakt in Gouda voor januari 2024.[22] Ook op andere momenten zegt de Geuzenbond in Gouda stickers geplakt te hebben, onder andere in januari, februari en mei 2023.[23]

[22] Geuzenbond. (2024, 12 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/Geuzenbond/1070

[23] Geuzenbond. (2023, 6 februari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/Geuzenbond/690; Geuzenbond. (2023, 23 mei). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/Geuzenbond/817

Duiding actor

De Geuzenbond is een groepering die zich vooral richt op jongeren en poogt om een 'vaderlandse zuil' op te richten. Ze organiseren activiteiten, zoals sportmomenten, demonstraties, deelname aan conferenties en bezoek aan historische plekken. De Geuzenbond maakt in zijn narratieven een onderscheid tussen immigranten en 'inheemse Europese volkeren.' Tevens ziet hij een dreiging in massa-immigratie en pleit hij voor remigratie. Ook waarschuwen de leden van de bond voor omvolking, wat ertoe zou kunnen leiden dat 'inheemse volkeren' niet langer meester zijn in eigen staten en tot minderheden in eigen landen. Deze narratieven passen in het extreemrechtse wereldbeeld. De bond opereert zowel landelijk als internationaal in een netwerk van bekende extreemrechtse organisaties.

De Geuzenbond organiseert meermaals 'zelfverdedigingstrainingen.' Hoewel dit niet hetzelfde is als geweldslegitimatie, kan dit er wel op duiden dat de leden percipiëren dat er een aanleiding is voor voorbereiding van geweldsincidenten. Mogelijke voorbeelden hiervan zijn confrontaties tussen extreemrechts en antifascisten. Bij beide partijen zijn gevallen bekend waarin ze geweld hebben geïnitieerd, of waarin er een escalatie was waarbij het onduidelijk was wie de agressor was.

Deze organisatie wordt daarom geduid als een activistische organisatie met een extreemrechtse ideologie. De zelfverdedigingsoefeningen kunnen op rechts-extremisme duiden, maar dit is onduidelijk.

1.2.2 Identitair verzet

Manifestatie onderzoeksgebied: er zijn stickers waargenomen en er heeft (buiten de onderzoeksperiode) een demonstratie plaatsgevonden.

Er zijn relatief veel stickers van IDverzet gevonden, vooral rond Goverwelle en de ingang bij het Goudse Hout. De stickers kennen de teksten 'islamists not welcome,' 'join the rebellion' en 'een [afbeelding groen hart] voor het groene hart.'

In 2017, weliswaar vóór de onderzoeksperiode, maar wel relevant om te benoemen, heeft Identitair Verzet kort het pand bezet waar een uitbreiding van moskee Assalam gebouwd zou worden.[24] Het *AD* schrijft: "*De Rechtse beweging Identitair Verzet heeft zaterdagmiddag het pand aan de Antwerpseweg 3 in Gouda heel even 'bezet.' Voor het pand zijn plannen voor een Islamitisch centrum. Demonstranten klommen op het dak en lieten een spandoek zien met de tekst 'Salafisten niet welkom.' Er worden meer acties aangekondigd. Het pand is onlangs aangekocht door MIV Assalam.*"

[24] Van den Belt, P. (2017, 11 februari). Actie tegen Islamitisch centrum. *AD*. Geraadpleegd van https://www.ad.nl/groene-hart/actie-tegen-islamitisch-centrum~a77d3c6f/

[25] Identitair Verzet. (z.d.). *Over IDVerzet*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.idverzet.org/over_idverzet/

Duiding actor

Identitair Verzet is een extreemrechtse Nederlandse organisatie die is opgericht in 2012 als een afsplitsing van Voorpost. Identitair Verzet is onderdeel van een internationale beweging. De organisatie organiseert demonstraties, acties en bezettingen, hoewel ze de laatste jaren minder actief is. Identitair Verzet is een groep van activisten die claimt 'niet langer zwijgend toe te kijken hoe vreemde culturen een aanslag plegen op hun identiteit.'[25] Identitair Verzet is een organisatie met een extreemrechts wereldbeeld waarin rechts-extremistische elementen worden waargenomen: leden die een revolutie bepleiten, het verwachten van een onvermijdelijke burgeroorlog. Ze uit zich activistisch. De organisatie wordt daarom geduid als een extreemrechtse activistische organisatie met rechts-extremistische elementen.

1.2.3 White Lives Matter (WLM)

Manifestatie onderzoeksgebied: er zijn stickers waargenomen, er heeft een demonstratie plaatsgevonden.

In 2023 demonstreerde Extinction Rebellion (XR), inclusief XR Gouda in Utrecht tegen fossiele energie. Hier sloot White Lives Matter (hierna: WLM) zich bij aan, waarbij een Gouwenaar aanwezig zou zijn.[26] Op het spandoek van WLM stond *"White extinction Rebellion. Blanke (witte) mensen 8% vd wereld en krimpende! Baarschaamte. Klimaatdepressie. Klimaatvluchtelingen. Reperations. Co2-paspoort enz. ANTI-blank"*. Aangenomen wordt dat dit een statement vanuit WLM was waarin ze de consequenties van klimaatverandering (en klimaatbeleid) zien als antiblanke fenomenen.

WLM heeft in februari 2024 opnieuw gedemonstreerd.[27] Volgens het lokale nieuwskanaal ***Het Kontakt,*** editie ***Goudse Post*** riep de demonstratie *"hevige emoties op"* bij *"mensen van kleur",* maar zijn er geen strafbare feiten gepleegd.

Op 18 mei 2024 wordt op het landelijke Telegramaccount van WLM een foto geplaatst van personen met een spandoek waarop staat "*Omvolking=volksverraad*".[28] Opvallend is dat naast dit spandoek ook de Palestijnse vlaggen worden gedragen. De personen staan voor het Oude Stadhuys in Gouda. In het hoofdstuk Maatschappelijke onrust en polarisatie wordt een verdiepende beschrijving gegeven van hoe een pro-Palestinaopvatting door verschillende radicale groeperingen wordt verenigd met het extreemrechtse gedachtegoed.

WLM plaatst in december 2023 een bericht dat er stickers geplakt zijn in Gouda.[29] Stickers die tijdens het fysieke straatbeeldonderzoek zijn gevonden, bevatten de teksten "*White Lives Matter*", "*Wist je dat er een gemeenschap is die vecht voor de toekomst van jou en die van je kinderen?*", "*De anti-blanke holocaust. De Holodomor",*[30] "*Waarom niet "all lives matter?" Omdat blanke* [weggekrabd] *vertegenwoordiging* [weggekrabd]. *Als andere rassen zich trots verenigen als raciale groep. Doen wij dat ook. Wie dat tegenspreekt wil ons kapot maken.*" De laatste sticker heeft de tekst: "*White children are only 3% of the world population and already a minority in many western nations.*" Alle stickers van WLM bevatten ook een Telegramlink naar de Nederlandse WLM-groepering.

Ten slotte geven respondenten aan dat er een directe link is tussen WLM en PGA-casussen. Dit wordt in de paragraaf Perspectief vanuit professionals verder toegelicht.

Duiding actor

White Lives Matter is een internationale beweging met een actieve Nederlandse tak. Aanhangers worden aangemoedigd mee te doen met wat ze 'pro blank activisme' noemen, voor bijvoorbeeld het plakken van stickers of om mee te doen met demonstaties. WLM NL bepleit anonimiteit, ook doen ze aan vechttraining in de vorm van boksen. Dit kan uitgelegd worden als veiligheidsbewustzijn tegen de (bestaande) dreiging van antifascisten, maar ook als het verstoppen voor veiligheidsdiensten of het voorbereiden van illegale activiteiten. In hun handleiding pleiten ze voor de-escalatie: '*Documenteer alles met video, provoceer niet en de-scaleer. Je hebt dus geen excuus.*'[31] WLM bepleit dat je legale acties moet uitvoeren: "*Alles moet gebeuren binnen de kaders van de wet en fysiek of verbaal geweld is niet toegestaan*". Bij acties roepen ze hun activisten op om niet te provoceren en zich niet te laten uitlokken. Ze zeggen een 'vreedzame oplossing' te willen. Ze willen dit doel bereiken 'of dit op een politieke manier gebeurt of niet.' Hoe ze hun plannen precies willen bereiken, lichten ze niet toe. Belangrijk is dat hun standpunten, zoals het willen van een 99% 'blank' Nederland, niet zonder extremisme te bereiken zijn.

De combinatie van narratieven over een dreigende genocide/moord op witte mensen met hun uiteindelijk standpunt dat ze een 99% 'blank' Nederland willen

[26] Capitol Terrorists Exposers. [@j6dreamteam]. (2023, 16 december). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/j6dreamteam/status/1736111999891685724

[27] Goudse Post. (2024, 3 april). Extreemrechtse demonstratie riep hevige emoties op, maar geen sprake strafbare uitingen, zegt Gouda. *Het Kontakt, Goudse Post*. Geraadpleegd van https://www.goudsepost.nl/nieuws/nieuws/383470/extreemrechtse-demonstratie-riep-hevige-emoties-op-maar-geen-

[28] WLM NL Training/wiki. (2024, 18 mei). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://t.me/wlm_nl_wikientraining/1533

[29] WLM_EU_NETHERLANDS. (2023, 3 december). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/WLM_EU_NETHERLANDS/1143

[30] Hierbij staat beschreven: "*Een van de meest gruwelijke Anti-Blanke Gebeurtenissen in de geschiedenis wordt gecensureerd en gebagatelliseerd dor het Anti Blanke Systeem. Iedereen kent de Holocaust maar bijna niemand kent de Holodomor. Volgens een gezamenlijke verklaring aan de Verenigde Naties, ondertekend door 25 landen zijn er tijdens de Holodomor meer mensen omgekomen dan tijdens de Holocaust. In de Holodomor, meer dan 10 miljoen blanken waren vermoord en gemarteld in Europa door de meerderheid van de Niet-Blanke Bolsjewieken. De ADL (Anti Defamation League) Heeft de President van Oekraïne gepest en onder druk gezet in het bagataliseren van de Holodomor. Het is illegaal in Europa om over de Holocaust te vragen/ kritisch te zijn. Terwijl het legaal is om tegen Blanken te discriminiseren en Anti Blanke gebeurtenissen zoals de Holodomor belachelijk te maken. Wij als Echte Europeanen zijn tolerant geworden tegen dit soort ontaard. WORDT WAKKER.*"

[31] WLM_EU_NETHERLANDS (2024, 7 januari). *WILM-handleiding*, p. 7 [Telegrambestand]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/WLM_EU_NETHERLANDS/1174

komt overeen met het extreemrechtse wereldbeeld. Er wordt in 2021 een bericht gedeeld waarin een lijst met boeken staat, waarvan enkele extremistisch van aard zijn, omdat de auteurs (Hitler, Breivik of Tarrant) oproepen tot aanslagen of oorlog. Het kan zijn dat WLM niet specifiek deze boeken wil aanraden, maar het desondanks initieel delen van deze lijst duidt niet op weerstand jegens extremisme. De post is inmiddels verwijderd. De organisatie wordt daarom geduid als een extreemrechtse organisatie, die in het verleden enkele extremistische elementen bevatte. WLM bedient zich in de regel van activistische methoden en toont weerbaarheid tegen extremisme door geweld af te wijzen.

1.2.4 Inheems-Europees.nl

Manifestatie onderzoeksgebied: er zijn stickers en posters waargenomen.
In het onderzoeksgebied is een sticker gevonden met de tekst 'Maak Blanke Kindjes' waarop een moeder en vader, beiden met blond haar, met een baby te zien zijn. Volgens respondenten is er ook een directe link tussen de oprichters van deze organisatie en Gouda. Dit wordt in de paragraaf Perspectief vanuit professionals verder toegelicht.

Duiding actor
Inheems Europees.nl lijkt een kleine groep mensen die zich richt op het promoten van het ideaalbeeld van het 'blanke gezin.' Stichting Inheems Europese Rechten (SIER) deelt een narratief dat een kwaadaardige elite bewust beleid maakt (via onder andere immigratie, feminisme en lhbtqia+) om de bevolkingsaantallen te laten afnemen, met als doel om het witte volk om te volken. Ze zien niet-inheemse culturen als vreemd en vijandig. Dit past binnen een extreemrechts wereldbeeld.

In haar activiteiten uit ze zich vooral activistisch en als een vereniging. De boksles kan duiden op geweldsvoorbereidingen, maar past ook binnen de bredere appreciatie van sport binnen het extreemrechtse milieu. De zelfverdedigingsoefeningen kunnen op rechts-extremisme duiden, maar dit is onduidelijk. De organisatie wordt daarom geduid als een activistische organisatie met een extreemrechtse ideologie.

1.2.5 Defend Gouda

Manifestatie onderzoeksgebied: oprichting door Goudse jongeren.
Respondenten geven aan dat deze organisatie niet meer actief is. Wel houdt ze verband met activiteiten binnen de onderzoeksperiode. Dit wordt in de paragraaf Perspectief vanuit professionals verder toegelicht.

Duiding actor
Defend Gouda is gestart als een lokaal jongereninitiatief gericht tegen de komst van een moskee en vluchtelingenopvang. Het initiatief uit zich met een fascistoïde ideologie. Er zijn diverse foto's op het internet waar leden met slagwapens poseren. Hun logo toont een geweer. Veel activiteiten speelden zich op het internet af. Defend Gouda organiseerde in 2016 in samenwerking met Zwart Front een demonstratie In Gouda. Er is hierna niets meer bekend over haar activiteiten.[32] Vanwege de beperkte beschikbare informatie over ideologie en activiteiten wegens de opheffing van deze organisatie, kan deze niet worden geduid. De weergave van wapens in hun beeldtaal roept vragen op over de aanwezigheid van rechts-extremistische elementen.

[32] Wagenaar, W. (2017). *Factsheet Extreemrechts in Nederlandse Gemeentes*. Anne Frank Stichting. https://kafka.nl/publicaties/factsheet-extreemrechts-nederlandse-gemeentes-2/

1.2.6 Overige actoren en straatmarkeringen

Naast de actoren met een actieve manifestatie in de gemeente Gouda binnen de onderzoeksperiode, wordt zoals genoemd ook kort een aantal actoren besproken waarvan enkel een straatmarkering is gevonden.

Actoren waarvan één of meerdere stickers zijn gevonden

» Volksverzet. Volksverzet, die na naamsverandering nu Wolvenrad heet, is een extreemrechtse organisatie die expliciet affiniteit deelt met het nazisme. Ze voert actie, bijvoorbeeld door lhbtqia+-vlaggen te verbranden. Leden doen aan bokstraining, bijvoorbeeld met Active Dietsland.[33] De sticker die in Gouda is aangetroffen, bevatte de tekst: 'Nationaal socialisme, We zijn terug! Volksverzet.'

» Rood Wit Blauw Hooligans. Rood Wit Blauw hooligans is waarschijnlijk een actor gevormd uit nationalistische hooligans. Op de sticker die in Gouda is aangetroffen, is een afbeelding te zien waarop hoogstwaarschijnlijk iemand een figuur op de grond trapt in combinatie met de tekst 'good night, left side.' Als deze figuur een mens is, dan kan dit wat zeggen over geweldslegitimatie. Gezien de onduidelijkheid over wat de sticker precies afbeeldt, kan er geen duiding van de organisatie worden gegeven.

» Casa Pound Italia Verona. Deze organisatie is een Italiaanse extreemrechtse organisatie waarbij leden zichzelf beschrijven als 'neofascisten' en Mussolini verheerlijken.[34] De sticker die in Gouda is aangetroffen, toont enkel het logo van deze organisatie.

» Azione Strudentesca Torino. Dit is een Italiaanse extreemrechtse studentenorganisatie.[35] De sticker die in Gouda is aangetroffen, toont enkel het logo van deze organisatie.

» Schild en Vrienden. Schild en Vrienden is een Vlaamse extreemrechtse organisatie. Hun voorman Dries van Langenhove is veroordeeld voor het aanzetten tot haat en racisme. Vijf andere leden kregen ook een (lagere) straf.[36] De sticker die in Gouda is aangetroffen, toont de tekst 'Ons land = onze waarden.' De inhoud ligt in lijn met een extreemrechtse ideologie.

» Fortezza Europa. Fortezza Europa is een Italiaanse extreemrechtse organisatie.[37] De sticker die in Gouda is gevonden, toont de tekst 'Ama la tua terra, difendi la tua identita' wat betekent 'Houd van je land, verdedig je identiteit.' De inhoud ligt in lijn met een extreemrechtse ideologie.

» European Brotherhood. Dit is een groep van Europese nationalisten die kleding verkoopt waar extreemrechtse leuzen en symbolen op staan.[38] De sticker die in Gouda is gevonden, toont enkel het logo van deze organisatie.

» Nederlandse Volksunie (NVU). NVU is een van de langst bestaande extreemrechtse organisaties in Nederland. Ze houden zich bezig met activisme en doen soms mee aan verkiezingen. De aanhang is verouderd. De sticker die in Gouda is gevonden, is grotendeels weggekrast, maar het logo is nog herkenbaar. Een andere sticker van hen toont de tekst 'doodstraf voor kinderverkrachters en moordende pedofielen.'

» Nationale weerstand. Dit is een onbekende actor. Het symbool van de zwarte zon in combinatie met een man met een geweer roept vragen op over geweldslegitimatie. Het symbool van strasserisme is aanwezig: dit staat voor een samenkomst van klassenstrijd en nationalisme. Door beperkte informatie kan de organisatie zelf niet worden geduid. De sticker die is aangetroffen in Gouda toont de tekst 'Voor volk en vaderland. Nationale weerstand' met de hiervoor beschreven symbolen. Deze inhoud ligt wel in lijn met een extreemrechtse ideologie.

» Ultras nacjonalistyczny Szcecin. Dit is een Poolse extreemrechtse organisatie, uit een stad in Noordwest-Polen.[39] De sticker die in Gouda is gevonden, toont enkel het logo van deze organisatie.

» GoyimTV flyers. Deze organisatie is een online collectief dat antisemitische propaganda produceert vanuit extreemrechtse hoek. Hun doel is dat sympathisanten wereldwijd hun materiaal uitprint en zelf opplakt. De stickers die in Gouda zijn gevonden, tonen de teksten 'Every single aspect of pornography and hookup culture is jewish' daarbij staan foto's van mensen die volgens de makers Joods zijn en een rol spelen in de porno-industrie. Een andere sticker toont de tekst 'every single aspect of mass immigration is jewish' en 'Jewish NO's Promoting mass immigration.' De inhoud ligt in lijn met een extreemrechtse ideologie, waarbij 'de joden' worden gelinkt aan door hen ervaren negatieve (wereldwijde) invloeden.

[33] WOLVENRAD. (2024, 10 juli). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/wolvenrad/561

[34] Gattinara, P. C., & Froio, C. (2019, 28 mei). Why Italy's media fixates on CasaPound, an extreme-right party with a racist agenda. *Washington Post*. Geraadpleegd van https://www.washingtonpost.com/politics/2019/05/28/why-italys-media-fixates-casapound-an-extreme-right-party-with-racist-agenda/

[35] Azione Studentesca. (z.d.). *La Nostra Storia.* Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://azionestudentescaofficial.com/la-nostra-storia/

[36] NOS. (2024, 12 maart). *Cel voor Vlaming Dries Van Langenhove na aanzetten tot haat en racisme*. NOS. Geraadpleegd van https://nos.nl/artikel/2512477-cel-voor-vlaming-dries-van-langenhove-na-aanzetten-tot-haat-en-racisme

[37] Global Project Against Hate and Extremism. (z.d.). *Fortezza Europa (Fortress Europe).* Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://symbols.globalextremism.org/details?recordId=recarD6eRTqvZGSLS

[38] Postma, F. (2022, 24 mei). *Fascist Fashion: How Mainstream Businesses Enable the Sale of Far-Right Merchandise*. Bellingcat. https://www.bellingcat.com/news/2022/05/24/fascist-fashion-how-mainstream-businesses-enable-the-sale-of-far-right-merchandise/

[39] Nacjonalistyczny Szczecin. (z.d.). Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://nacjonalistycznyszczecin.wordpress.com/

- Ansgar Aryan, Germanic Brand. Dit is een van 's werelds grootste verkopers van extreemrechtse kleding.[40] De sticker die gevonden is in Gouda toont enkel het logo van de organisatie.
- Europa the last battle. Dit is een antisemitische revisionistische film die claimt dat de Joden de wereldoorlog veroorzaakt hebben en dat Hitler Duitsland probeerde te redden.[41] De sticker over deze film toont de teksten 'What whatchers have sold on IMOb', 'Perhaps the most important historical film of all time in understanding the world today', 'Pure unadaltered truth that will bring the strongest of men to tears and the weakest of men to anger' 'WAKE UP!' De inhoud ligt in lijn met een extreemrechtse narratief, waarbij gepoogd wordt de holocaust zo te framen dat dit niet/in mindere mate gebeurd is, of door te stellen dat 'de Joden' deze zelf georkestreerd hebben. In dit narratief zijn aanhangers van het nazisme de 'goeden' of zijn zij minstens onbegrepen en overdreven verketterd en staan 'de Joden' voor het kwaad.

Straatmarkeringen die niet aan een actor te verbinden zijn

In Gouda is op verschillende momenten graffiti verschenen met extreemrechtse elementen waarover onlineberichten zijn geplaatst. Hierna zullen ze in chronologische volgorde worden besproken.

- In november 2022 is op de muur van de spoortunnel in Gouda de leus 'Stop globalisme' gespoten. In plaats van de letter 'o' is een Jodenster gebruikt. Dit ligt in lijn met extreemrechtse narratieven waarin 'globalisme' een veel voorkomende verwijzing naar het Jodendom is, waarbij geloofd wordt dat Joden de wereldpolitiek beheersen. Vaak gaat dit samen met het narratief dat globalisme immigratie bevordert, wat extreemrechtse actoren vaak zien als een dreiging voor de gepercipieerde puurheid van hun eigen groep.
- In december 2022 zijn bij een tunnel onder de A12 bij de Bloemendaalse weg nog meer leuzen gevonden, zoals 'holocaust = hoax' en 'blond lives matter'.[42]
- In juni 2023 zijn foto's van Marokkaanse gastarbeiders en hun gezin beklad bij een publieke tentoonstelling bij station Gouda. Met zwarte stift zijn de teksten 'white genocide', 'omvolking' en 'kom in verzet' op de buitententoonstelling geschreven.[43] Zowel de termen 'omvorming' als 'white genocide' duiden op de complottheorie waarin 'het witte volk' als bedreigd wordt gezien; mensen met niet-witte of gemengde afkomst worden gezien als 'vreemd'. De theorie stelt dat gemengde relaties en immigratie, feminisme en/of de lhbtqia+-geaardheid gepromoot wordt. Dit zou leiden tot minder witte kinderen, met als doel de witte mens een minderheid te laten worden in oorspronkelijk dominant witte gebieden. In deze narratieven zijn de daders die hierachter zitten vaak 'links' georiënteerde mensen, 'globalisten' of Joden.
- In februari en maart 2023 is een brug in Gouda beklad met een hakenkruizen. Een maand eerder is de tekst 'gedenk 1945 Dresden hellstorm' geschreven in de spoortunnel.[44] In februari 1945 is de Duitse stad Dresden door de geallieerden gebombardeerd. Er zijn destijds duizenden doden gevallen en grote delen van de stad werden verwoest. Het bombardement wordt in extreemrechtse kringen herdacht, vaak in relatie tot het narratief dat de nazi's beschuldigd worden van verschrikkingen en de geallieerden niet bekritiseerd worden.

Ook in het fysieke straatbeeld zijn nog enkele uitingen gevonden waarvan de maker onbekend is.

- Graffiti met de letters GNLS (Good night left side), om een Keltisch kruis heen. 'Good Night left side' is een slogan die in de regel samengaat met een illustratie waarin iemand geweld wordt aangedaan. Het moet gelezen worden als een belofte van geweld jegens links. Een Keltisch kruis (een cirkel met een kruis) wordt in extreemrechtse kringen gebruikt om trots op het witte ras te tonen. In andere contexten kan het religieuze of Keltische trots aanduiden.
- Graffiti met '1488.' 1488 staat voor 'de 14 woorden' (We must secure the existence of our people and a future for white children) en de achtste letter uit het alfabet (hh), wat staat voor Heil Hitler.

[40] Bundesamt für Verfassungsschutz. (2022). *Right-wing extremism: Symbols, signs and banned organisations.* Geraadpleegd van https://www.verfassungsschutz.de/SharedDocs/publikationen/EN/right-wing-extremism/2022-07-right-wing-extremism-symbols-and-organisations.pdf?__blob=publicationFile&v=12

[41] ADL. (z.d.). *Europa The Last Battle.* Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.adl.org/glossary/europa-last-battle

[42] Tielemans, S. (2022, 27 december). Antisemitische leus gespoten op tunnel onder A12: 'Holocaust = hoax'. *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/antisemitische-leus-gespoten-op-tunnel-onder-a12-holocaust-hoax~ac79240a/

[43] Nesselaar, F. (2023, 11 juni). Foto's van Marokkaanse gastarbeiders bij station Gouda beklad met extreemrechtse leuzen. *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/fotos-van-marokkaanse-gastarbeiders-bij-station-gouda-beklad-met-extreemrechtse-leuzen~a46e2039/

[44] Nesselaar, F. (2023, 3 maart). Brug in Gouda beklad met hakenkruizen: zoveelste teken van Jodenhaat dat opduikt in de stad. *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/brug-in-gouda-beklad-met-hakenkruizen-zoveelste-teken-van-jodenhaat-dat-opduikt-in-de-stad~a21876f9/?cb=1d41609a7a442dfd10463d9f8e67675a&auth_rd=1

- Graffiti met de tekst 'Rahowa', die staat voor 'racial holy war'.[45] Deze slogan duidt op het geloof in een raciale oorlog. Het woord 'Holy' geeft de hoge betekenis aan. In narratieven is deze oorlog vaak aangekondigd en in de extreemste gevallen zelfs wenselijk.
- Graffiti met de tekst 'Hogesa', die staat voor 'Hooligans gegen salafisten'.[46] Een Duitse extreemrechtse beweging, vooral groot rond 2014, die zich wilde verzetten tegen wat zij zien als islamisering.
- Meermaals graffiti met het symbool van een Keltisch kruis. (Zie eerdere duiding van dit symbool).
- Graffiti met de tekst 'XR = antiwesters klimaat hoax'. Aannemelijk wordt hiermee bedoeld dat klimaatmaatregelen en klimaatschaamte het Westen 'verzwakt'. In sommige extreemrechtse narratieven zou bijvoorbeeld de keuze om minder kinderen te krijgen bij mensen die zich zorgen maken om het klimaat, een wenselijk effect zijn vanuit mensen die het witte volk in geboorteaantallen willen verminderen.
- Meermaals graffiti met de tekst 'White lives matter'. (Zie de uitgebreide beschrijving van deze actor hiervoor).
- Een sticker met de tekst 'Revolt against the modern world'. Revolt against the Modern world is een boek van Julius Evola, een zelfbenoemde 'superfascist'. De slogan wordt in memes en online content ook gebruikt in extreemrechtse kringen. De moderne wereld wordt dan vaak gelijkgesteld met diversiteit en progressieve waarden, wat in het extreemrechtse wereldbeeld 'degeneraat' is.
- Een sticker met de tekst 'Love forest. Hate Antifa'. Binnen de extreemrechtse subcultuur is er vaak een appreciatie voor de natuur. Antifa staat voor antifascisten en is de benaming voor een beweging van mensen die zich tegen het fascisme verzet. Soms is dit met een vredig tegenprotest en in uitzonderlijke gevallen met geweld. De relatie tussen fascisten en antifascisten is een antagonistische, waarbij ze elkaar opzoeken en in confrontaties terecht kunnen komen.
- Graffiti met de tekst 'Antifa jagen'. Zie de bovenstaande duiding van de relatie tussen extreemrechts en Antifa.
- Graffiti met de tekst 'Gouda anti Antifa'. Zie de bovenstaande duiding van de relatie tussen extreemrechts en Antifa.
- Graffiti met de tekst 'The unabomber was right'. De Unabomber, Ted Kaczynki, was een Amerikaanse extremist. Hij pleegde een reeks aanslagen met bombrieven, waarbij meerdere doden vielen. Zijn standpunten waren tegen de moderne industriële samenleving. Hij is populair in sommige extreemrechtse kringen.

Naast de fysieke uitingen zijn ook online uitingen gevonden die binnen het extreemrechtse fenomeen te plaatsen zijn. De uitingen zijn gevonden op 4chan zoals *">Gouda >Buitenlanders. Zou je een verschil echt opmerken met wat er nu al daar rondloopt?"*[47] Ook spreekt iemand over dat hij gezien heeft dat kinderen in Gouda niet meer 'Dutch' zijn.[48] Of en welke verbinding de schrijvers hebben met Gouda, kan niet worden vastgesteld.

1.3 Perspectief vanuit professionals

Wanneer de extreemrechtse manifestaties die tijdens het bureau- en straatbeeldonderzoek zijn gevonden aan de respondenten worden voorgelegd, geven vrijwel alle respondenten aan dat deze terug te voeren zijn op enkele personen die al voor langere tijd in beeld zijn bij de politie en/of binnen de PGA-radicalisering. Een respondent geeft aan dat het ten tijde van het onderzoek niet meer dan vijf personen zijn. Op basis van verhoren van verdachten, OSINT-onderzoek en politiesystemen stelt de respondent dat deze personen elkaar kennen. Zo zijn ze bijvoorbeeld samen gezien tijdens demonstraties of in voertuigen die door de politie gecontroleerd werden.[49] De onderlinge verbondenheid tussen de personen wordt ondersteund door respondenten 1, 2, 5, 16 en 17. Respondent 7 geeft verder aan dat er losse contacten zijn en dat er geen sprake is van organisatie op

[45] ADL. (z.d.). *RAHOWA*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.adl.org/resources/hate-symbol/rahowa

[46] Wikipedia. (z.d.). *Hooligans gegen Salafisten*. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://de.wikipedia.org/wiki/Hooligans_gegen_Salafisten

[47] 4chan. (2021, 1 december). Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/4eiUyCR

[48] 4chan. (2022, 27 april). Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://bit.ly/4c4CrPq

[49] Respondent 7

groepsniveau. Deze contacten en/of connecties ziet de respondent vooral online.[50]

Narratieven die de personen gebruiken, gaan over 'massa-immigratie' en er wordt gesproken over de 'omvolkingstheorie', zo geeft respondent 7 aan. Ook ecofacistische narratieven zijn aanwezig in Gouda.[51] De personen die in beeld zijn, sluiten zich onder andere aan bij demonstraties waarbij bepaalde groepen mensen worden uitgesloten, zoals de lhbtqia+-gemeenschap. Zo is bekend dat meerdere personen hebben gedemonstreerd tegen een lezing van een transgender aan kinderen.[52]

Tijdens de coronarellen was de eerdergenoemde 'Defend Gouda' actief. Dit is een door jonge Gouwenaren opgerichte organisatie gericht tegen de komst van een moskee en vluchtelingenopvang, met een fascistoïde ideologie. Van die groepering is slechts één persoon overgebleven die zich nog actief ideologisch uitlaat, vertelt respondent 7. Een andere lokale organisatie is Stichting Inheemse Europese Rechten (SIER), opgericht door een van de al bekende mannen binnen de PGA. Volgens respondent 10 worden bijeenkomsten georganiseerd. Waar en met welke inhoud, is onduidelijk.[53] Uit bureauonderzoek blijkt dat deze groep verschillende activiteiten organiseerde, zoals een sportdag met bokslessen,[54] een datingevenement dat mislukte omdat er geen vrouwen op afkwamen,[55] het plakken van posters met de tekst 'maak blanke kindjes'[56] en het vieren van feestdagen, zoals Midwinter.[57]

De personen die actief zijn binnen het extreemrechtse fenomeen tonen tevens verbonden te zijn aan extreemrechtse netwerken buiten Gouda.[58] Sommige contacten zijn jongens onder de 18 jaar, die bewondering uiten voor de Gouwenaren.[59] Deze contacten vinden volgens de respondent veelal online plaats, maar er zijn ook fysieke ontmoetingen met mensen van buiten Gouda van wie volgens de respondent bekend is dat zij een accelerationistisch[60] en/of rechts-extremistisch gedachtegoed hebben.[61] De respondent denkt dat deze contacten binnen de netwerken van WLM plaatsvinden. Een andere respondent bevestigt dit vermoeden en geeft aan dat het nationale bijeenkomsten in Gouda waren met mensen van WLM uit heel Nederland. Zo is bekend dat er vanuit Gouda betrokkenheid was bij de projecties op de Erasmusbrug.[62]

Op basis van duidingen binnen de politie gaat er van deze personen op dit moment een dreiging uit richting het beschadigen van goederen, maar (nog) niet richting personen.[63] Wel heeft de WLM-demonstratie van afgelopen februari geleid tot onrust intern en extern binnen de gemeentegrenzen, geven respondenten 16 en 17 aan. De reacties die demonstranten kregen, waren opmerkingen als 'dit past niet in Gouda' en begeleiders van de demonstratie werd verweten dat zij de verspreiding van het gedachtegoed faciliteren, vertellen de respondenten. Het doel van de demonstranten was om discussies te hebben.[64] Een andere respondent bevestigt dit en zegt in algemene zin dat deze groep gehoord wil worden.[65]

Dat sluit aan bij het perspectief van respondenten 16 en 17. Zij vertellen dat er signalen zijn van pogingen om jongeren te bereiken, bijvoorbeeld via muziek. De narratieven worden meer gericht op de jongere generaties. De respondenten maken een vergelijking met de invloed van charismatische figuren die hun ideologie deelden in de periode van de uitreizigers naar Syrië. Een dergelijke invloed zien zij binnen het extreemrechtse fenomeen in Gouda momenteel niet, er wordt niet op een charismatische en/of effectieve manier gesproken. De respondenten noemen dit de reden dat er in Gouda nauwelijks aansluiting gevonden wordt.[66]

1.4 Conclusie

[50] Respondent 7

[51] Respondenten 2, 7 en 10

[52] Respondent 7

[53] Respondent 10

[54] Stichting Inheems Europese Rechten. (2024, 3 april). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/InheemsEuropees/151

[55] Stichting Inheems Europese Rechten. (2024, 15 februari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/InheemsEuropees/88

[56] Stichting Inheems Europese Rechten. (2024, 9 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/InheemsEuropees/37

[57] Stichting Inheems Europese Rechten. (2024, 3 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/InheemsEuropees/29

[58] Respondenten 7 en 10

[59] Respondent 7

[60] Het geloof dat als er een strijd moet komen tegen vijanden, deze beter vandaag dan morgen kan plaatsvinden. Je wilt deze strijd aanwakkeren, en de start ervan versnellen. NTA. (2020). *Beter vandaag dan morgen: rechts-extremistische accelerationistische online bewegingen*. NTA. Geraadpleegd van https://ntadvies.nl/media/1056/beter-vandaag-dan-morgen.pdf

[61] Respondent 7

[62] Respondenten 2, 5, 7, 10, 16, 17

[63] Respondent 7

[64] Respondenten 16 en 17

[65] Respondent 10

[66] Respondenten 16 en 17

In Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden, die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van extreemrechts. De gevonden narratieven zijn verspreid in de vorm van stickers, straatmarkeringen, onlineberichtgeving, protesten en demonstraties. De manifestaties in handelingen binnen dit fenomeen vallen daarmee binnen het activistische spectrum. De manifestaties in narratieven kennen wél rechts-extremistische elementen. Er zijn daarnaast activiteiten van extreemrechtse actoren met rechts-extremistische elementen waargenomen in het onderzoeksgebied van Gouda. Deze extremistische elementen hebben echter in het verleden, of in andere delen van Nederland plaatsgevonden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat extremistische handelingen hebben plaatsgevonden in Gouda.

De relatief veel fysieke en online uitingen vanuit een extreemrechtse ideologie in Gouda leiden volgens de professionals naar enkele personen en deze zijn ook in beeld bij de verschillende instanties. Dat is te verklaren vanuit de subcultuur van extreemrechts, waarbinnen het normaal is om op demonstraties en onder vrienden en bekenden stickers uit te delen en deze vervolgens op te plakken (bijvoorbeeld in de eigen woonplaats). Dat ligt in lijn met het gegeven dat deze personen (voornamelijk op basis van politiegegevens) zowel online als offline brede netwerken in de Nederlandse (en mogelijk internationale) extreemrechtse en rechts-extremistische gemeenschap hebben. Gouwenaren vervullen binnen deze gemeenschap in sommige gevallen een voorbeeldrol, die landelijke bijeenkomsten in Gouda tot gevolg heeft. Professionals schatten in dat de invloed binnen Gouda momenteel beperkt is en dat vooral wordt gericht op personen en organisaties in de extreemrechtse en rechts-extremistische gemeenschap buiten Gouda. Toch zijn er ook signalen dat er wordt gepoogd om jongeren te bereiken met het extreemrechtse gedachtegoed in Gouda. De bevindingen op basis van het straatbeeldonderzoek bevestigen dit signaal: er zijn relatief veel extreemrechtse straatmarkeringen gevonden in schoolomgevingen van Gouda.

2. Manifestatie van extreemlinks en links-extremisme

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de online en offline manifestaties die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van links-extremisme.

2.1 Casuïstiek en straatmarkeringen

De lokale PGA van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek geen casussen waarbij sprake is van een extreemlinkse ideologie. Tevens zijn er geen nieuwe signalen van extreemlinks gewogen op de casustafel binnen de onderzoeksperiode.

In het fysieke straatbeeld zijn ten minste 21 verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied. Er hebben zich geen demonstraties en incidenten voorgedaan tijdens de onderzoeksperiode.[67] De online en offline manifestaties binnen het extreemlinkse fenomeen zijn te relateren aan vijf actoren. Deze actoren zullen in meer of minder uitgebreide mate worden besproken, afhankelijk van de mate van waargenomen activiteit binnen de onderzoeksperiode. Eerst worden de actoren besproken die een actieve manifestatie tonen of toonden binnen de onderzoeksperiode in het onderzoeksgebied door middel van demonstraties, evenals Gouwenaren die een verbindingen hebben met de organisatie, en online uitingen die duiden op activiteiten in het onderzoeksgebied. Daarna worden de (internationale) actoren besproken van wie stickers en/of straatmarkeringen zijn gevonden, maar die verder geen aantoonbare actieve rol hebben gespeeld binnen het onderzoeksgebied, of van wie niet bekend is wie de maker van de stickers en/of straatmarkeringen is.

[67] Professionals noemen de pro-Palestina-demonstraties een uiting van extreemlinks. In de paragraaf Perspectief vanuit professionals wordt uitgelegd waarom deze demonstraties niet worden meegenomen binnen de bespreking van dit fenomeen.

2.2 Actieve organisaties en groeperingen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van organisaties die aantoonbaar actief zijn geweest in de onderzoeksperiode in de vorm van een lokale organisatie, protesten, demonstraties of op basis van eigen online berichtgeving van de organisatie. De manifestatie wordt eerst beschreven en daarna volgt een duiding van de organisatie.

De Rode Lap

Manifestatie onderzoeksgebied: sticker

Binnen het onderzoeksgebied zijn verschillende stickers aangetroffen van De Rode Lap met teksten als 'Huisbazen zijn parasieten. Jij betaalt de hypotheek van je huisbaas, terwijl hij niet eens in het huis woont.' Bij de tekst staan foto's afgebeeld van Van Haga en prins Bernhard. Een andere sticker heeft de tekst 'Hier zat een racistische sticker. Nu niet meer.' Bij deze tekst is een kat afgebeeld en het logo van communisme. Deze sticker is meermaals aangetroffen over een sticker met extreemrechtse inhoud. Ook is meermaals de sticker met 'Eat the rich' gevonden, eveneens afgebeeld met een kat. Dit is een antikapitalistische quote. De Rode Lap uit zich daarnaast in anti-boerenprotesten en/of als anti-trekkeractivisten met stickers waarop staat 'Trekkertuig, opgetyft.' Op de sticker staat een trekker, rood doorkruist. Een andere sticker heeft de tekst 'Meer koet, minder politie,' waarbij een meerkoet staat afgebeeld met daarachter politie in ME-uniform. De meerkoet is slechts een taalkundig grapje, maar heeft verder geen inhoudelijke betekenis. De sticker met 'Alles voor iedereen, lees Marx' kan worden gezien als een oproep om je te verdiepen in het socialisme van Karl Marx.

De laatste sticker van De Rode Lap die gevonden is, kent de leus 'From the river to the sea, Palestine will be free.' Deze quote zorgt op dit moment op politiek, maar ook maatschappelijk niveau voor veel onrust. Er bestaat onenigheid [68] over of de interpretatie van deze leus. Hij kan namelijk worden geduid als antisemitisch, omdat deze gericht is op bestuurlijke veranderingen in het gebied van Israël-Palestina die de Israëlische staat en de Joodse gemeenschap zouden schaden. De leus wordt echter ook gebruikt om op te roepen tot gerechtigheid en vrijheid voor de Palestijnse burgers, zonder dat dit gepaard gaat met antisemitische denkbeelden. Het gebruik van de leus op zichzelf, in de vorm van stickers, geeft dus onvoldoende informatie om de ideologie van de persoon die de sticker heeft geplakt te kunnen duiden. Wel kan worden gesteld dat De Rode Lap in het algemeen geen vormen van antisemitische narratieven deelt, waardoor het aannemelijk is dat deze groep de leus niet met antisemitische intenties heeft gedeeld.

[68] Inmiddels is de leus strafbaar gesteld.

Duiding actor

De Rode Lap deelt een narratief dat een vijandsbeeld schetst tegen rijke mensen, de monarchie en wie zij zien als 'te rechts' of fascisten. De politie komt in hun beeld terug als een repressief instituut dat niet bijdraagt aan gerechtigheid. Dit alles past binnen het extreemlinkse wereldbeeld. Er zijn enkele uitingen van De Rode Lap buiten het onderzoeksgebied, waarin geweld verheerlijkt wordt (guillotineoorbellen en een sticker met geweer). Dit toont een lage weerbaarheid tegen links-extremistische narratieven, waarin geweld verheerlijkt wordt. Tevens zijn er uitingen die, zij het indirect, oproepen tot het aanranden of vernielen van voorwerpen (SUV in brand en advies om banden leeg te laten lopen, verkopen van abrisleutels). Ook lijkt er uit de uitingen een lage mate van empathie voor slachtoffers van doelwitten van door hen aangemoedigde acties (bijvoorbeeld eigenaren van SUV's), die zij zien als politieke opponenten.

De Rode Lap wordt geduid als een organisatie die producten (met productbeschrijvingen) verkoopt waaruit een extreemlinkse ideologie blijkt. Er zijn enkele uitingen waarin geweld en vernieling verheerlijkt worden, wat een lage weerbaarheid aannemelijk maakt voor links-extremistische narratieven.

Overige actoren en straatmarkeringen

Naast de actoren met een actieve manifestatie in de gemeente Gouda binnen de onderzoeksperiode, wordt zoals genoemd ook kort een aantal actoren besproken waarvan enkel een straatmarkering is gevonden.

Actoren waarvan één of meer stickers zijn gevonden

- Vrije Bond. De Vrije Bond is een anarchistische organisatie met een extreemlinkse ideologie, waarbij elementen te vinden zijn die duiden op links-extremisme. De zelfverdedigingsoefeningen kunnen op links-extremisme duiden, maar dit is onduidelijk. De sticker die in Gouda is aangetroffen, toont enkel het logo van deze organisatie.
- Woonopstand. Woonopstand is een activistische organisatie met een radicale ideologie. Wel legitimeren ze het overtreden van de wet via kraken om daarmee woonrecht op te eisen. Terwijl Woonopstand zich uitgebreid uitsprak tegen politiegeweld tijdens hun demonstratie, spraken ze zich niet publiekelijk uit tegen antipolitiegeweld van demonstranten tijdens diezelfde demonstratie. Dit duidt op een lage weerbaarheid tegen de aanwezigheid van links-extremisme. De stickers die in Gouda gevonden zijn, kennen de teksten 'Huizen voor mensen, niet voor winst. Woonopstand demo. 17 okt 14:00 Rotterdam.'
- Zwartekat.org. Zwartekat.org is een webshop met extreemlinkse thema's die op producten en op uitingen meerdere links-extremistische narratieven deelt. Een sticker die verwijst naar de 'woonopstand', heeft de tekst 'Boksballen of demonstranten. #woonopstand @ctpolitiegeweld zwartekat.org.' De tekst boksballen

of demonstranten in combinatie met @ctpolitiegeweld roept op zijn minst op om als demonstrant waakzaam te zijn tegen politiegeweld. Uiteraard is kritisch zijn op excessief politiegeweld op zichzelf niet extreemlinks, maar het als inherent en voorspelbaar zien is in lijn met vijanddenken richting de politie vanuit een extreemlinkse ideologie.

» Antifa. Antifa is een beweging met daaraan verbonden een netwerk: Anti Fascistische Actie (AFA). AFA is een extreemlinkse beweging, met links-extremistische elementen. In extreemlinkse narratieven wordt in de regel de overheid gewantrouwd om fascisme te bestrijden en wordt regelmatig geweld tegen (gepercipieerde) fascisten gelegitimeerd. Belangrijk om te weten is dat dit een diffuse beweging is, waarbij verschillende elementen verschillende extremistische uitlatingen kunnen doen. Het merendeel van de mensen die zich antifascist noemen, zal activistische middelen gebruiken zoals een tegendemonstratie. De sticker die in Gouda is aangetroffen, toont enkel het logo van deze organisatie. Een andere sticker kent de tekst 'tegen nazi's', waarbij een vuist een hakenkruis kapotslaat. Onder de sticker staat een verwijzing naar de site van afanederland.

Straatmarkeringen die niet aan een actor te verbinden zijn

» Een sticker met de tekst 'FCK FVD' [69]
» Graffiti met het symbool van een cirkel met een A. De 'A' staat voor anarchisme.
» Een afgescheurde sticker met 'NVU, AZC-alert [beide antiasielzoekersorganisaties] van de straten jag[en?]' en 'Amsterdam'. Het is verder onduidelijk wat de precieze boodschap van de sticker was en wie de maker is.
» Een sticker met de tekst 'Up with trees, down with capitalism'. Deze sticker is vaker geplakt, waarbij in sommige gevallen het symbool van Anarchisme is doorgekrast.
» Een sticker met de tekst 'Queer liberation now'. Wat opvallend is, is de witte tekst op het wapen (inclusief 'nazi off switch', wijzend naar de trekker). Deze witte tekst kan refereren naar een soortgelijke kleurkeuze bij de tekst van de terrorist in Christchurch. De vlag op de achtergrond is diagonaal roze en zwart; anarchoqueer. Zowel het wapen zelf als de tekst erop duidt op links-extremisme.
» Een sticker met de tekst 'Beauty is in the streets', waarop te zien is dat ME-agenten van de politie in brand staan. Dit duidt ten minste op geweldsverheerlijking tegen de politie.

[69] Politieke partij Forum voor Democratie
[70] Respondenten 2, 6, 7, 10
[71] Respondent 2

2.3 Perspectief vanuit professionals

Het overheersende geluid van professionals is dat er in beperkte mate zicht is op het fenomeen extreemlinks. [70] Respondent 2 geeft hiervoor als reden dat extreemlinks in vergelijking met extreemrechts meer onder de radar opereert. De respondent voegt eraan toe dat personen met een extreemlinkse ideologie vaak niet willen praten met autoriteiten, terwijl personen met een extreemrechtse ideologie dat vaak wel graag willen. Hierdoor is er pas zicht op personen, op het moment dat er een actie is, concludeert de respondent. [71]

Respondent 6 beaamt het hiervoor beschreven perspectief en voegt eraan toe dat er onder andere onder professionals meer sympathie is voor thema's die extreemlinks aansnijdt, waardoor er minder snel een afwijzende reactie volgt dan bij bijvoorbeeld extreemrechts, waarvan de thema's minder maatschappelijke steun genieten. Daarnaast is er volgens de respondent weinig kennis onder professionals om onderscheid te kunnen maken tussen links activisme, extreemlinks en links-extremisme.

Volgens respondent 10 is het fenomeen extreemlinks in elk geval tijdens de onderzoeksperiode een "*ondergeschoven kindje*" geweest. Wel zouden er personen actief zijn. Dat concludeert de respondent op basis van de stickers die worden geplakt, die regelmatig reactief zijn gericht op stickers vanuit de extreemrechtse hoek. Een andere respondent van de politie beaamt dit en noemt hierbij de 'antiracistische kat'-sticker.[72] Op deze sticker staat de tekst: 'Hier zat een racistische sticker, nu niet meer.'

[72] Respondent 7

Respondenten 16 en 17 vertellen dat er om de week sit-ins op het station in Gouda zijn, waarbij wordt gedemonstreerd voor de vrijheid van de Palestijnen. Hoewel de samenstelling gemixt is, noemen deze respondenten dat zich hier ook mensen vanuit een linkse ideologie bij aansluiten. Hoewel het niet uit te sluiten is dat ook mensen met een extreemlinkse ideologie zich hierbij aansluiten, zijn er geen indicaties gevonden die daarop duiden. Om die reden is een uitgebreidere beschrijving van die invloed van het Israël-Palestinaconflict opgenomen in hoofdstuk 6 Maatschappelijke onrust en polarisatie.

2.4 Conclusie

In Gouda zijn offline manifestaties gevonden, die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van extreemlinks en links-extremisme. De gevonden narratieven zijn verspreid in de vorm van stickers en straatmarkeringen. De manifestaties in handelingen binnen dit fenomeen vallen daarmee binnen het activistische spectrum. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat extremistische handelingen hebben plaatsgevonden in Gouda. De manifestaties in narratieven kennen wél links-extremistische elementen. Er zijn daarnaast activiteiten van extreemlinkse actoren met links-extremistische elementen waargenomen in het onderzoeksgebied van de gemeente Gouda. Deze extremistische elementen hebben echter in het verleden, of in andere delen van Nederland plaatsgevonden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat deze extremistische uitingen hebben plaatsgevonden in Gouda zelf.

De omvang van zichtbare actieve manifestaties is relatief klein ten opzichte van de manifestatie van het fenomeen extreemrechts en rechts-extremisme. Toch tonen de gevonden manifestaties extremistische ideologische elementen. Ook wordt op basis van de onderzoeksdata duidelijk dat er reactief wordt gehandeld vanuit de extreemlinkse actoren op straatmarkeringen vanuit een extreemrechtse ideologie. Extreemrechtse stickers ond is overigens geen expliciet extreemlinkse activiteit. Afkeer van fascisme is bovendien een breed gedeelde maatschappelijke mening. De personen die hier binnen Gouda voor verantwoordelijk zijn, zijn echter volgens professionals niet in beeld. Ook worden risico's in sommige gevallen anders ingeschat dan bij andere fenomenen. Dit beeld werd ook in 2018 al geschetst in een onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) naar links-extremistische groeperingen in Nederland: Nederland kent nieuwe aanwas, maar wie deze personen zijn en welke risico's daarmee samenhangen, dat was destijds nog niet bekend.[73] Dit kan in de toekomst een risico vormen voor de openbare orde en veiligheid, omdat professionals onvoldoende zicht lijken te hebben op (de ontwikkeling van) het fenomeen van extreemlinks.

[73] Van Ham, T., Hardeman, M., Van Esseveldt, J., Lenders, A., & Van Wijk, A. (2018). *Links-extremisme in beeld*. Bureau Beke. https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2373

3. Manifestatie van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de online en offline manifestaties die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme.

3.1 Casuïstiek en straatmarkeringen

De lokale PGA van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek geen casussen waarbij sprake is van anti-institutioneel extremisme. Tevens zijn er geen signalen van anti-institutioneel extremisme bekend die zijn gewogen tijdens het casusoverleg van de PGA.

In het fysieke straatbeeld zijn ten minste twaalf verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied. Daarnaast hebben zich verschillende demonstraties en incidenten voorgedaan tijdens de onderzoeksperiode. De online en offline manifestaties binnen het fenomeen radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme zijn te relateren aan drie actoren en/of bewegingen. Deze actoren en/of bewegingen zullen in meer of minder uitgebreide mate worden besproken, afhankelijk van de mate van waargenomen activiteit binnen de onderzoeksperiode. Eerst worden de actoren besproken die een actieve manifestatie tonen of toonden binnen de onderzoeksperiode in het onderzoeksgebied door middel van demonstraties, evenals Gouwenaren die een verbindingen hebben met de organisatie en online uitingen die duiden op activiteiten in het onderzoeksgebied. Daarna worden de (internationale) actoren besproken van wie stickers en/of straatmarkeringen zijn gevonden, maar die verder geen aantoonbare actieve rol hebben gespeeld binnen het onderzoeksgebied of van wie niet bekend is wie de maker van de stickers en/of straatmarkeringen is.

3.2 Actieve organisaties en groeperingen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van organisaties die aantoonbaar actief zijn geweest in de onderzoeksperiode in de vorm van een lokale organisatie, protesten, demonstraties, of op basis van eigen online berichtgeving van de organisatie. Eerst wordt de manifestatie beschreven en daarna volgt een duiding van de organisatie.

3.2.1 Jeugdzorg = kinderhandel

Manifestatie onderzoeksgebied: stickers, acties en leden.
In Gouda speelt het thema jeugdzorg, waarbij er kritiek is op de jeugdzorg. Verschillende incidenten speelden een rol in deze dynamiek, die in sommige gevallen als intimiderend zijn ervaren.
Op 14 november 2022 was er in Gouda een stille tocht voor een vrouw en "*andere slachtoffers die als gevolg van alle spanningen die deze situaties met zich voortbrengen zijn overleden*".[74] De vrouw zou volgens haar moeder zelfmoord gepleegd hebben, omdat haar kind door Jeugdzorg werd afgenomen.

Twee containers zijn beplakt met teksten: 'Medewerker: ik heb ze er zelf niet ingegooid, misschien was het een huisgenoot', 'Stop kinderhandel in de jeugdzorg' en 'alle geheimen lagen in deze container. Bedankt Jeugdzorg!'. Dit gebeurde nadat

[74] Klokkenluiders 🕊️🕊️ voor vrijheid 🤝 Nieuws. (2022, 14 november). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/klokkenluiders/50421; DE NIEUWE MEDIA Waarheidskrant. (2022, 14 november). *VANAVOND EEN STILLE TOCHT IN GOUDA VOOR EEN MOEDER DIE ZELFMOORD PLEEGDE OMDAT HAAR KIND WAS AFGENOMEN DOOR JEUGDZORG!* De Nieuwe Media. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.de-nieuwe-media.nl/l/maandag-14-11-2022-om-half-7-vanavond-een-stille-tocht-in-gouda-voor-een-moeder-die-zelfmoord-pleegde-omdat-haar-kind-was-afgenomen-door-jeugdzorg/

er eerder vertrouwelijke papieren in de papierbak gevonden waren. De bak was zo vol dat de teksten in het zicht lagen. Volgens het *Algemeen Dagblad* is het onbekend wie de teksten geplakt heeft. [75]

In Gouda zijn daarnaast relatief veel stickers gevonden met de tekst 'Jeugdzorg=kinderhandel.' Deze stickers tonen geen afzender. Het frame van 'kinderhandel' komt vaker voor bij jeugdzorg-kritische organisaties. [76] Ook is er graffiti gevonden met de tekst 'jeugdzorg sucks.'

Voor het pand van Jeugdbescherming West op de Antwerpseweg in Gouda heeft maandenlang een bus gestaan met daarop de tekst: 'heeft u klachten over Jeugdbescherming west? Wij komen graag met u in contact! Stuur een mail naar: [emailadres].' Op de bus stond ook het logo van JB-West. [77]

Er zijn twee Facebookpagina's gevonden die verbonden kunnen worden aan de uitingen dat Jeugdzorg kinderhandel zou zijn. Deze pagina's delen ook elkaars content. Ook verwijzen ze beide naar het mailadres dat op het geparkeerde busje bij JB-West stond.

3.2.2 Jeugdzorg Verweer

De Facebookpagina Jeugdzorg Verweer deelt een 'ingezonden' foto van een banier in de omgeving van Gouda 'In de Rollercoaster van jeugdbescherming West? [emailadres]' [78] Er staat in hetzelfde bericht dat er ook een spandoek schijnt te hangen met de tekst 'Jeugdbescherming west Gouda. U bent hier niet veilig thuis!.' Ze delen ook een foto van bordjes met 'jeugdzorg-kinderhandel,' en zeggen te weten dat er ook "*meer stickers opduiken*". [79] De organisatie Jeugdzorg Verweer zegt in de Facebookbeschrijving te informeren, adviseren en misstanden aan te tonen in de complete Jeugdzorg. Ze zeggen geen bedreigingen te dulden. [80]

3.2.3 Gouda JB-West Gedupeerde Jeugdzorg

Op Facebook bestaat ook de organisatie Gouda JB-West Gedupeerden Jeugdzorg, die post vanaf maart 2023. [81] Ze delen op 26 mei 2023 een foto van een spandoek met 'jeugdbescherming west spoort niet [emailadres]' [82] Deze pagina deelt ook posts van Jeugdzorg Verweer. [83] De organisatie spreekt de wethouder aan en vraagt om een meldpunt waar gedupeerde ouders en kinderen met feiten terecht kunnen. [84]

Duiding beweging

Binnen Gouda is er een netwerk (zie bijlage 2 voor een uitgebreide beschrijving) van mensen dat zeer kritisch is op Jeugdbescherming West. De aantijgingen zijn van zware aard: er wordt beschuldigd dat ze niet integer en tegen het belang van kinderen in werken.

Niet alle kritiek op overheidsinstanties duidt op anti-institutioneel extremisme met het kenmerkende narratief van de kwaadaardige elite. Voor extremisme moet er sprake zijn van een ideologisch wereldbeeld en een politiek motief. Het is niet evident dat deze groepering gelooft in een kwaadaardige elite, met bijvoorbeeld elementen zoals bekend van Qanon of 'the Great Reset.' Er wordt binnen dit netwerk opgeroepen om te gaan stemmen, terwijl bij mensen die geloven in het narratief van de kwaadaardige elite vaak weinig vertrouwen in de democratie is. Ze noemen stemmen 'belangrijk.'

Het is mogelijk dat de organisatie vooral gevormd wordt door mensen die zich vanwege persoonlijke grieven keren tegen een instantie die de verpersoonlijking is geworden van leed in hun leven. Dit kan wel een kwetsbaarheid opleveren voor

[75] Hofman, S. (2022, 3 november). 'Stop kinderhandel in de jeugdzorg': container beplakt na vondst vertrouwelijke papieren. *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/stop-kinderhandel-in-de-jeugdzorg-container-beplakt-na-vondst-vertrouwelijke-papieren~a8cd5e3e/

[76] https://www.facebook.com/profile/100076197143878/search/?q=kinderhandel&locale=az_AZ

[77] Nesselaar, F. (2023, 1 juni). 'Klachtenbus' van boze ouders staat al dagen pontificaal voor pand Jeugdbescherming: 'Heel intimiderend.' *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/klachtenbus-van-boze-ouders-staat-al-dagen-pontificaal-voor-pand-jeugdbescherming-heel-intimiderend~a2045cde/

[78] Jeugdzorg Verweer. (2023, 8 juni). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.facebook.com/share/LHp6X5po4wFJSomX/?mibextid=WC7FNe

[79] Jeugdzorg Verweer. (2022, 4 november). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.facebook.com/share/xwM9fQyTLKqRSZnz/?mibextid=WC7FNe

[80] Jeugdzorg Verweer. (z.d.). *Startpagina* [Facebookpagina]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.facebook.com/Jeugdzorgverweer

[81] Gouda JB-West Gedupeerden Jeugdzorg. (z.d.). *Startpagina* [Facebookpagina]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.facebook.com/jeugdzorggedupeerden.gouda

[82] Gouda JB-West Gedupeerden Jeugdzorg. (2023, 26 mei). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.facebook.com/share/r95vVcT8CEKweY9S/?mibextid=WC7FNe

[83] Gouda JB-West Gedupeerden Jeugdzorg. (2024, 29 maart). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.facebook.com/share/NEnf964kbiKN3LaC/?mibextid=WC7FNe

[84] Gouda JB-West Gedupeerden Jeugdzorg. (2024, 23 maart). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.facebook.com/share/Umd1nDKYkrH2KBjV/?mibextid=WC7FNe

het vormen van een vijandsbeeld. Dit gevormde vijandsbeeld kan op zijn beurt een voedingsbodem vormen voor het doorgroeien naar geloof in het narratief van de kwaadaardige elite.

De organisatie wordt op basis van de acties geduid als activistisch door het gebruik van publieke leuzen. Het online uitlichten van medewerkers – zeker in combinatie met de zware aantijgingen – kan de vorm aannemen van doxing of intimidatie. De vraag is of de organisatie gestuurd is door ideologie, of door persoonlijke grieven zonder ideologische componenten.

3.2.4 Kritische Burgers Gouda

Manifestatie onderzoeksgebied: lokaal opgerichte online actor, verzet tegen AZC.

KBG heeft een Telegramkanaal met drie leden dat is gemaakt in augustus 2023.[85] De online uitingen zijn gericht tegen migratie, inperkingen van burgerlijke vrijheden, onteigening van boeren, misstanden in de jeugdzorg, uitrol van 'smart cities' en "*andere ingrijpende ontwikkelingen die sinds de corona lijken toe te nemen*". Juist lokaal verzet is volgens de berichtgeving effectief tegen landelijk en globalistisch beleid.

Er wordt in het kanaal een lezing van Burgerfront in Zeist gepromoot, dit is een organisatie die soeverein gedachtegoed verspreidt. De lezing gaat onder andere over 'het betalen van boetes en belastingen', 'deurwaarder buiten de deur', 'aangifte deurwaarder' en 'burgemeester + gemeenteraad aansprakelijk stellen' en 'geen belasting meer betalen'. Ze geven aan eerder een lezing bijgewoond te hebben en 'enthousiast' te zijn.

KBG zegt zich in de berichtgeving te verzetten tegen de ontwikkeling van een AZC in het Molenwiekgebouw in Gouda. In augustus 2023 zeggen ze langs geweest te zijn bij de projectontwikkelaar om *"druk uit te oefenen"*.[86] Hiervan deelden ze een video in hun Telegramkanaal.[87] Ze bekritiseren daarnaast de gemeentelijke keuze om een man met een migratieachtergrond ereburger te maken, waarbij de kritiek gericht is op zijn migratieachtergrond. De man werd gelauwerd om zijn verbindende inzet. Op 2 februari 2024 deelt KBG hun laatste bericht, een bericht waarin opgeroepen wordt om bij de afslag Gouda een 'zichtactie' te organiseren.[88] In hetzelfde bericht worden mensen opgeroepen iets "*brandbaars*" bij zich te hebben.[89] Op basis van dit onderzoek kan niet worden gesteld of deze zichtactie daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Duiding actor

Ten eerste dient benoemd te worden dat er weinig beschikbare informatie is van deze groep: slechts zes berichten op Telegram. De groep richt zich op thema's die overeenkomen met actuele aandachtsthema's uit de radicale complot-/anti-institutionele beweging, zoals de boeren, 'smart cities' en ingrijpende maatregelen sinds corona. Aannemelijk is dat ze daarmee in narratieven beïnvloed kunnen worden door de algemene agenda van deze bredere maatschappelijke beweging. Ook spreekt deze groep zich uit tegen thema's als asielbeleid en misstanden in de jeugdzorg. Dit zijn thema's waar bredere zorgen over bestaan in de samenleving.

Zorgelijk is het delen van een lezing met soeverein gedachtegoed en hier enthousiasme over delen. De specifieke onderwerpen die de leden van KGB aanhalen, waaronder 'aangifte' en 'buiten de deur' houden en de burgemeester en gemeenteraad aansprakelijk stellen, kan leiden tot intimiderende situaties waarin professionals zich bedreigd voelen. Deze interacties kunnen niet alleen verbaal of schriftelijk zijn (wat op zichzelf al een bedreigende impact kan hebben op

[85] Kritische Burgers Gouda. KritischeBurgers. [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 13 juni 2024 van https://t.me/s/KritischeBurgers

[86] Kritische Burgers Gouda. KritischeBurgers, (27 augustus 2023). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 13 juni 2024 van https://t.me/s/KritischeBurgers

[87] Kritische Burgers Gouda. KritischeBurgers, (27 augustus 2023). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 13 juni 2024 van https://t.me/s/KritischeBurgers

[88] Kritische Burgers Gouda. KritischeBurgers, (2 februari 2024). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 13 juni 2024 van https://t.me/s/KritischeBurgers

[89] Kritische Burgers Gouda. KritischeBurgers, (2 februari 2024). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 13 juni 2024 van https://t.me/s/KritischeBurgers

professionals), maar ook fysiek, waarbij een burger meent zelf te mogen oordelen over recht en onrecht en daarnaar te handelen. De manifestaties van de actor worden daarom geduid als radicale complotnarratieven met zorgelijke soevereine narratieven, die kunnen leiden tot extremistische interacties.

3.2.5 Samen voor Nederland

Manifestatie onderzoeksgebied: protesten en demonstraties.
Verschillende demonstraties hebben plaatsgevonden tegen de coronamaatregelen, waaronder op 8 januari 2022.[90] Op 4chan comment iemand op 8 januari 2022: "*Net bijna aangehouden in Gouda lol lockdown demo, een of ander pot in uniform liep in de weg en kreeg een schouder beuk. Vond ze niet leuk.*"[91] Ook op 12 januari 2022 was er een demonstratie in de Jacob van Lennepkade in Gouda. De demonstratie was aangekondigd door Nederland in Verze, en vond op meerdere plekken in het land plaats. Uit onlineonderzoek blijkt dat Nederland in Verzet qua naam is veranderd naar Samen voor Nederland. De mensen liepen met kaarsen en fakkels.[92] In die periode werden er veel oproepen geplaatst tot demonstraties tegen de coronamaatregelen. Op basis van bureauonderzoek is niet vast te stellen welke demonstraties daadwerkelijk en met welke omvang hebben plaatsgevonden. In de periode december 2021 tot februari 2022 werden er meerdere oproepen tot demonstraties in Gouda gedeeld door verschillende actoren, die vaak afkomstig waren van Nederland in Verzet. Voorbeelden van zulke oproepen zijn: 21 december fakkel-/lichtjestocht in Gouda,[93] 5 januari 2022 in Gouda '3-daags nationaal protest',[94] op 8 januari 2022 in Gouda 'nationaal protest',[95] op 15 januari 2022 in Gouda[96] en op 2 februari 2022 een nationaal protest[97] en een oproep door een andere actor voor 16 februari 2022.[98] Op woensdag 9 en 16 maart in 2022 werden opnieuw lichtjestochten in Gouda georganiseerd "*Voor de vrijheid van ons allemaal!*" Dit soort tochten vonden in deze periode op eenzelfde wijze plaats op andere plekken in Nederland. "*Voel je vrij om aan te sluiten. Groot en klein, iedereen is welkom! We wandelen op persoonlijke titel. In vrede, liefdevol en in verbinding. Alle soorten lichtjes zijn toegestaan.*"[99]

Duiding actor
De organisatie gelooft in complotnarratieven, "*misleidende en anti-menselijke agenda's van globalistische organisaties*", zoals de Great Reset en controle vanuit het World Economic Forum (WEF). Dit past binnen het vijand- en dreigingsbeeld van radicale complotdenkers die geloven in een kwaadaardige elite. De organisatie richt zich op partijpolitieke methoden via deelname aan het democratische proces en wordt daarmee geduid als een activistische organisatie met radicale complotnarratieven.

3.2.6 Overige actoren, straatmarkeringen en online uitingen

Naast de actoren met een actieve manifestatie in de gemeente Gouda binnen de onderzoeksperiode wordt, zoals gezegd, ook kort een aantal actoren besproken van wie enkel een straatmarkering is gevonden.

Actoren waarvan één of meer stickers zijn gevonden
» BlackUmbrella's. BlackUmbrella is een activistische organisatie die gelooft in het bestaan van een kwaadaardige elite. Ze maken zich zorgen om satanistisch kindermisbruik. Hoewel de club zegt niet tot geweld op te roepen, vormt het uiterst demoniserende vijandsbeeld dat ze schetsen een risico op extremistische reacties. De sticker die in Gouda is gevonden, toont enkel het logo van deze organisatie.

Straatmarkeringen die niet aan een actor te verbinden zijn
» Een sticker met de tekst 'Fuck the NWO.' NWO staat voor New World Order.
» Een sticker met de tekst 'Ik strijd voor wakkere overheid.'

[90] Van Dijk, H. [@thevandijks]. (2022, 8 januari). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/thevandijks/status/1479829948672233477

[91] 4chan. (2022, 8 januari). Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/4cmq4hh

[92] Van Tol, Y. (2022, 12 januari). Tientallen mensen bij demonstratie Nederland in Verzet. *Hardnieuws*. Geraadpleegd van https://www.hardnieuws.nl/zuid-holland/gouda/tientallen-mensen-bij-demonstratie-nederland-in-verzet-jacob-van-lennepkade-gouda-28191.html

[93] Elise Nijmegen Worldnews! EliseNijmegen. (2021, 14 december). Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/EliseNijmegen/57382

[94] One 4 all INFO Kanaal. (2022, 5 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/One4AllNEWS/5238

[95] Elise Nijmegen Worldnews! t.me/EliseNijmegen. (2022, 9 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://t.me/EliseNijmegen/59152; One 4 all INFO Kanaal. (2022, 8 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/One4AllNEWS/5318

[96] DeWitteRoos_Gelderland_Arnhem. (2022, 13 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/DeWitteRoos_Gelderland_Arnhem/1980

[97] Elise Nijmegen Worldnews! EliseNijmegen. (2022, 16 februari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024

[98] Klokkenluiders 🕊️🕊️ voor vrijheid 🤝 Nieuws. (2022, 1 februari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/klokkenluiders/34286

[99] Elise Nijmegen Worldnews! EliseNijmegen. (2022, 4 maart). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/EliseNijmegen/62825

- Een sticker met de tekst 'NOS = fake news'.
- »Poster met de tekst 'The Great Reset',[100] 'Winter is coming for you and your familie' en 'You will own nothing and you will be happy' met daarbij Mark Rutte, Sigrid Kaag, Claus Swaab Bill Gates en George Soros… Ook staat het logo van het World Economic Forum (WEF) op de poster.
- Een sticker van Samen voor Nederland. Een politieke organisatie die zich verzet tegen de huidige politiek en instituties en gelooft in complotten, zoals The Great Reset. Ze doen mee met verkiezingen en organiseren demonstraties.
- Een sticker met de tekst 'Regering krijg de tering' afgebeeld met Hugo de Jonge.

Naast de fysieke uitingen, zijn er verschillende online uitingen gevonden die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme. In augustus 2022 post het ***Algemeen Dagblad*** een artikel over woningen regelen voor statushouders. Een comment zegt: "*Wat wil je met een burgemeester die ook meewerkt aan de WEF-agenda.*[101] *Gouda braafste kindje van de klas*".[102]

Binnen de Soevereine beweging gold er in december 2023 een narratief dat je door te kijken naar KVK-gegevens kon concluderen dat sommige overheidsinstituties niet meer zouden bestaan. Een van de genoemde instituties in de lijst was 'KTGGOU Kantongerecht Gouda (opgeheven)'.[103]

Een complotnarratief is dat de elite wil dat we allemaal 3D-geprint vlees gaan eten, wat als iets negatiefs gezien wordt. In een lijst van verkopende partijen van 3D-geprint vlees staan twee Goudse horecagelegenheden.[104]

Op 2 januari 2022 trapte een oud-militair uit Gouda een agent in het kruis bij een verboden coronaprotest op het Museumplein in Amsterdam:[105] "*We stonden daar in een linie om mensen te beschermen, zodat ze niet geslagen zouden worden. We wilden als schild fungeren voor de onschuldige en vreedzame mensen", legde S. de Amsterdamse politierechter uit. Hij verklaarde dat hij zijn zelfbeheersing was verloren en sprak over een 'afwerende trap'.*"

3.3 Perspectief vanuit professionals

Uit de interviews blijkt dat professionals verschillende narratieven plaatsen binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme. Een aantal noemt '*de soevereinen*'. Respondent 6 geeft aan dat er casuïstiek is van soevereinen, waarbij sprake is van leerplicht en scholen die signalen afgeven. Dat geldt voor de regio van Jeugdbescherming West, maar niet specifiek voor Gouda. De respondent denkt echter dat medewerkers van de Jeugdbescherming nog onvoldoende in staat zijn zulke casuïstiek te herkennen. Ook wordt de zorg geuit dat medewerkers wellicht helemaal niet meer bij cliënten in huis komen, wanneer sprake is van een sterk gedachtegoed van soevereiniteit.[106]

Een andere respondent geeft aan dat er ongeveer twintig mensen bekend zijn met naar eigen zeggen 'anti-institutioneel radicalisme'.[107] De respondent ondersteunt deze uitspraak door te vertellen dat er mensen zijn die bij autocontroles weigeren om hun ID te laten zien, omdat mensen die werkzaam zijn voor de overheid 'niet legitiem' zouden zijn. Ook tijdens boerendemonstraties zouden deze personen aanwezig zijn en niet hun ID willen tonen, omdat de politie daar volgens hen geen recht toe zou hebben. De respondent sluit af met de opmerking dat er geen geweldsdreiging van deze mensen uitgaat.[108] Dit wordt ondersteund door respondent 2. Deze respondent geeft aan dat antioverheid-complotdenkers vaak een geweldscomponent of een legitimering van geweld missen, waardoor ze niet aan de casustafel worden besproken. Er is volgens deze respondent bovendien

[100] De Great Reset verwijst in complot-narratieven naar de theorie dat de kwaadaardige elite haar controle over de wereld wil uitbreiden. Het World Economic Forum (WEF) wordt gezien als een belichaming van de elite.
Het WEF is inderdaad een club van machtige mensen, maar deze vormt geen collectief kwaadaardige elite die naar wereldoverheersing streeft. Het WEF stelde 'De Great Reset' voor als beleidsplan om na de coronacrisis de wereldeconomie duurzaam op te bouwen. Dit omhelsde geen plan voor wereldcontrole.

[101] Zie eerdere voetnoot over narratieven over de WEF-agenda.

[102] AD Gouda. (2022, 3 augustus). [*Opmerking op Facebookbericht*]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.facebook.com/share/8BwKjCCaLPjTX6dM/?mibextid=WC7FNe

[103] Power of the People! De kracht van autonome mensen. (2023, 13 december). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://t.me/powerofthepack/7478

[104] WWG1WGA TOTAAL N L U M R U. (2024, 2 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/WWG1WGATOTAAL/56534; WWG1WGA TOTAAL N L U M R U. (2024, 2 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/WWG1WGATOTAAL/56535

[105] ANP. (2022, 12 januari). Cel voor oud-militair (60) uit Gouda na trap in kruis politieman bij verboden coronaprotest. *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/cel-voor-oud-militair-60-uit-gouda-na-trap-in-kruis-politieman-bij-verboden-coronaprotest~ab0c8a16/

[106] Respondent 6

[107] Respondent 10

[108] Respondent 10

onvoldoende handelingsbekwaamheid en expertise op het gebied van het fenomeen problematisch complotdenken. Betrokken ambtenaren weten bijvoorbeeld niet welk proces doorlopen moet worden wanneer zij brieven ontvangen van mensen die niet meer meedoen met het systeem, geeft de respondent als voorbeeld. Verder weet de respondent te vertellen dat er een aantal mensen met onbegrepen gedrag is. Zij worden vaak naar zorg geleid, geeft de respondent aan.[109]

Opvallend is dat de respondenten verschillende verhalen hebben als het gaat om daadwerkelijk ontvangen brieven van soevereinen aan het adres van de gemeente. De ene respondent geeft aan dat dit enkel in omliggende gebieden van Gouda heeft plaatsgevonden. De ander zegt dat de gemeente Gouda al wel brieven heeft ontvangen.

Ook schijnt een aantal professionals zijn licht op de anti-jeugdzorgsentimenten en de overlap met complotnarratieven. Respondent 6 geeft aan dat de incidenten bij het kantoor erg intimiderend zijn geweest voor medewerkers van JB-West. De respondent schat echter in dat de anti-jeugdzorgsentimenten voortkomen uit persoonlijke grieven en eigen problematieken en niet vanuit een ideologie over de wereld. Respondent 10 geeft aan dat de Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER)-lens wel past, voor de gebeurtenissen rondom Jeugdzorg en ondersteunt dit door aan te geven dat mensen vanuit hun problemen met de overheid een luisterend oor vinden bij extreemrechts, de soevereinen en anti-institutionele denkbeelden in het algemeen. Met als gemeenschappelijke deler de vijand, de overheid, legt de respondent uit.[110] Of de term 'kinderhandel' letterlijk wordt bedoeld, of een *catchy* slogan is, weet de respondent niet, maar deze kan zich wel voorstellen dat bij de anti-jeugdzorgbeweging ook mensen zijn aangesloten die wel geloven in kinderhandel bij Jeugdzorg en het bestaan van satanistische pedofielennetwerken in Nederland.[111]

Er heeft een politieonderzoek plaatsgevonden naar complotdenkers die spraken over een satanistisch pedofielennetwerk. Dit speelde zich vooral af in Bodegraven en Reeuwijk en volgens respondent 7 had dit weinig invloed in Gouda. Er zijn volgens respondent 10 geen Goudse aanhangers gezien. Respondent 10 vertelt dat er vanuit Gouda wel pedohunters zijn. De respondent vertelt verder dat er een groep mensen actief is die mensen helpt wanneer zij problemen hebben met Jeugdzorg. Deze groep helpt volgens de respondent ouders uit het zicht te blijven van Jeugdzorg.[112]

Respondenten 16 en 17 geven aan dat er tijdens de lockdown naar aanleiding van COVID-19 meerdere avondklokrellen hebben plaatsgevonden. Daarnaast geven zij aan dat een gemeentelijk bestuurder regelmatig mailtjes ontvangt met de boodschap dat de persoon in kwestie lid zou zijn van het WEF.

3.4 Conclusie

In de gemeente Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal anti-institutioneel en anti-institutioneel extremisme. De gevonden narratieven zijn verspreid in de vorm van stickers, straatmarkeringen, onlineberichtgeving, protesten en demonstraties. Daarmee blijven de manifestaties in handelingen binnen het activistische spectrum. Er zijn geen manifestaties gevonden die duiden op extremistische anti-institutionele narratieven.
Wel valt op dat er vanuit de soevereinenbeweging narratieven worden verspreid die oproepen om lokaal in verzet te komen tegen overheidsinstituties. Het bereik van dit gedachtegoed in Gouda lijkt tenminste online op dit moment relatief beperkt. Wel vinden op landelijk niveau in toenemende mate bedreigende en onveilige

[109] Respondent 2
[110] Respondent 10
[111] Respondent 7
[112] Respondent 10

(fysieke) confrontaties plaats tussen personen met een soeverein gedachtegoed en professionals binnen verschillende overheidsinstellingen, met deurwaarders in het bijzonder. Met het oog op deze landelijke ontwikkeling is het belangrijk om te noemen dat de onderzoeksresultaten aantonen dat zowel de kennis van als de handelingsbekwaamheid voor de casuïstiek die binnen dit fenomeen valt, bij ten minste een deel van de professionals in Gouda in onvoldoende mate aanwezig is. Dit maakt tevens de inschatting van de ernst en omvang, maar ook van de signaleringsbekwaamheid binnen dit fenomeen kwetsbaar en in beperkte mate betrouwbaar.

4. Manifestatie van dierenrechten- en milieu-activisme en extremisme

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de online en offline manifestaties die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van dieren- en milieuextremisme.

4.1 Casuïstiek en straatmarkeringen

De lokale PGA van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek geen casussen waarbij sprake is van dierenrechtenextremisme of milieuextremisme. Tevens zijn er geen nieuwe signalen van dierenrechtenextremisme of milieuextremisme gewogen aan de casustafel binnen de onderzoeksperiode.

In het fysieke straatbeeld zijn ten minste tien verschillende stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied. Daarnaast hebben zich demonstraties en incidenten voorgedaan tijdens de onderzoeksperiode. De online en offline manifestaties binnen het dier- en milieufenomeen zijn te relateren aan drie actoren. Deze actoren zullen in meer of minder uitgebreide mate worden besproken, afhankelijk van de mate van waargenomen activiteit binnen de onderzoeksperiode. Eerst worden de actoren besproken die een actieve manifestatie tonen of toonden binnen de onderzoeksperiode in het onderzoeksgebied door middel van demonstraties, evenals Gouwenaren die een verbindingen hebben met de organisatie en online uitingen die duiden op activiteiten in het onderzoeksgebied. Daarna worden de (internationale) actoren besproken van wie stickers en/of straatmarkeringen zijn gevonden, maar die verder geen aantoonbare actieve rol hebben gespeeld binnen het onderzoeksgebied of van wie niet bekend is wie de maker van de stickers en/of straatmarkeringen is.

4.2 Actieve organisaties en groeperingen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van organisaties die aantoonbaar actief zijn geweest in de onderzoeksperiode in de vorm van een lokale organisatie, protesten, demonstraties of op basis van eigen online berichtgeving van de organisatie. De manifestatie wordt eerst beschreven en daarna volgt een duiding van de organisatie.

4.2.1 XR Gouda

Manifestatie onderzoeksgebied: lokale vestiging, stickers, straatmarkeringen, demonstraties.

Extinction Rebellion (XR) Gouda, de Goudse lokale afdeling van de landelijke klimaatorganisatie Extinction Rebellion, had op 2 juni 2023 haar eerste activiteit online.[113] Tijdens het festival 'Gouda maakt toekomst' stelden ze zichzelf voor en zouden op dat moment veertig leden hebben.[114] Op 11 november 2023 deelt de groep een verslag van haar interne meeting en noemt ze dat ze in een halfjaar tijd van nul naar negentig mensen is gegroeid.[115] Op basis van deze berichten kan worden aangenomen dat de Goudse groepering groeiende is.

Demonstraties

De eerste lokale actie van XR Gouda is het 'klimaatalarm' op elke eerste maandag van de maand als het luchtalarm afgaat. Dit is een landelijke actie van XR die lokale afdelingen in hun eigen stad kunnen uitvoeren. Ze doen dan een zogeheten

[113] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 2 juni). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1664599808873578497?s=20

[114] RaymondAarsman1 🅰🆃 🆃🌈🆄🅰. [@RaymondAarsman1]. (2023, 5 juni). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/RaymondAarsman1/status/1665658911523848193?s=20

[115] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1725632458081604087?s=20

'die-in' voor het Huis van de Stad – activisten gaan 'als dood op de grond liggen' – om aandacht te vragen voor klimaatproblemen. Deze acties zijn bij de gemeente aangemeld en worden door XR Gouda aangekondigd als 'low risk.'[116] Deze hebben in 2023 plaatsgevonden op 3 juli,[117] 7 augustus,[118] 4 september,[119] 2 oktober,[120] 6 november[121] en 4 december[122] en in 2024 op 5 februari[123] en 4 maart.[124] Op 25 januari kondigde de groep aan dat de klimaatalarmen van 2024 in het teken zullen gaan staan van het Groene Hart.

Het klimaatalarm van 4 december 2023 zorgde voor ophef. XR Gouda droeg een doodskist naar het Huis van de Stad: "*Tijdens het komende #Klimaatalarm in #Gouda dragen we de aarde ten grave. We rouwen om al het moois dat al kapot of dood is en al het moois dat, als het aan de rechtse partijen ligt, gauw zal volgen. Doe mee, voor de aarde en al haar leven. RIP*".[125] De actie werd gedeeld door twee lokale nieuwsmedia en riep veel boze reacties op, bijvoorbeeld *"smakeloos en misplaats*t".[126]

Op 24 augustus heeft XR Gouda gedemonstreerd bij het ING-kantoor in Gouda dat een week later de deuren zou sluiten. Dit was onderdeel van een landelijke anti-ING-campagne van XR. Activisten lieten zich onder andere ondergooien met 'olie.'[127] De activisten blokkeerden de ingang van het kantoor niet.

Op 15 oktober en 17 december 2023 deed XR Gouda mee met een wereldwijde actie van Statue Sunday waarbij bekende Goudse standbeelden werden geblinddoekt en borden omgehangen kregen. Het doel van deze actie was om te wijzen naar overheden die hun ogen moeten openen voor de realiteit van de klimaatproblematiek.[128]

Met de feestdagen in 2023 hing XR Gouda een spandoek op het Gouwe Aquaduct op de A12 met de tekst: 'Fijne feestdagen en een fossielvrij 2024.' Het spandoek is door onbekenden binnen 36 uur weggehaald op eerste kerstdag. Onder de eigen post van XR Gouda hierover zijn opmerkelijk veel reacties (481), veel met verontwaardigde toon over de actie, zoals dat het weghalen "*36 uur te laat*" zou zijn geweest.[129]

Op 19 januari 2024 organiseerde XR Gouda de eerste 'Goudse Klimaatavond' in de Chocoladefabriek voor een volle zaal.[130] Een tweede Goudse Klimaatavond vond plaats op 7 maart 2024, in de Goudse Schouwburg, waar meteoroloog Gerrit Hiemstra gastspreker was.[131]

Op 24 maart voerde XR Gouda een nieuwe actie uit die ook elders door lokale facties van XR werd gedaan, gericht op de mode-industrie. XR Gouda plaatste gratis kleding tussen de rekken in kledingwinkel H&M in de stad en stopte er informatie bij over de vervuiling door 'Fast fashion.'[132]

XR Gouda neemt tevens regelmatig deel aan de landelijke acties van XR. Vanwege de afbakening van dit onderzoek (manifestaties in de gemeente Gouda) zijn de landelijke acties waar XR Gouda aan deelnam, opgenomen in bijlage 3.

Actietraining

XR Gouda is, zoals gezegd, vaak aanwezig bij landelijke acties van XR. Ze moedigen hun leden daarom aan een actietraining te volgen en bewust te kiezen voor ofwel de illegale blokkade, ofwel om zich aan te sluiten bij de supportdemonstatie.[133] De actietrainingen omschrijven ze als: "*Een goeie mix van informatie (#klimaatcrisis, maar ook juridisch), praktische tips en een fysieke oefening van een #blokkade*".[134]

[116] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 22 juni). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/45rUwV6

[117] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 3 juli). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/4ckWnNN

[118] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 7 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3XpszLK

[119] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 27 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3z5xLKF

[120] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 2 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3KJYCyb

[121] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 6 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3XmXrfF

[122] Het Kontakt - Goudse Post. [@HKgoudsepost]. (2023, 4 december). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3xk5Zt9

[123] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2024, 31 januari). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3RtQPsk

[124] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2024, 27 februari). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1762381314781553116; Extinction Rebellion Gouda. (2024, 4 maart). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.facebook.com/share/UkPfbG7Y4yvmzVh7/?mibextid=WC7FNe

[125] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 24 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1728068500780974516?s=20

[126] Het Kontakt - Goudse Post. [@HKgoudsepost]. (2023, 4 december). [*Opmerkingen onder tweet*]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3xk5Zt9

[127] Extinction Rebellion Gouda. (2023, 26 augustus). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/3z1mMBZ; Nesselaar, F. (2023, 24 augustus). Klimaatactivisten voeren actie bij bankgebouw en overgieten elkaar met zwarte substantie: 'ING is vies.' *AD.* Geraadpleegd van https://bit.ly/4cmu8Oz

[128] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 24 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3XpKgLd; Extinction Rebellion Nederland. [@NLRebellion]. (2023, 19 december). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3x9iFmR

[129] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 25 december). [*Opmerkingen onder tweet*]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/4cdGadc

[130] ZoGouds.nl. (2024, 22 januari). *Veel belangstelling voor eerste Goudse Klimaatavond van XR Gouda.* ZoGouds. Geraadpleegd van https://bit.ly/3VKeUgU

[131] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2024, 8 maart). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/4ckm7tA

[132] Yoo, S. (2024, 15 maart). Druk op mode-industrie groeit 'Fast fashion niet gratis:' Extinction Rebellion plakt labels op kleding H&M. *RTL Nieuws.* Geraadpleegd van https://bit.ly/4b3wRLR; Gouds Dagblad (2024, 24 maart). XR verspreidt 2ehands kleding in Gouda als protest tegen fast fashion. *Gouds Dagblad.* Geraadpleegd van https://bit.ly/3VtIrKi

Zie volgende pagina: voetnoten 133 en 134

Hier worden dus ook strategieën geoefend voor tijdens de (illegale) landelijke acties van XR. Deze actietrainingen vonden in Gouda in elk geval plaats in 2023 op 15 augustus,[135] 28 augustus,[136] 5 september,[137] 10 oktober[138] en 24 oktober.[139]

Geweld en burgerlijke ongehoorzaamheid

Op 16 augustus verscheen XR Gouda met een interview in *Algemeen Dagblad* editie Groene Hart: *"Fijn dat het artikel benadrukt dat voor @NLRebellion geweldloosheid essentieel is. Ook schelden tegen de politie doen we niet"*.[140] In een aankondiging voor een actietraining schrijven ze: "*Dikke aanrader om te leren hoe geweldloos actievoeren werkt en of het iets voor jou is*".[141] Op de website *Gouda Bruist* waar XR Gouda zich voorstelt, schrijven ze: "alle acties van XR Gouda zijn vreedzaam en zonder het toebrengen van beschadiging aan andermans bezit."[142] Wel deelt XR Gouda de visie van XR landelijk dat burgerlijke ongehoorzaamheid nodig is en werkt voor hun doel. Op 10 oktober repost XR Gouda een bericht van XR Nederland: "*What a WIN!! After 27 days of A12 blockades and more than 9,000 arrests, the Lower House asks the cabinet for a phase-out plan for fossil fuel subsidies. Civil disobedience works!*"[143]

Houding ten aanzien van de politie

Binnen XR landelijk is er veel ontevredenheid over de in hun ogen "*onnodige en disproportionele*" inzet van waterkanonnen en gepercipieerde ongelijke behandeling van mensen met een fysieke beperking. Uit bureauonderzoek blijkt dat XR Gouda dit narratief overneemt. Zij deelt bijvoorbeeld een filmpje van een activist die met gips om zijn arm een toespraak in de gemeenteraad in Den Haag geeft en vertelt dat dit door zijn behandeling bij de demonstratie gekomen is. Goed om te weten dat in XR Gouda het sentiment kan leven dat de politie buitenproportioneel geweld toepast bij de "*vreedzame demonstrant*".[144] Er is op 3 oktober door het Legal Team van XR een kort geding aangespannen tegen de Nederlandse Staat over de inzet van de waterkanonnen. Ook dat werd geretweet door XR Gouda.[145]

De lijn van XR landelijk lijkt te verschuiven richting een beeld van de politie waarin zij toenemend als bedreiging en vijand wordt gezien, waarbij praten of afspraken maken als onwenselijk wordt gedoceerd. Op 29 maart 2024 plaatst XR Gouda een post van XR landelijk, met als begeleidende tekst: "*Als het goed is heb je een Actietraining gevolgd en weet je dit, maar hier is een reminder waarom we je afraden met de politie te praten*".[146] De post van XR landelijk legt in een aantal berichten uit waarom activisten niet met de politie moeten praten, zoals "*je mond houden is de beste manier om jezelf en anderen te beschermen tegen verdachtmaking. De politie is getraind om informatie over je te verzamelen en kan zelfs je woorden verdraaien om ze in hun verhaal te laten passen*". En "*Blijf kalm als de politie voor je deur staat. Dit is veel rebellen overkomen en het is een tactiek van de politie om mensen te intimideren en te criminaliseren voor hun activisme*".[147]

Er is een verschuiving zichtbaar in de uitingen van XR (landelijk), waarbij in toenemende mate een wantrouwend, niet-coöperatief en vijandig beeld wordt geschetst en gedoceerd over de politie. Het is bekend dat er verschillen kunnen bestaan in hoe lokale afdelingen van XR gevolg geven aan deze overtuigingen. XR Gouda deelt meerdere berichten van XR landelijk waaruit dit beeld van de politie blijkt. Een reden waarom ze wensen dat activisten niet met de politie praten, is uit *"solidariteit met anderen die met repressie te maken hebben"*. Ze vragen: *"respecteer dat rebellen uit gemarginaliseerde gemeenschappen negatieve gevoelens kunnen hebben voor autoriteiten vanwege hun ervaringen*".[148]

Thema's voor XR Gouda

Een terugkerend thema in de uitingen van XR Gouda is glyfosaat, een onkruidbestrijder die volgens XR bijen doodt. Op 4 oktober 2023 gingen ze

[133] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 20 juni). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/4ehuCHA; Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 24 juli). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3KM8fN2; Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 2 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/3zcbmuW

[134] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 15 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1691563809238814859?s=20

[135] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 15 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1691563809238814859?s=20

[136] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 19 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1692882865086713920?s=20

[137] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 26 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1695384764771979566?s=20

[138] Extinction Rebellion Landbouw. (2023, 6 oktober). [Facebookpost]. Facebook. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.facebook.com/profile/100071436684314/search/?q=gouda

[139] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1714263811618681001?s=20

[140] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 16 augustus). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1691703093405126711?s=20

[141] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1714263811618681001?s=20

[142] Gouda Bruist. (z.d.). *extinction rebellion gouda*. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://goudabruist.nl/organization/9380/extinction-rebellion-gouda

[143] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 10 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1711795478268879221?s=20

[144] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 26 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1706580897221267637?s=20

[145] Extinction Rebellion NL Legal Team. [@XRNL_Legal]. (2023, 3 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XRNL_Legal/status/1709103717369217453?s=20

[146] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2024, 29 maart). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1773741863746371602

[147] Extinction Rebellion Nederland. [@NLRebellion]. (2024, 29 maart). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/NLRebellion/status/1773733579601690641

[148] Extinction Rebellion Nederland. [@NLRebellion]. (2024, 29 maart). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/4b4zPja

bijvoorbeeld naar de Tweede Kamer om te protesteren tegen het opnieuw toelaten van dit middel door de Europese Commissie.[149] Op 15 november 2023 namen Goudse activisten ook deel aan een 'die-in' van XR Gifvrij voor de Tweede Kamer om aandacht te vragen voor glyfosaat.[150] Over hun organisatiemeeting in november 2023 postte XR Gouda: "*Onze meeting zou gaan over acties bij lokale vervuilende industrieën. De logische volgende stap voor onze lokale groep. In een half jaar groeiden we van 0 naar 90 mensen en nu was hier -na de opschorting van de A12 blokkades- tijd voor.*"[151] daarna ging het over de lokale acties: "*Ook blijven we volop aan de bak met de acties tegen Glyfosaat, Tata, Rabo… En natuurlijk 30 december op de A10 tegen de fossiele financiering van ING.*"[152] Verder benoemen ze: "*Individuele leden van de groep doen mee aan Palestina demonstraties of KoZP. Op eigen titel of met andere groepen samen.*"[153] Op deze thema's zal dus niet vanuit XR Gouda actie worden gevoerd. Verder was het thema bij het klimaatalarm in oktober 'water.'[154]

Straatmarkeringen

In Gouda zijn tijdens het straatbeeldonderzoek meerdere posters gevonden van XR, met aankondigingen van (landelijke) demonstraties. De eerste poster heeft de tekst "*Stop fossiele subsidies. 39,7 – 46,4 miljard aan kortingen voor grote winstgevende bedrijven. A12 blokkade, zat 3 februari 12:00, Den Haag*". De andere poster heeft de tekst "*Hé ING, stop fossiele financiering. A10 blokkade 12:00 de Bijlmer Amsterdam*".

Duiding actor

XR is een radicale milieuorganisatie die pleit voor radicale veranderingen. In hun acties overschrijden ze de wet bewust, wat ze legitimeren vanuit de overtuiging dat het noodzakelijk is voor het bereiken van hun doel. Hiermee overschrijden ze een grens. Deze grens duidt niet direct op het legitimeren van geweld jegens personen of grootschalige vernielingen en/of sabotage. Wel kan het legitimeren van sommige illegale acties de weerbaarheid jegens het legitimeren van ernstige illegalere acties verlagen. Binnen XR is veel aandacht voor training en 'geweldloos actievoeren.' Dit kan de weerbaarheid tegen extremisme vergroten. Wat echter wel als legitiem gezien wordt, is bijvoorbeeld het bemoeilijken van politiearrestaties (bijvoorbeeld door je slap te houden of aan elkaar vast te houden), of het toebrengen van vernielingen aan voorwerpen of aan de openbare ruimte.

XR wil met haar acties bedrijven en de politiek onder druk zetten; dit laatste geeft aan dat ze democratie erkennen. XR landelijk gelooft dat we in een 'vergiftigd systeem' leven, maar niet dat iemand daar individueel verantwoordelijk voor is. XR heeft een negatief beeld richting vervuilende bedrijven. Het focussen op bedrijven in plaats van personen zorgt voor een bepaalde mate van weerbaarheid tegen demonisering van individuen. Desondanks kan aandacht vanuit XR als intimiderend en onprettig ervaren worden door reizigers, medewerkers van bedrijven en passanten die de impact van de acties van XR ervaren. XR uit in toenemende mate een wantrouwend, niet-coöperatief en soms antagonistisch beeld jegens autoriteiten, zoals de politie; hoewel er contact is via door XR speciaal aangewezen politieliaisons. Binnen XR leven grieven over buitenproportioneel politiegeweld, dat toegepast zou zijn bij de in hun ogen "*vreedzame demonstrant*".[155]

Er is sprake van wetsovertredingen en vernielingen, die een opstap kunnen zijn naar radicalere acties die tot extremisme kunnen leiden, bekeken vanuit de theorie van radicalisering. XR lijkt echter zeer bewust bezig te zijn met haar methoden en er zal vanuit de organisatie vermoedelijk niet zomaar een extremistische actiestap volgen. Uit veel acties, met veel deelnemers, ontstaat dit als een stabiel beeld. Het is, zoals met elke beweging, mogelijk dat het in de toekomst escaleert of dat individuele leden extremistischere acties/uitingen doen. Uitnodigingen aan panels waarbij extremere actie (met geweld) besproken wordt, laat zien dat zulke sentimenten in

[149] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 5 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://bit.ly/45q5uKK

[150] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 15 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1724828057096085880?s=20

[151] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1725632458081604087?s=20

[152] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1725632474464543118

[153] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1725632479774544094

[154] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 2 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1708899912904053153?s=20

[155] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 26 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1706580897221267637?s=20

hun milieu wel aanwezig zijn. Uiteindelijk nam XR niet deel, maar het laat zien dat weerbaarheid nodig is.

De lokale acties van XR Gouda zijn echter niet grensoverschrijdend. Daarentegen laat XR Gouda regelmatig weten als groep aanwezig te zijn bij illegale landelijke acties van XR. Ze verspreiden daarnaast de uitingen van XR, waaruit een wantrouwend, niet-coöperatief en soms antagonistisch beeld jegens autoriteiten blijkt. Ten slotte wordt er in actietrainingen geoefend op het bemoeilijken van een arrestatie. Dit alles zorgt voor een diffuus beeld van XR Gouda.

XR Gouda wordt geduid als een organisatie met een radicale milieu-ideologie, met grensoverschrijdende activismemethoden die niet te scharen zijn onder gewelddadig extremisme. Om die reden wordt XR Gouda qua handelingen geduid als een activistische organisatie.

4.2.2 Overige actoren en straatmarkeringen

Naast de actoren met een actieve manifestatie in de gemeente Gouda binnen de onderzoeksperiode wordt, zoals gezegd, ook kort een aantal actoren besproken van wie enkel een straatmarkering is gevonden.

Actoren waarvan één of meer stickers zijn gevonden

- Hunt Saboteurs (van Animal Rights). Hunt Saboteurs is een groep van dierenrechtenorganisatie Animal Rights die in haar methoden intimiderend kan overkomen en in beperkte mate het grensgebied opzoekt van activisme. De sticker die in Gouda is gevonden, toont enkel het logo van deze organisatie.
- Bite Back. Bite Back is een dierenrechtenorganisatie met soms radicale acties die als intimiderend ervaren kunnen worden. Enkele stickers op hun webshop roepen vragen op over het legitimeren van grensoverschrijdende acties. Voorbeelden hiervan zijn schade toebrengen aan spullen die met de jacht te maken hebben, of het illegaal bevrijden van dieren.[156]
  Er zijn in Gouda meerdere stickers gevonden van deze organisatie. De eerste heeft de tekst 'Waarom is de ene je vriend en de ander je vijand?' afgebeeld met een koe en een hond. De andere sticker heeft de tekst 'Not your milk!' met de site uitgemolken.nl, afgebeeld met een koe en een rood verbodsteken eroverheen.

Straatmarkeringen die niet aan een actor te verbinden zijn

- Een sticker met de tekst 'Dit is de rest van jouw bontkraag. Nepbond kan echt bond zijn!' afgebeeld met een foto van een gevilde hond.
- Een sticker met de tekst 'Deze maand worden er in Nederland weer 1 miljoen varkentjes geslacht.'
- Een sticker van een rode boerenzakdoek. Deze zakdoek wordt vaak als pro-boerensymbool gebruikt door de zakdoek bijvoorbeeld aan de trekhaak of buitenspiegel van de auto te hangen.

4.3 Perspectief vanuit professionals

Vrijwel alle respondenten noemen binnen het fenomeen van dier- en milieuactivisme en extremisme de maandelijkse demonstraties van XR Gouda en geven aan dat deze geen onrust opleveren. Enkelen noemen dat de demonstratie met de doodskist ongepast was. Eén respondent geeft aan te weten dat leden van XR Gouda soms meedoen met landelijke snelwegblokkades van XR. Er zijn echter geen Gouwenaren die een prominente rol hebben gehad in strafbare landelijke acties.[157] Volgens de respondent overtreden leden van XR Gouda het wetboek van strafrecht niet. Dat concludeert de respondent op basis van het feit er geen aanhoudingen worden verricht. Verder merkt de respondent op dat er de laatste

[156] Bite Back. (z.d.). *Sticker 'Until every cage is empty'*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.biteback.nl/product/sticker-until-every-cage-is-empty/; Bite Back. (z.d.). *Sticker 'Sloop de jacht'*. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.biteback.nl/product/sticker-sloop-de-jacht/

[157] Respondent 7

maanden een overlap is tussen XR Gouda en de pro-Palestina demonstraties. Leden van XR Gouda sluiten zich bij deze demonstraties aan.[158] Op de online platformen van XR Gouda staat het leden vrij om op persoonlijke titel mee te demonstreren bij deze demonstraties, maar dat XR Gouda niet op organisatieniveau aansluit.[159] Een andere respondent van de politie beschrijft XR Gouda als een lokale club die oproept tot bijeenkomsten en trainingen. Daar heeft de respondent geen contact mee en dat contact wordt momenteel ook niet gezocht. De respondent zegt geen last te hebben van de demonstranten en geeft aan dat de groep geen voet aan de grond krijgt.[160] Er lijkt daarmee een verschil te bestaan tussen het perspectief van de professionals en de berichtgeving van XR Gouda zelf, als het gaat om omvang van de groepering.

Naast de aanwezigheid van XR Gouda noemen de professionals de boerenprotesten. Dat speelt in het Goudse gebied voornamelijk door gevaarzetting door grote trekkers, vertelt een respondent. Recent is er landelijk afgesproken dat alle protestacties en demonstraties op snelwegen verboden worden, vertelt de respondent. Door goed in contact te zijn en te blijven, vanuit onder anderen de wijkagent, is dat momenteel beheersbaar, geeft de respondent aan. Dat kan echter niet voor langere tijd doorgaan, omdat de trekkerprotesten wel mensen in gevaar brengen, zegt de respondent.[161] De groep zelf wordt door de respondent beschreven als een mix van verschillende 'sentimentengroepen', zonder dat de respondent dat goed kan onderbouwen. Dit beeld wordt wel ondersteund door een respondent die betrokken is bij de PGA, die aangeeft dat de boeren overlap vertonen met extreemrechtse en anti-institutionele narratieven.[162] Het grootste deel is relatief jong, fel in het activisme en vaker lid van Farmers Defence Force (FDF), zegt de respondent. Regionaal is er een mix van Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO) en FDF.[163]

4.4 Conclusie

In gemeente Gouda zijn zowel online als offline manifestaties gevonden, die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van radicaal dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme en radicaal milieuactivisme en milieuextremisme. De gevonden narratieven binnen het fenomeen van radicaal dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme zijn verspreid in de vorm van stickers en straatmarkeringen. De manifestaties in handelingen blijven daarmee binnen het activistische spectrum. Voor het fenomeen van radicaal milieuactivisme en milieuextremisme geldt dat deze narratieven zijn verspreid door stickers, straatmarkeringen, online uitingen, protesten en demonstraties en door de oprichting van een lokale organisatie. Ook deze manifestaties in handelingen blijven binnen het activistische spectrum. Wel is waargenomen dat de gepercipieerde grens van legaal en illegaal verschuift en dat demonstratietactieken op landelijk niveau in sommige gevallen grensoverschrijdend zijn en deze tactieken online positief worden aangehaald door XR Gouda. Voor beide geldt dat een radicale ideologie is waargenomen, zonder extremistische narratieven.

Wat belangrijk om te benoemen, is dat met de aanwezigheid van XR Gouda een (fysieke) relatie bestaat tussen Gouda en de landelijke organisatie van XR. Te verwachten valt dat in 2024 de acties van XR Gouda zich zullen richten op lokale vervuilende industrieën en op de thema's water en glyfosaat, en dat ze zich zullen aansluiten bij landelijke acties van XR. Zoals eerder genoemd, verschillen de lokale organisaties van XR in termen van beleid ten opzichte van elkaar én in sommige gevallen ten opzichte van het landelijke beleid. Of en in welke mate XR Gouda mee zal bewegen met de geconstateerde landelijke verandering van activisme naar meer ontwrichtende[164] vormen van activisme, is daarom niet goed te voorspellen.[165]

[158] Respondent 7

[159] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 17 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1725632479774544094

[160] Respondent 9

[161] Respondent 9

[162] Respondent 2

[163] Respondent 9

[164] Acties waarbij demonstranten de grenzen van het recht opzoeken of zelfs overschrijden, met als doel maximale publieke aandacht te generen en/of besluitvorming af te dwingen. Tevens de categorie van demonstraties waarbij andere grondrechten of de nationale veiligheid in het gedrang kunnen komen. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2024, 19 april). *Verzamelbrief demonstratierecht* [Kamerbrief]. Geraadpleegd van https://open.overheid.nl/documenten/14d4c321-0294-430a-bcd6-0ab0bc0fdb06/file

[165] Tijdens de oplevering van dit onderzoek hebben meerdere acties van XR Gouda binnen het onderzoeksgebied plaatsgevonden, waarin een verandering van actierepertoire te zien is. Aangezien deze acties buiten de onderzoekstermijn vallen, zijn ze niet verder geduid.

Voor de boerenbeweging geldt dat zij in vergelijking met XR (Gouda) minder centraal georganiseerd is; van een overkoepelend landelijk beleid kan dus niet worden gesproken. Wel hebben tijdens de boerenprotesten in andere delen van Nederland grensoverschrijdende acties plaatsgevonden. De beweging is diffuus en lokale acties in Gouda hebben dit tot nu toe niet laten zien. Het is daarom voor zowel de boerenprotesten als die van XR Gouda belangrijk om de ontwikkelingen nauwlettend te blijven monitoren voor de waarborging van de openbare orde en veiligheid.

5. Manifestatie van gewelddadig salafisme

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de online en offline manifestaties die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van het gewelddadig salafisme.

5.1 Casuïstiek en straatmarkeringen

Voor de historische context is het belangrijk om te benoemen dat Gouda rond de periode van het uitroepen van een kalifaat door Islamitische Staat te maken heeft gehad met meerdere uitreizigers naar strijdgebieden in Syrië.

De lokale persoonsgerichte aanpak radicalisering (hierna: PGA) van de gemeente Gouda kent ten tijde van het onderzoek twaalf casussen die vallen binnen het fenomeen gewelddadig salafisme. Negen van de casussen zijn uitreizigers die mogelijk zijn overleden in het strijdgebied van Syrië, maar van wie geen officiële doodsverklaring is. De andere drie casussen zijn terugkeerders uit Syrië. Er zijn binnen de onderzoeksperiode geen signalen gemeld van gewelddadig salafisme die zijn gewogen tijdens het casusoverleg van de PGA.

In het fysieke straatbeeld zijn geen stickers en straatmarkeringen (graffiti) aangetroffen in het onderzochte gebied. Daarnaast hebben zich eveneens geen demonstraties en incidenten voorgedaan tijdens de onderzoeksperiode. Aan de online en offline manifestaties binnen het fenomeen gewelddadig salafisme zijn geen actoren of bewegingen te relateren.

5.2 Perspectief vanuit professionals

In lijn met de bevindingen op basis van het bureau en straatbeeldonderzoek bevestigen de professionals dat er binnen de onderzoeksperiode geen nieuwe signalen binnen het gewelddadig salafistische fenomeen.[166] Dezelfde respondenten geven aan dat volgens hen het terugkeren en de veroordelingen van Goudse Syriëgangers weinig tot geen invloed hebben gehad op de Goudse inwoners. Wel verblijven er ten tijde van het onderzoek nog vier vrouwen in Syrië met een verbinding met Gouda, met in totaal zestien kinderen.[167]

[166] Respondenten 1, 2, 7, 8, 9, 10, 16 en 17
[167] Respondent 9

Af en toe komt er bij Stadstoezicht een zorg over radicalisering binnen. Respondent 10 geeft de zorg aan dat er onvoldoende zicht op het fenomeen is. Eventuele geradicaliseerde personen opereren niet meer openlijk en zijn daardoor uit zicht, geeft de respondent aan.

5.3 Conclusie

In gemeente Gouda zijn geen online noch offline zichtbare manifestaties waargenomen die te plaatsen zijn binnen het bredere fenomeenbegrip van het gewelddadig salafisme. Wel heeft het grootste deel van de personen die zijn opgenomen in de PGA een gewelddadig salafistische ideologie. Dit is te verklaren door de historische context van Gouda rondom het uitreizen naar Syrië.

Het beeld dat er behalve de PGA-casuïstiek verder weinig tot geen zichtbare (online) manifestaties zijn waargenomen, verschilt ten opzichte van (de mate van) de manifestaties van de hiervoor beschreven fenomenen. Twee zaken kunnen hierbij van invloed zijn (geweest). Ten eerste is er meer geïnvesteerd in kennis van, expertise in en beleid gericht op het tegengaan van gewelddadig salafisme

in vergelijking met de aanpak van politiek-extremistische stromingen. Dit, omdat deze aanpak al een aantal jaren langer bestaat. Ten tweede ligt de bevinding in lijn met het (inter)nationale gegeven dat extremistische groeperingen meer veiligheidsbewust zijn geworden en zich minder in de publieke ruimte uiten en meer in online afgeschermde kanalen.[168] Als er al extremistische manifestaties vanuit het fenomeen van gewelddadig salafisme in Gouda zouden zijn, dan zouden deze voor de gemeente niet zichtbaar zijn, maar alleen voor politie en de AIVD.

[168] NCTV. (2023, 30 mei). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 58*. NCTV. Geraadpleegd van https://www.nctv.nl/binaries/nctv/documenten/publicaties/2023/05/30/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-58/DTN58+26-05-2023+def.pdf

6. Polarisatie en maatschappelijke onrust

In de vorige hoofdstukken stonden de activistische en/of extremistische manifestaties van de vijf fenomenen centraal. Dit hoofdstuk bevat de bevindingen op het gebied van polarisatie en maatschappelijke onrust. De bevindingen zijn onderverdeeld in vier overkoepelende thema's, te weten: 1) racisme en discriminatie, 2) wantrouwen jegens de overheid, 3) asiel en migratie en 4) het Israël-Palestinaconflict. Deze gepolariseerde thema's zijn soms te relateren aan activisme en/of extremisme van een bepaald fenomeen en kunnen mogelijk een voedingsbodem voor radicalisering zijn.

6.1 Racisme en discriminatie

Een groot deel van de respondenten geeft vanuit de eigen expertise aan dat in Gouda racisme en discriminatie een grote invloed hebben op polarisatie en maatschappelijke onrust.[169] Gouda kent een relatief grote gemeenschap met Marokkaanse migratieachtergrond waarover volgens de respondenten veel vooroordelen bestaan. Respondent 3 vertelt dat bij een inbraak door een jongen met migratieachtergrond de bewoners vrijwel direct de gemeenschap met migratieachtergrond wegzetten als criminelen. Andere respondenten noemen dat de gemeenschap met Marokkaanse migratieachtergrond relatief vaak gestereotypeerd wordt door drugshandel, criminaliteit en overlast.[170] In meer algemene zin ziet respondent 3 dat wanneer mensen het sociaaleconomisch niet breed hebben, ze daar snel andere bevolkingsgroepen de schuld van geven.

[169] Respondenten 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17

[170] Respondenten 2 en 5

Dat deze sentimenten binnen de Goudse gemeenschap aanwezig zijn, wordt onder andere ondersteund door de cijfers en inzichten van Stichting inclusie en discriminatiebestrijding (iDb). In de gemeente Gouda komt ervaren discriminatie op ras het meest voor: van de 35 meldingen in 2023 werden er 25 meldingen (71%) gemaakt van discriminatie op grond van ras, zo blijkt uit een rapport van iDb.[171] In 2022 gold dit voor 52% van de meldingen. Hierin is dus een toename te zien in het aantal meldingen van discriminatie op ras. Een voorbeeld dat de respondenten noemen, is een melding van een persoon met dubbele nationaliteit die naar eigen gevoel onterecht wordt gecontroleerd door de politie. Onder 'ras' valt echter ook iemand die niet op ras gediscrimineerd is, maar die voelt dat er op basis van ras voorrang wordt gegeven, leggen de respondenten uit.[172] Dit kunnen bijvoorbeeld witte mannen op leeftijd zijn, die het gevoel hebben dat ze niet meer meetellen. Respondenten noemen dat deze melders het iDb steeds vaker vinden.

[171] Verkregen overzicht van meldingen van discriminatie en racisme in de gemeente Gouda 2023, afkomstig van Stichting inclusie en Discriminatiebestrijding. Dit overzicht is niet openbaar.

[172] Respondenten 4 en 13

Per melding maakt het iDb verder onderscheid tussen geweld, omstreden behandeling en vijandige bejegening. In 2022 was er in de helft (13/27) van de gevallen sprake van omstreden behandeling en in de andere helft (14/27) van vijandige bejegening. In 2023 was er in 1 van de 35 gevallen sprake van geweld, 8 van de 35 gevallen sprake van omstreden behandeling en in 26 van de 35 gevallen sprake van vijandige bejegening. Vijandige bejegening kan ook via een sticker of graffiti zijn. Veruit de meeste meldingen in Gouda gingen over ervaren discriminatie op grond van ras en daarvan ging het in 80% van de gevallen om vijandige bejegeningen door buren, collega's, klasgenoten, winkeliers en winkelaars. In 30% van alle gevallen van vijandige bejegeningen ging het om posters/graffiti of stickers.

Onder de Goudse jeugd wordt verschillend gereageerd op ervaren discriminatie en racisme. Respondent 14 vertelt dat de politieke ontwikkelingen vooral worden weggelachen ("*terug naar je eigen land*"). De respondent merkt hierin naar eigen

gevoel geen pijn bij de jeugd, maar de jongeren hebben wel het gevoel dat ze in een racistisch land leven. De generatie die nu 20-30 jaar oud is, is volgens respondent 15 wel zelfverzekerder en durft meer en zichtbaarder uit te komen voor wie ze zijn, daar waar de oudere generaties zich schaamden voor deze zichtbare identiteit, zegt de respondent. Een andere respondent merkt een vergelijkbaar beeld op en geeft hierbij aan dat de huidige jeugd ook internationaler georiënteerd is, als het hier in Nederland niet lukt om een goed bestaan op te bouwen.

Andere vormen van discriminatie en racisme in 2023 zijn ervaren op basis van geslacht (6), godsdienst (3), handicap/chronische ziekte (2), nationaliteit (1), niet-wettelijke gronden (2) en seksuele gerichtheid (4).[173] In lijn met de kwantitatieve gegevens van iDb, geven respondenten aan in mindere mate andere vormen van discriminatie tegen te komen. Enkele incidenten worden genoemd, die duiden op weerstand op en/of afkeer van de lhbtqia+-gemeenschap. Er is een regenboogvlag meegenomen van een winkel in de binnenstad en binnen de onderzoeksperiode is er meerdere malen een regenboogzebrapad beklad, geeft een respondent aan.[174] Daarmee wordt de weerstand op en/of afkeer van de lhbtqia+-gemeenschap ook zichtbaar uitgedragen, geeft een respondent 12 aan. De daders van deze incidenten zijn in bijna alle gevallen niet bekend, op het weghalen van de vlag na, vertelt de respondent.

[173] Overzicht meldingen discriminatie en racisme gemeente Gouda 2023, afkomstig van Stichting inclusie en Discriminatiebestrijding. Dit overzicht is niet openbaar.

[174] Respondent 7

Respondenten 12 en 14 geven beiden aan te horen dat sommige (jongere) mensen niet per se tegen de lhbtqia+-gemeenschap zijn en hetgeen waarvoor deze gemeenschap staat, maar wel zorgen hebben over of de ontwikkelingen niet te ver doorschieten. Dit soort bedenkingen en discussies worden voornamelijk online gevoerd, geeft respondent 14 aan. Respondenten 4 en 13 geven aan dat Gouda ook een grote kerkelijke gemeenschap heeft, waarbij er bij ten minste een gedeelte van deze gemeenschap weerstand is tegen de regenbooggemeenschap, tegen publieke vertoning van homoseksualiteit. Dit werd geuit tijdens de stadsgesprekken, vertellen respondenten.[175]

[175] Respondenten 4 en 13

Antisemitisme en islamofobie

De bevindingen van het iDb liggen in lijn met de bevindingen binnen het fenomeen van extreemrechts en rechts-extremisme, waar de straatmarkeringen veelal een antisemitische, islamofobe en/of antimigratie-inhoud hebben. Ook een wijkagent van de gemeente Gouda geeft aan dat deze stickers zorgen voor onrust bij de islamitische gemeenschap in de woonwijk en vertelt dat er klachten zijn die variëren van aard. Sommige mensen zijn boos, anderen verontwaardigd en weer anderen voelen zich gediscrimineerd. De respondent vindt het moeilijk om te zeggen of dit duidelijk tot polarisatie leidt, maar geeft wel aan dat mensen bang zijn voor wat komen gaat, wanneer deze stickers worden geplakt. De reactie op de stickers bestaat dus voornamelijk uit angstgevoelens en niet uit een actieve tegenreactie.[176]

[176] Respondent 8

Ook respondenten 16 en 17 melden dat de gemeente Gouda veel te maken heeft met markeringen in het straatbeeld die met name antisemitische en islamofobe inhoud hebben – en meer in het algemeen aanstootgevend (kunnen) zijn voor minderheden – binnen de Goudse gemeenschap, maar ook met incidenten met antisemitische en islamofobe sentimenten. Zo geven de respondenten het voorbeeld dat inwoners zich melden met zorgen over 'islamisering.' Verloedering en verpaupering van de maatschappij zou te wijten zijn aan de islam en de moslims. Dit gaat gepaard met een negatief beeld over de Marokkaanse Goudse gemeenschap; het zou in het geloof en de cultuur verweven zijn dat iemand kwaadaardig is en anderen pijn en overlast bezorgt. Deze zorgen komen volgens de professionals vanuit mensen met vooral extreemrechtse en of anti-institutionele denkbeelden.[177] Respondenten geven aan weinig zicht op en kennis te hebben van de invloed van deze sentimenten binnen de islamitische gemeenschap.

[177] Respondenten 16 en 17

De gemeente Gouda heeft een relatief kleine Joodse gemeenschap (ongeveer tien gezinnen). Binnen de onderzoeksperiode hebben zich volgens respondenten 16 en 17 twee incidenten voorgedaan, waarbij een raam is ingegooid. Bij het ene woonhuis stond er achter het raam een Israëlisch vlaggetje. De bewoonster is zelf niet Joods, maar koestert vanuit geloofsovertuiging wel warme gevoelens voor Israël. Bij het tweede woonhuis stond een menora (kandelaar) achter het raam. In beide gevallen is geen dader gevonden, dus over de al dan niet aanwezige antisemitische motieven kunnen in het geval van deze incidenten geen uitspraken worden gedaan.

Respondenten 16 en 17 hebben naar aanleiding van de gebeurtenissen op 7 oktober 2023 contact gehad met Joodse inwoners. Zij geven volgens de respondenten aan dat de gemeenschap zich niet bedreigd voelt, ondanks de vele antisemitische uitingen in het straatbeeld. Ook de onderlinge relaties tussen de joodse en islamitische gemeenschap beschrijven zij volgens de professionals als "*heel goed*". Deze respondenten geven aan dat er (politiek) relatief veel aandacht voor antisemitisme is, in vergelijking met andere vormen van racisme en discriminatie. Dat maakt volgens hen dat de mate van aandacht voor het fenomeen niet aansluit bij de ervaringen van de Goudse Joodse gemeenschap.

Concluderend kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gesteld dat in de gemeente Gouda racisme en discriminatie plaatsvindt tegen verschillende minderheidsgroepen. Volgens een deel van de respondenten heerst het gevoel dat met name de manifestatie van antisemitisme en de invloed hiervan op de Joodse gemeenschap relatief veel aandacht lijkt te krijgen in vergelijking met bijvoorbeeld islamofobie en de invloed hiervan op de islamitische gemeenschap. Soortgelijke gevoelens en opvattingen zijn ook online waargenomen. De resultaten van het onderzoek tonen daarnaast dat de antisemitische uitingen in Gouda veelal voortkomen vanuit extreemrechtse en rechts-extremistische denkbeelden.

6.2 Wantrouwen jegens de overheid

Een aantal respondenten geeft aan een stijging te zien in het wantrouwen richting de overheid. In het geval van de gemeente Gouda wordt hard geprobeerd om verbinding met burgers te maken en te houden, maar er lijkt een steeds grotere afstand te ontstaan, zegt respondent 1. Respondent 3 vertelt dat hij regelmatig hoort dat mensen niet meer geloven wat er op het nieuws wordt verteld.

Respondent 1 geeft aan dat men bij het contact met burgers vanuit de gemeente onvoldoende rekening houdt met de ontvanger en noemt daarbij mensen met een lichtverstandelijke beperking, of mensen die de Nederlandse taal niet goed beheersen, zoals arbeidsmigranten. De groep waar meer aandacht voor nodig is, wordt groter. De gemeente is daar volgens de respondent niet voldoende op ingericht.[178] Bovendien heerst het gevoel dat wanneer je iets meldt, er niets mee wordt gedaan. Er heerst een algemeen gevoel dat de overheid er niet voor de burgers is, geeft de respondent aan.[179] Respondent 5 stelt tevens dat wijkteams vaak geen goede afspiegeling zijn van de wijkpopulatie en dat dit de verbinding met wijkbewoners bemoeilijkt.

[178] Respondent 1
[179] Respondent 1

Extreme vormen waarbij er helemaal geen vertrouwen meer in de overheid is, ziet respondent 12 niet. Het onderlinge wantrouwen tussen burger en overheid zag de respondent wel terug, toen twee jaar geleden moskeebesturen vanuit de afdeling Veiligheid en Wijken werden benaderd over de sociale of veiligheidsproblemen die mogelijk voort zouden komen uit de gemeenschap met een Marokkaanse migratieachtergrond. Vanuit moskeebesturen werd met verontwaardiging gereageerd dat er vanuit de gemeente enkel contact werd gezocht vanuit een veiligheidsperspectief. Inmiddels zijn van moskeebesturen of anderen uit de

islamitische gemeenschap sleutelfiguren betrokken bij de maatschappelijk-sociale netwerken.[180]

De bevindingen van het onderzoek wekken de indruk dat de aansluiting tussen politiek-bestuurlijke organen en de inwoners van de gemeente Gouda niet altijd wordt gevonden of op zijn minst gezegd voor verbetering vatbaar is. Deze verbinding is nodig, om gevoelens van wantrouwen jegens de overheid te kunnen verminderen.

[180] Respondent 12

6.3 Asiel en migratie

De gemeente Gouda heeft tijdens de onderzoeksperiode arbeidsmigranten als vluchtelingen opgevangen. Sinds twee jaar is er vluchtelingenopvang in Gouda. Eerst werden vluchtelingen opgevangen op een boot, maar eind 2023 is een AZC geopend. Er is met een megafoon geprotesteerd tegen de komst van het AZC, waarbij zou zijn geroepen dat de blanke bevolking gediscrimineerd wordt en dat er sprake is van 'omvolking.' Buiten dit incident om zijn er verder geen klachten van overlast en criminaliteit geweest, vertelt respondent 9. Volgens de respondent zou er met name online veel ophef zijn geweest naar aanleiding van de komst van de vluchtelingenboot.[181] Toen Gouda onderzocht of de tijdelijke opvang omgezet kon worden in een permanente opvang, werd dit plan volgens het *Algemeen Dagblad* met 'gemengde gevoelens' ontvangen.[182] Er zou sprake zijn van zorgen over overlast, maar ook woningnood onder Goudse jongeren zou een thema zijn. Op sociale media, bijvoorbeeld onder een artikel van het *Algemeen Dagblad* editie Gouda over het onderwerp, staan onder andere zeer negatieve reacties, zoals: "*Moet geen probleem zijn je mag daar 50 en bij oversteken 80*" en "*Gelijk de brand erin steken, of met heel de goudse bevolking, zorgen dat dat tuig er niet in komt !* 🤬😡🖕🖕🖕🖕 . Op het online forum 4chan/pol werd op 1 december 2021 een bericht geplaatst met de tekst "*Help Polderbro's wat moet ik nu*". Hierbij staat een brief van de gemeente Gouda waarin de Asielboot aangekondigd wordt.[183] Op 4chan volgen reacties, met onder andere: "*tip om vluchtelingen eruit te krijgen >vind uit wie hier lokaal achter zit >met mondmasker op vind wat vluchtelingen, specifically jongere mannen >geef ze elk 50 euro om stenen door de ramen van deze adressen te gooien zelf oplossend problem*" en "*Een boot drijft normaal gesproken op water. Dus je kunt twee dingen doen: >Water weg pompen >Gat in boot maken*" en "*Korte termijn: koop wapens. Lange termijn: verhuis. Alternatief en gebaseerd, organiseer een Geldermalsen*". Onderzoek wees uit dat de online reacties over de komst van de vluchtelingen voornamelijk van mensen buiten Gouda kwamen.[184]

[181] Respondent 9

[182] Hofman, S. (2023, 11 mei). Asielzoekers van scheepshut naar appartement in nieuw azc: 'Ze kunnen hier meer eigen leven leiden.' *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/asielzoekers-van-scheepshut-naar-appartement-in-nieuw-azc-ze-kunnen-hier-meer-eigen-leven-leiden~a3521b2e/

[183] 4chan. (2021, 1 december). Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/4eoHITo

[184] Respondent 9

In algemene zin geven de respondenten achteraf gezien aan dat er na de komst van zowel asielzoekers als de Oekraïense vluchtelingen aanvankelijk paniek en angst ontstond onder de inwoners van Gouda, maar dat er uiteindelijk weinig concrete overlastmeldingen zijn geweest.[185] Er zijn zelfs samenwerkingen ontstaan en buurtbewoners zijn van mening veranderd, geeft respondent 9 aan. Dat ziet ook respondent 12. Volgens deze respondent zijn er juist ook veel positieve reacties gekomen op de komst van de vluchtelingen. Deze medewerker komt veel in contact met mensen die willen helpen en mensen die vluchtelingen bij sociale activiteiten betrekken.[186]

[185] Respondenten 7, 9, 12

Concluderend kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gesteld dat politiek- bestuurlijke besluiten over asiel en migratie voornamelijk op voorhand voor maatschappelijke onrust zorgen, waarbij de online omgeving een katalyserende werking lijkt te hebben.

[186] Respondent 12

6.4 Israël-Palestinaconflict

Na de heropleving van het conflict tussen Israël en de Palestijnen op 7 oktober 2023 door de aanval van Hamas in Israël, hingen veel Nederlandse gemeenten een vlag uit als teken van solidariteit met de slachtoffers. Veel gemeenten kozen voor ofwel de Israëlische vlag, ofwel de gemeentelijke vlag. De gemeente Gouda koos ervoor de Nederlandse vlag halfstok te hangen: "*Gouda kiest voor een alternatief. Dat is niet alleen bedoeld voor de gevallenen aan Palestijnse en Israëlische zijde, maar ook voor honderden doden van de aardbevingen in Afghanistan*." [187] Een groep van 28 leerlingen en docenten uit 4 VWO van een Goudse en Rotterdamse school kwamen vast te zitten in Israël op 7 oktober 2023, toen het conflict gewelddadig oplaaide. Ze werden allemaal gerepatrieerd door het Nederlandse ministerie van Defensie. [188]

In het straatbeeld van Gouda zijn verschillende stickers gevonden met teksten als 'Free Palestine,' 'End the occupation' en 'End the war.' Ook is een sticker gevonden met een gevaarbord met daarop twee kinderen op een wip met een straaljager die bommen laat vallen. Onder het bord staat de tekst "*Gaza*". Een andere sticker roept op om Coca-Cola te boycotten met de tekst 'Boycot killer Israel.' Ook is een sticker gevonden met bloemen en de tekst 'In memory of the children of Gaza. Killed by bombs of Israël.' Nog een andere sticker heeft de tekst 'Het echte kwaad. Israël terrorstaat.' Afgebeeld met een foto van het hoofd van Netanyahu die onder een bivakmuts met de tekst 'ISIS' vandaan komt. Op de arm van degene die de bivakmuts naar beneden trekt, staat een tattoo van een davidster en de tekst 'JSIL Israël.' [189]

Respondent 12 merkt sinds de gebeurtenis op 7 oktober 2023 een toename van islamofobie en antisemitisme op, in lijn met de bevindingen die in de paragraaf Racisme en discriminatie zijn besproken. Ook een groei in onderlinge spanning tussen mensen die pro-Palestina en pro-Israël zijn, is volgens de respondent zichtbaar. Vrij vroeg na 7 oktober 2023, de heropleving van het conflict, werd er een bijeenkomst georganiseerd vanuit verschillende gemeenschappen met de bedoeling om te verbinden. Vanuit het idee van gedeelde pijn. De respondent vertelt dat er maar een klein groepje was dat deelnam, zo'n zestig à zeventig mensen. Hierbij moet worden gezegd dat, evenals bij andere thema's waarover wordt gesproken, dit de groep is die al een positieve bijdrage wil leveren en dat niet iedereen in de stad ermee bereikt wordt, legt de respondent uit. [190]

Op 12 oktober 2023 vond er in de Sint-Janskerk een bijeenkomst plaats om het gesprek aan te gaan over de heropleving van het conflict en om steun te betuigen aan de slachtoffers. Dit was een initiatief van de Raad van Kerken Gouda, Stichting 21 Maart Gouda en betrokken inwoners. [191]

De organisatie Plant een Olijfboom organiseerde in december 2023 een inzamelingsactie voor gebruikte kinderschoenen voor zogenoemde 'herdenkingsprotesten.' [192] Hiermee wil de organisatie Palestijnse kinderen herdenken en de schoenen vervolgens verkopen voor het Palestina Fonds of, indien mogelijk, naar Gaza brengen. In Gouda was ook een inzamelingspunt. [193] Zoals op meerdere stations in Nederland, worden ook in Gouda sit-ins (zitstakingen) gehouden door Pro-Palestijnse demonstranten (in Gouda heet de organisatie Gouda4Palestine). [194] Hiermee hopen ze dat de regering tot een staakt-het-vuren zal oproepen en de banden met Israël zal verbreken. [195] Ook eisen ze onvoorwaardelijke humanitaire hulp aan Gaza, een einde van de etnische zuivering van Palestijnen en van de Israëlische blokkade op de Gazastrip, een beëindiging van de wapenexport naar Israël en een bestraffing van Israël voor het schenden van het internationaal recht. [196] De demonstraties zijn volgens actievoerders aangekondigd bij de gemeente en dit wordt bevestigd door respondenten 16 en 17. De sit-ins vinden

[187] Tielemans, S. (2023, 9 oktober). Niet de Israëlische vlag, maar de Nederlandse halfstok uit medeleven: 'Waar is Gouda bang voor?' *AD*. Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/niet-de-israelische-vlag-maar-de-nederlandse-halfstok-uit-medeleven-waar-is-gouda-bang-voor~ae2fd96d/

[188] Reformatorisch Dagblad. (2023, 11 oktober). Opluchting bij Driestar-Wartburg om repatriëren leerlingen uit Israël. *Reformatorisch Dagblad*. Geraadpleegd van https://www.rd.nl/artikel/1037917-opluchting-bij-driestar-wartburg-om-repatrieren-leerlingen-uit-israel; Beijk, C. (2023, 11 oktober). *Vlucht met gestrande Nederlanders uit Israël geland op vliegbasis Eindhoven*. Omroep Brabant. Geraadpleegd van https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4354311/vlucht-met-gestrande-nederlanders-uit-israel-geland-op-vliegbasis-eindhoven

[189] JSIL staat voor Jewish State of Israël in the Levant en wordt door pro-Palestina activisten satirisch bedoeld ter vergelijking met het zelfuitgeroepen ISIS. https://globalvoices.org/2014/10/02/activists-start-calling-israel-jsil-the-jewish-state-of-israel-in-the-levant/

[190] Respondent 12

[191] Van der Bij, D. (2023, 11 oktober). Goudse bijeenkomst als steunbetuiging aan slachtoffers in Israël en Palestina. *AD*. Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/goudse-bijeenkomst-als-steunbetuiging-aan-slachtoffers-in-israel-en-palestina~ad50c34d/

[192] Gouda Bruist. (z.d.). *Inzameling kinderschoenen voor Gaza, Palestina*. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/3KM3aUX

[193] Plant een Olijfboom. (z.d.). *Inlever-locaties kinderschoenen voor herdenkings-protest!* Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/3VKSwUS

[194] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (z.d.). *Startpagina* [TikTokpagina]. TikTok. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/3VHuyd2; Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (z.d.). *Startpagina* [Instagrampagina]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/4cjMQq8

[195] Nesselaar, F. (2023, 20 december). *Pro-Palestijns protest op station in de vorm van een 'sit-in': mag dat zomaar?* Geraadpleegd van https://bit.ly/4co9XA0

[196] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 21 februari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C3nFd-jojqn/

twee keer per maand plaats op donderdagavond. Tijdens de onderzoeksperiode in elk geval op 21 december 2023 [197] en in 2024 op 4 januari [198], 18 januari, [199] 1 februari, [200] 15 februari, [201] 29 februari, [202] 14 maart, [203] 28 maart [204] en 11 april. [205]

Op 17 april 2024 plaatst de groep op Instagram: "*De laatste tijd merken wij dat er steeds meer tegengeluid komt op het station. Wij vinden dit erg zorgwekkend wat dat zegt over onze stadgenoten. Waarom boos worden als mensen opstaan tegen moord, tegen genocide?* 🤷🏾‍♀️ *In een stad als Gouda, zó 'multi-culti' is het schandalig dat er zo weinig mensen opstaan tegen genocide*." [206] Bij een Instagrampost die is geplaatst op Koningsdag werd kritiek gegeven op een bestuurder van de gemeente Gouda die volgens de filmster een flesje "*water voor Gaza*" afslaat. Er wordt verontwaardigd gereageerd op de steun aan "de apartheidsstaat Israël". Ook christenen zijn vermoord en priesters en predikers wordt verboden naar Jeruzalem en Bethlehem te gaan, wordt er geschreven. De conclusie die bij hetzelfde bericht wordt getrokken op basis van het weigeren van het water, is dat de inwoners van Gouda "*niet gelijk*" zijn. Daarmee kan worden bedoeld dat het pro-Palestinageluid in mindere mate podium krijgt dan het pro-Israëlgeluid.

Op 18 november 2023 vond er in Leiden en in Gouda een 'noise demo' (demonstratie met lawaai) plaats om vrijlating te eisen van zes demonstranten die de dag ervoor werden aangehouden in Delft wegens het betreden van het kantoor van Thales. [207] Ze riepen op potten en pannen mee te nemen om zoveel mogelijk lawaai te maken. Op 3 februari 2024 organiseerde de groep een 'herdenking' in het centrum van Gouda, waarbij ze stilstonden bij de Palestijnse slachtoffers. [208] Op 1 april 2024 deed Gouda4Palestina een actie op de Markt in Gouda, waarbij ze informatieborden neerzetten met daarop een vergelijking hoe Nederland eruit zou zien als het sinds 1948 door Israël bezet zou zijn geweest. [209] Daarnaast roept de organisatie op tot aanwezigheid bij andere landelijke of internationale acties rondom Palestina, zoals een wereldactiedag op 13 januari, [210] of de dag waarop Zuid-Afrika een aanklacht tegen Israël bepleit, [211] en een wegblokkade die voor 8 maart is aangekondigd (locatie nog onbekend). [212] Tijdens de ramadan was de groep op Instagram veel bezig met oproepen tot het boycotten van dadels die uit Israël worden geïmporteerd. [213] Ze plaatsten bijvoorbeeld informatie over welke Nederlandse supermarkten Israëlische dadels verkopen en riepen op om stickers te plakken op Israëlische producten om consumenten te waarschuwen. [214]

Over de sit-ins in Gouda geven verschillende respondenten aan dat deze rustig verlopen en nauwelijks tot geen tegenreacties oproepen. [215] De groepen zijn coöperatief en nemen verantwoordelijkheid voor het verloop van de sit-in, geeft respondent 9 aan. Wat betreft incidenten, noemt respondent 7 dat er graffiti is aangetroffen bij het oude stadhuis met de tekst 'dood aan Israël.' Respondent 8 geeft aan dat er momenteel veel overlast is van graffiti. Er worden teksten als 'Pro Palestina', 'Stop genocide' en 'genocide' gevonden. De klachten worden niet gedaan op basis van de inhoud, maar vanwege de vervuiling/vernieling, vertelt de respondent. [216]

Het conflict tussen Palestina en Israël is iets wat erg leeft onder de jeugd van Gouda en waar respondent 14 mee te maken krijgt. [217] Jeugdigen zijn pro-Palestina, tegen Israël, tegen oorlog en delen zit zowel online als offline, vertelt de respondent. Ze spreken onder andere uit weinig vertrouwen te hebben in de Nederlandse politiek, omdat Nederland de Israëlische regering steunt. Een andere respondent bevestigt dit beeld en geeft aan dat de jeugd naar eigen zeggen het vertrouwen in de mensheid kwijt is. [218] Ook deze respondent geeft aan dat de keuzes van de Tweede Kamer het vertrouwen in het bestuur en de politiek van ons land schaadt. Dat is in Gouda niet anders dan in de rest van het land, schat de respondent in. [219]

[197] Forum voor Anarchisme. (2023, 14 december). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/forumvooranarchisme/4245; 🅰️ 💰it-in for Palestine NL 🍉. (2023, 11 december). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/StaaktHetVuren/215

[198] Gouds Dagblad. (2024, 5 januari). Emotionele demonstratie voor Palestina in Goudse stationshal. *Gouds Dagblad*. Geraadpleegd van https://bit.ly/4epuWE7; 🍉⚠️ Sit-in for Palestine NL 🍉. (2023, 31 december). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/StaaktHetVuren/237

[199] 🍉💰it-in for Palestine NL 🍉. (2024, 13 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/StaaktHetVuren/250

[200] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 21 januari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C2XW4WYoCm7/; 🍉⚠️ Sit-in for Palestine NL 🍉. (2024, 28 januari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/StaaktHetVuren/258

[201] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 15 februari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C3XRRRjIBTs/; 🍉⚠️ Sit-in for Palestine NL 🍉. (2024, 13 februari). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024, van https://t.me/StaaktHetVuren/298

[202] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 21 februari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024, van https://www.instagram.com/p/C3nFd-jojqn/

[203] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 10 maart). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/45or9mB

[204] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 25 maart). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/4ennCci; Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 29 maart). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://bit.ly/3z3MNAx

[205] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 11 april). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C5nL-CnoFgQ/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==

[206] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 17 april). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C52npoiIApV/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==

[207] 🍉💰it-in for Palestine NL 🍉. (2023, 18 november). [Telegrambericht]. Telegram. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://t.me/StaaktHetVuren/137

[208] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 2 februari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C225klnotYz/

[209] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 1 april). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/reel/C5MmmZ-tbex/?igsh=aGppZHdwczRncGtj

Zie volgende pagina: voetnoten 210 t/m 219

Binnen radicale stromingen zijn er op het gebied van internationale politiek vriend-of-vijandsbeelden gebaseerd op historische of ideologische gronden. Soms is dat heel praktisch: de vijand-van-mijn-vijand-is-mijn-vriend. Rondom het Israël-Palestinaconflict is vanuit de extreemlinkse hoek van het politieke spectrum over het algemeen en expliciet een affiniteit met de Palestijnse zaak.

Vanuit de extreemrechtse hoek heerst verdeeldheid in dit conflict. Voor een deel staat antisemitisme/antizionisme centraal in hun ideologie, wat kan leiden tot steun aan de tegenstanders van de gepercipieerde Joden/zionisten: pro-Palestina. Een verhaal uit de geschiedenis duikt op in neonazistische kringen: tijdens de oorlog was er vanuit Palestijnse leider-figuren (zoals al-Husayni) ook steun voor het nazisme: ze deelden antizionistisch en antisemitisch sentiment. Een deel heeft vooral een sterke afkeer van moslims en de islam (en daaraan verbonden Palestina) en affiniteit met het nationalisme van Israël. Een derde deel heeft in gelijke mate afkeer van zowel moslims als joden en kijkt smalend toe hoe in dit conflict beide groepen slachtoffer worden. [220]

Concluderend kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gesteld dat het Israël-Palestinaconflict ook in de gemeente Gouda zorgt voor maatschappelijke onrust en polarisatie. Er wordt onder andere door professionals een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het kamp pro-Palestina en het kamp Israël. Op politiek niveau en in de (sociale) media wordt in sommige gevallen gesproken over 'de Joden' (als kamp pro-Israël) en 'de moslims' (als kamp Palestina) die tegenover elkaar staan. In de praktijk blijkt dat beide groeperingen, maar in het bijzonder de pro-Palestijnse groeperingen, een grote diversiteit aan mensen kennen, als het gaat om religieuze en politieke achtergronden. Een genuanceerde duiding van uitingen en motieven is daarom nodig om de invloed van dit conflict op de Goudse gemeenschap goed te kunnen begrijpen en adequaat te kunnen reageren op activiteiten en/of incidenten die hieraan gerelateerd zijn.

[210] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 11 januari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C190f4FoRp2/

[211] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 10 januari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C17_LAPIf-P/

[212] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 7 januari). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C1zwCHprxrU/

[213] Gouda4palestine. [@gouda4palestine]. (2024, 6 maart). [Instagrambericht]. Instagram. Geraadpleegd op 6 juni 2024 van https://www.instagram.com/p/C4KQp99INWT/

[214] Nesselaar, F., & Tielemans, S. (2024, 15 maart). Oproep tot boycot Israëlische 'bloeddadels': 'Palestijnse boeren uit hun huis gejaagd en vermoord'. *AD.* Geraadpleegd van https://www.ad.nl/gouda/oproep-tot-boycot-israelische-bloeddadels-palestijnse-boeren-uit-hun-huis-gejaagd-en-vermoord~a7719075/

[215] Respondenten 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15

[216] Respondent 8

[217] Respondent 14

[218] Respondent 15

[219] Respondent 15

[220] United States Holocaust Memorial Museum. [z.d.]. Hajj Amin Al-Husayni: Wartime Propagandist. *Holocaust Encyclopedia*. Geraadpleegd 6 juni 2024 van https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/hajj-amin-al-husayni-wartime-propagandist

7. Overige opbrengsten

In meer algemene zin is nog een aantal laatste bevindingen noemenswaardig. Dit hoofdstuk geeft de visie van professionals weer op de signaleringsstructuur van polarisatie en radicalisering in de gemeente Gouda. Belangrijk om hierbij de vermelden, is dat er geen verdiepend onderzoek naar deze structuur heeft plaatsgevonden. De bevindingen zijn daarom ter kennisneming opgenomen in deze rapportage en kunnen worden gezien als aandachtspunten voor de (door) ontwikkeling van de signaleringsstructuur.

Vrijwel alle respondenten merken op dat er relatief weinig nieuwe signalen binnen zijn gekomen binnen de onderzoeksperiode, losgezien van de al bekende personen binnen de PGA. Meerdere respondenten twijfelen of de signalen er inderdaad niet zijn of dat er onvoldoende gesignaleerd wordt.[221] Respondenten zijn het eens over het feit dat scholing en training over en in het signaleren van de fenomenen essentieel is voor een goedwerkend signaleringsnetwerk. Toch geeft ten minste een derde van de respondenten aan nauwelijks tot geen scholing in de thema's radicalisering, extremisme en polarisatie te hebben gehad. Alle respondenten geven aan bereidwillig te zijn aan scholing en training over en in de thema's deel te nemen. Er worden vanuit de gemeente Gouda trainingen aangeboden van het Rijks Opleidingsinstituut Radicalisering (ROR), maar vanwege het vrijwillige karakter is het soms lastig om voldoende aanmeldingen te krijgen.

[221] Respondenten 1, 2, 3, 6, 9, 11
[222] Respondent 3
[223] Respondent 6

Voor de verbetering en uitbreiding van het signaleringsnetwerk geven de respondenten enkele suggesties. Zo geeft respondent 3 aan dat de boa's zich in hun vernieuwde rol meer richten op de verbinding met de wijkbewoners en de leefbaarheid van de wijk (dan voorheen). Zij hebben vanuit hun contact met wijkbewoners een belangrijke signalerende functie, waar nog meer gebruik van gemaakt zou kunnen worden.[222] Respondent 1 noemt als mogelijkheid dat er bij Stadstoezicht, evenals bij de politie, gewerkt zou kunnen worden met taakaccenthouderschap op het thema radicalisering en extremisme.

Ook binnen het zorgdomein ligt er volgens respondent 6 niet alleen een noodzaak, maar ook een uitdaging, als het gaat om scholing in de thema's radicalisering en extremisme. Scholing is volgens de respondent nodig om overlap met ggz-problematiek en ook signalen van radicalisering binnen gezinnen te kunnen signaleren. Specialisering in een bepaald thema betekent in de praktijk dat de caseload met dergelijke casuïstiek bij de geschoolde zorgmedewerker wordt ondergebracht, wat de caseload en werkdruk enkel zal verhogen, legt de respondent uit. Gezien de vaak al zeer hoge werkdruk en caseload, wordt specialisering niet in alle gevallen aantrekkelijk gevonden.[223]

Voor wat betreft de verbreding van het signaleringsnetwerk, noemt respondent 3 dat het wenselijk zou zijn wanneer er meer bekendheid van meldpunten van radicalisering en extremisme is en deze een meer laagdrempelig karakter zouden krijgen. De respondent denkt dan aan persoonlijk contact in de vorm van vertrouwenspersonen, zodat de drempel van bellen of online contactformulieren wegvalt.

Op basis van de bevindingen kan worden gesteld dat vraag en aanbod op het gebied van training en opleiding momenteel niet voldoende bij elkaar komen. Daarnaast lijken met name in het zorgdomein en bij wijkgerichte professionals nog mogelijkheden te liggen als het gaat om verdieping en verbreding van het signaleringsnetwerk.

8. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk komen de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek aan bod. Eerst wordt in de algemene conclusie antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag. Deze algemene conclusie wordt vervolgens opgedeeld in verschillende deelconclusies. We sluiten af met een aantal aanbevelingen voor de gemeente Gouda.

8.1 Algemene conclusie

De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek is:

> *'Wat zijn in de gemeente Gouda de actuele zichtbare polariserende, activistische en extremistische manifestaties ten aanzien van de fenomenen: gewelddadig salafisme, rechts-extremisme, links-extremisme, anti-institutioneel extremisme, dierenrechtenextremisme en milieuextremisme?'*

In de gemeente Gouda zijn online en offline manifestaties binnen alle fenomenen waargenomen. De manifestaties variëren van stickers van organisaties, straatmarkeringen en online uitingen tot protesten, demonstraties en de oprichting van lokale groeperingen die zich baseren op een van de in het theoretisch kader beschreven ideologieën. Voor wat betreft de handelingen die de Goudse inwoners verbinden aan hun ideologie, kan dus worden gesteld dat zij in alle gevallen binnen het activistische spectrum opereren. Voor wat betreft ideologie, zijn enkel binnen de fenomenen 'extreemrechts en rechts-extremisme' en 'extreemlinks en links-extremisme' extremistische elementen aangetroffen. Voor extreemrechts en rechts-extremisme zijn dat geweldsverheerlijking, het positief framen van een raciale oorlog en de gewelddadige houding jegens gepercipieerde 'linkse tegenstanders'. Voor extreemlinks en links-extremisme is dit eveneens geweldsverheerlijking. Binnen de andere fenomenen zijn radicale, maar niet-extremistische narratieven waargenomen. Voor wat betreft het gewelddadig salafisme zijn naast de PGA-casuïstiek geen andere (online) manifestaties waargenomen.

De (inter)nationale ontwikkeling dat extremistische groeperingen veiligheidsbewuster zijn geworden in de afgelopen jaren ligt waarschijnlijk ten grondslag aan de beperkte zichtbaarheid van deze groeperingen. Zij bevinden en organiseren zich in toenemende mate online, in besloten groepen of kanalen op socialmediaplatforms als Telegram. Een gemeente heeft geen bevoegdheden om dit soort kanalen te onderzoeken en/of te monitoren.

Ondanks het feit dat de zichtbare uitingsvormen veelal binnen de activistische en daarmee democratische grenzen blijven, zorgen de manifestaties wel mede voor polarisatie en maatschappelijke onrust. De aanwezigheid van mensen die deze ideologieën aanhangen, geeft op zichzelf al aan dat er in zekere mate sprake is van polarisatie onder de Goudse inwoners; de ideologieën die ten grondslag liggen aan de fenomenen zijn radicaal ten opzichte van de maatschappelijke norm en staan inhoudelijk vaak haaks op één of meer van de andere ideologieën. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er in het straatbeeld zichtbaar is dat er vanuit extreemlinkse narratieven wordt gereageerd op straatmarkeringen met extreemrechtse inhoud en andersom. Ook blijkt uit de interviews en het straatbeeldonderzoek dat relatief veel antisemitische en islamofobe uitingen vanuit het extreemrechtse gedachtegoed komen in de gemeente Gouda. Deze uitingen

hebben (gevoelens van) racisme, discriminatie en uitsluitingsmechanismen tot gevolg. Deze uitingen zijn met name gericht tegen de islamitische en Joodse gemeenschap en andere minderheidsgroepen zoals de lhbtqia+-gemeenschap. Over de gemeenschap met Marokkaanse migratieachtergrond lijkt bovendien een nog veel breder gedeelde negatieve beeldvorming te bestaan. Over de beleving (binnenperspectief) van inwoners uit verschillende gemeenschappen in Gouda zijn echter geen harde uitspraken te doen, wegens de scope van het onderzoek.

Andere maatschappelijke onrust uit zich bijvoorbeeld in de verontwaardiging over de houding van de Nederlandse politiek en het Nederlandse bestuur ten opzichte van het conflict tussen Israël en Palestina. Ook op het asiel- en migratiebeleid worden in de gemeente Gouda verschillende perspectieven waargenomen die elk voortkomt vanuit eigen opvattingen en belangen. Opvallend en belangrijk om hierbij te benoemen, is dat de debatten over de hiervoor genoemde thema's online vaak meer verhard zijn en in sommige gevallen ook sterk afwijken van wat er daadwerkelijk gebeurt.

Wat in de besproken polariserende thema's en maatschappelijke onrust overeenkomt, is dat verschillende groeperingen in Gouda zich onvoldoende gehoord voelen. Dit, ondanks meerdere initiatieven vanuit de gemeentelijke afdelingen Veiligheid en Wijken en Maatschappelijk beleid om verbinding te krijgen met bewoners die deze ervaring hebben. Het afnemende vertrouwen in de overheid als geheel, dat ook wordt waargenomen door de geïnterviewde professionals, kan de verbinding tussen gemeente en inwoners verder bemoeilijken. Hoewel in dit onderzoek niet het binnenperspectief van inwoners is meegenomen, kunnen de geïnterviewde professionals wel een aantal sentimenten benoemen dat momenteel onder inwoners leeft. Op basis van deze bevindingen kan in algemene zin worden geconcludeerd dat sommige mensen zich vanuit eigen ervaringen en vanuit hun positie in de samenleving (of op lokaal niveau in Gouda) niet gehoord, tekortgedaan en/of achtergesteld voelen ten opzichte van andere groeperingen in de stad en/of de samenleving. Hierbij bestaan verschillende belevingswerelden tegelijk en naast elkaar, die in sommige gevallen zelfs in strijd zijn met elkaar. Deze sentimenten komen overeen met de actuele landelijke sentimenten, maar zijn daarmee niet minder zorgelijk. De toenemende landelijke, maar ook lokale polarisatie en de maatschappelijke onrust in combinatie met de toenemende (en steeds radicalere/ extreme) vormen van activisme en werving voor ideologieën, vormen namelijk een voedingsbodem voor radicalisering en extremisme. Het verspreiden van extreemrechts gedachtegoed onder de jeugd door middel van muziek en stickers in schoolomgevingen en de steunbetuiging van XR Gouda aan de landelijke grensoverschrijdende activistische methoden van XR zijn hier zorgwekkende voorbeelden van.

Tegelijkertijd geeft een deel van de professionals aan het gevoel te hebben niet voldoende zicht, noch de kennis en expertise te hebben om de manifestaties van de verschillende fenomenen (tijdig) te signaleren. Hier liggen volgens de respondenten ten eerste de beperkte bevoegdheden om personen of groeperingen (online) te kunnen volgen aan ten grondslag. Ten tweede stellen professionals dat de tweede- en soms zelfs eerstelijns signaleringspartners onvoldoende geschoold zijn in (het herkennen van) de fenomeenspecifieke (extremistische) ideologieën.

Concluderend kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gesteld dat de personen en groeperingen binnen de fenomenen in Gouda zich momenteel binnen de democratische grenzen bewegen voor wat betreft handelingen. Wel zijn er extremistische narratieven gevonden, die duiden op de aanwezigheid van extremistisch gedachtengoed in Gouda. Ook lijkt er in ieder geval een verharding zichtbaar te zijn binnen het fenomeen van milieuactivisme. Het (ervaren) racisme en

de (ervaren) discriminatie, de (online) meningsvorming en uitingen over het Israël-Palestinaconflict, de (online) uitingen en meningsvorming over asiel en migratie en het afnemende vertrouwen in de overheid kunnen echter wel een voedingsbodem zijn voor antioverheidssentimenten, polarisatie en radicalisering. Daarmee lijken momenteel in de preventie van radicalisering de grootste uitdagingen te liggen voor de gemeente Gouda, zoals ook in 2023 uit het evaluatieonderzoek van de radicaliseringsaanpak naar voren kwam.

De onderzoeksresultaten van deze fenomeenanalyse passen in het landelijke beeld en staan niet op zichzelf. De ontwikkelingen die in Gouda spelen, sluiten aan bij de landelijke maatschappelijke trends. Er zijn de laatste jaren in Nederland verschuivingen zichtbaar op het gebied van activisme, radicalisering en extremisme. Twee verschuivingen springen het meest in het oog.
Ten eerste is er de opkomst en/of groei van fenomenen (rechts-extremisme, anti-institutioneel extremisme, milieu-extremisme et cetera). Niet alleen vormen deze fenomenen op zichzelf een bedreiging voor de democratische rechtsorde, ze vergroten ook de tendensen van polarisatie tussen bevolkingsgroepen.
Ten tweede is het fenomeen gewelddadig salafisme van gedaante veranderd: deze vorm is zeer veiligheidsbewust geworden, is minder zichtbaar in de publieke ruimte en beweegt zich met name in besloten online ruimtes. Er gaat echter nog steeds een grote dreiging vanuit.

Deze verschuivingen behoeven intensivering van de CTER-aanpak. Gezien de huidige ontwikkelingen is alleen een reactieve aanpak niet afdoende, maar moet er ook proactief beleid zijn. Gemeenten hebben hierin een cruciale rol, omdat zij aan de basis staan van preventief beleid, een belangrijke signaleringsfunctie hebben en een rol spelen in de informatiehuishouding. Een stevig kennisniveau is hierin noodzakelijk om signalen te kunnen duiden en te kunnen differentiëren tussen activisme, radicalisering en extremisme. Het onderkennen van de belangrijke verschillen en de overlap tussen activisme, radicalisering en extremisme is anders niet mogelijk. Anders bestaat het risico dat enerzijds zorgwekkende signalen worden gemist en anderzijds democratisch gedrag onnodig wordt geproblematiseerd. NTA doet enkele aanbevelingen om de aanpak in de gemeente Gouda aan te scherpen.

8.2 Aanbevelingen

Op basis van de bovenstaande conclusies worden de volgende aanbevelingen gegeven:

1. Wees genuanceerd in de duiding

De onderzoeksresultaten wijzen uit dat manifestaties binnen de fenomenen diffuus kunnen zijn als het gaat om ideologische narratieven. Bepaalde thema's worden door personen vanuit verschillende ideologische denkkaders aangehaald en in sommige gevallen protesteren en of demonstreren deze personen in een gezamenlijk protest/gezamenlijke demonstratie. Vanwege dit diffuse beeld wordt het daarom sterk aanbevolen om protesten, demonstraties en andere uitingen genuanceerd te duiden. Het nalaten hiervan kan in negatieve zin gevolgen hebben, bijvoorbeeld bij de inschatting van het verloop van een protest of demonstratie.

2. Houd zicht op de onlineontwikkelingen en thematieken die verband houden met de fenomenen

Tegenwoordig vinden veel ideologische debatten en discussies online plaats, waar de toon, zoals eerder aangegeven, vaak harder is dan in de offlinewereld. Maatschappelijke onrust kan online worden gestart, terwijl er in de straten nog niets aan de hand hoeft te zijn. Uit een voorbeeld in de bevindingen van dit onderzoek

bleek zelfs dat er online discussies over Gouda gevoerd worden door mensen die zelf geen inwoner van Gouda zijn. Verontrustende en negatieve geluiden van buiten Gouda kunnen echter gemakkelijk overslaan naar de Goudse gemeenschap. Met in achtneming van de wettelijke beperkingen in het uitvoeren van onlineonderzoek, wordt geadviseerd om trends en narratieven op fenomeenniveau te monitoren om zo een actueel beeld te krijgen (en te houden) van de thematieken die op lokaal en landelijk niveau worden gebezigd. Dit draagt bij aan de informatiepositie van de gemeente en stelt haar in staat om tijdig te acteren wanneer online ideologische discussies lijken te verhitten.

3. Investeer in een brede preventieve aanpak

Verschillende groeperingen in de Goudse gemeenschap voelen zich in meer of mindere mate ongehoord, ongezien of zelfs achtergesteld. Met de bestaande pogingen om mensen te bereiken, door bijvoorbeeld stadsgesprekken te organiseren, wordt nog steeds maar een beperkt deel van de mensen bereikt die deze ervaring heeft. In veel gevallen komt radicalisering voort uit onvoldoende binding met de overheid en/of maatschappij. Het wordt daarom aanbevolen om gemeentelijk contact en gemeentelijke initiatieven die zijn gericht op verbinding en preventie van radicalisering en polarisatie op een bredere manier vorm te geven. Een onderdeel van een dergelijke brede aanpak zou een investering in het trainen van professionals in sociaal-culturele sensitiviteit kunnen zijn. Om verbinding tussen overheid en inwoners te versterken, kan daarnaast worden gekeken naar de afspiegeling van de diverse inwonersgroepen uit Gouda in de gemeentelijke en/of wijkgerichte functies; om mensen te kunnen bereiken, dient een professional immers eerst de mensen te begrijpen. Een laatste voorbeeld, meer gericht op de onderlinge verbinding tussen de inwoners van Gouda, is aandacht voor 'ontmoeting.' Onbekend maakt onbemind en maakt tevens de valkuil voor vooroordelen en negatieve stigma's groter. Verschillende vormen van ontmoeting zouden polarisatie kunnen verminderen.

4. Investeer in de weerbaarheid van de jeugd

Aansluitend op de voorgaande aanbeveling, wordt aanbevolen om te investeren in de weerbaarheid van jeugd. Met name in de adolescentieperiode waarin jeugdigen op zoek zijn naar hun identiteit, zijn zij vatbaarder voor het overnemen en/of het zich eigen maken van radicale narratieven, omdat ze vaak niet als zodanig herkend worden. Weerbaarheid tegen deze invloeden kan worden opgebouwd met goed vormgegeven burgerschapsonderwijs. Het is aan te bevelen om hierbij in elk geval aandacht te besteden aan niet alleen de werking, maar vooral ook het nut van de democratische rechtsorde. Andere aspecten die in het burgerschapsonderwijs aan bod zouden moeten komen om de weerbaarheid van jongeren te vergroten, zijn een kennismaking met verschillende levensbeschouwelijke opvattingen, het bewustmaken van de online invloeden en daaraan verbonden risico's van de huidige internetcultuur en het leren herkennen van radicale narratieven.

5. Uitbreiding, verdieping, versterking en training van signaleringsnetwerk

Het is bekend dat personen in het beginstadium van radicalisering makkelijker te begeleiden zijn dan personen die in een vergevorderd stadium van radicalisering zitten. Preventief beleid speelt daarom een belangrijke rol in het tegengaan van radicalisering en extremisme. Ten eerste wordt daarom aangeraden om de deskundigheid van professionals te verstevigen. Eerstelijnsprofessionals binnen het zorg- en veiligheidsdomein zijn gebaad bij training in ten minste de thema's radicalisering, polarisatie en extremisme. Professionals die naast een signalerende ook een duidende rol hebben, wordt aangeraden om zich te scholen op het gebied

van fenomeenspecifieke kennis. Een tweede aanbeveling is om te investeren in het uitbreiden van het signaleringsnetwerk van radicalisering en polarisatie met meer tweedelijnsprofessionals in verschillende leefgebieden. Met name het onderwijspersoneel kent een unieke positie als het gaat om contact met jongeren. Ook heeft het onderwijspersoneel een rol als het gaat om signaleren van radiale en extremistische (online) uitingen; de stickers met extreemrechtse inhoud rondom school zouden idealiter moeten worden herkend door het onderwijspersoneel. Ten derde wordt het aanbevolen om ook de deskundigheid van signaleringspartners te vergroten door training en scholing. Op deze manier worden professionals in staat gesteld signalen van radicalisering vroegtijdig te herkennen. Het is aan te bevelen om te kijken naar mogelijkheden om trainingen op het gebied van polarisatie, radicalisering en extremisme voorwaardelijk te maken voor eerstelijns signaleringspartners in het veiligheidsdomein (in plaats van het huidige vrijwillige karakter). Ten slotte is het up-to-date houden van het lokale beeld van de fenomenen en een evaluatie van de aanpak nodig om het beleid te laten aansluiten bij de ter zake doende maatschappelijke ontwikkelingen en dit beleid zo nodig bij te stellen.

Literatuurlijst

In deze lijst staan alle bronnen vermeld van wetenschappelijke artikelen, boeken en andere (onderzoeks)rapportages waar in dit rapport naar is verwezen. Bronnen afkomstig van sociale media zijn hier niet in opgenomen.

Berger, J. M. (2018). *Extremism.* The Mitt Press.

DSP-groep. (2023, juli). *Terugblik en vooruitblik op de aanpak radicalisering in Gouda*.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2016, 25 februari). *Grondrechten in een pluriforme samenleving* [Kamerbrief]. Ministerie van SZW en ministerie van Veiligheid en Justitie.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2016, 25 februari). *Grondrechten in een pluriforme samenleving* [Kamerbrief]. Ministerie van SZW en ministerie van Veiligheid en Justitie.

Moors, H., De Graaff, B., Balogh, L., & Van Donselaar, J. (2009). *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009*. IVA.

NCTV. (2023, 30 mei). *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 58*. NCTV.

Nederlands Jeugd Instituut. (z.d.). *Polarisatie en radicalisering*. Nederlands Jeugd Instituut.

NTA. (2020). Beter vandaag dan morgen: rechts-extremistische accelerationistische online bewegingen. NTA.

Rowland, R. C., & Theye, K. (2008). The Symbolic DNA of Terrorism. *Communication Monographs*, *75*(1), 52-85. https://doi.org/10.1080/03637750701885423

Sedgwick, M. (2010). The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism And Political Violence*, *22*(4), 479-494. https://doi.org/10.1080/09546553.2010.491009

Van Ham, T. van, Hardeman, M., Esseveldt, J. van, Lenders, A., & Wijk, A. van (2018). *Links-extremisme in beeld*. Bureau Beke. https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2373

Van Wonderen, R. (2018, 20 december). *Wat is polarisatie?* Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Ware, J. (2020, 17 maart). *Testament to Murder: The Violent Far-Right's Increasing Use of Terrorist Manifestos* [ICCT Policy Brief]. ICCT.

Bijlagen

Bijlage 1. Over NTA

Nuance door Training & Advies

Nuance door Training & Advies (NTA) is een onderzoeks- en adviesbureau in het sociale veiligheidsdomein. Ons advies en onderzoek richt zich op de veiligheidsthema's 'gewelddadig extremisme' en 'radicalisering' en op sociale vraagstukken die samenhangen met polarisatie.

NTA levert een belangrijke bijdrage aan de (persoonsgerichte) aanpak van radicalisering en gewelddadig extremisme. We staan onder andere gemeenten bij in de duiding van radicaliseringsproblematiek en ondersteunen professionals uit het veiligheidswerkveld met advies en opleiding. Onze adviseurs en onderzoekers werken onder meer als deskundigen in strafrechtzaken en we worden regelmatig gevraagd door internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties, om onze kennis en kunde te delen met andere landen.

NTA beschouwt het als haar taak om tijdig de gevaren van extremisme, radicalisering en polarisatie te signaleren en hierover te communiceren. Dit doen we onder meer vanuit fundamenteel onderzoek en door continu de praktijk te monitoren. Onze onderzoeksmethoden komen voort uit de antropologie. Dit betekent dat we het perspectief van de ander willen begrijpen en dit perspectief diepgaand inzichtelijk willen maken. Dat doen we door primaire bronnen te gebruiken en via contextueel, langdurig en diepgaand veldonderzoek. Onze methode stelt ons in staat om professionals te equiperen met alle kennis om geïnformeerd beleid te ontwikkelen en uit te voeren.

Bijlage 2. Verbindingen van XR Gouda met de landelijke tak en andere (inter)nationale bewegingen

Op 11 oktober nam XR Gouda deel aan de landelijke actie van XR tegen de Rabobank, waarbij activisten de ingangen van de hoofdkwartieren van de Rabobank blokkeerden. De actie was erop gericht de Rabobank te dwingen om te stoppen met het financieren van het gebruik van pesticiden en van de industriële landbouw en een vergoeding te regelen voor de schade die in Nederland en in het buitenland door de Rabobank is aangericht.[224] Er waren Goudse activisten aanwezig in Utrecht en Rotterdam.[225] Op 30 december 2023 was XR Gouda ook aanwezig bij de landelijke XR A10-demonstratie tegen de fossiele investeringen van de ING.[226]

XR Gouda nam regelmatig deel aan de landelijke actie van XR die de A12 op meerdere dagen blokkeerde. Op 16 september 2023 plaatst XR Gouda op X dat er die week elke dag mensen uit Gouda aanwezig waren bij de A12-blokkade.[227] Onderdeel van deze actie was een mars die van Arnhem naar Den Haag liep, waarbij XR Gouda de demonstranten faciliteerde door ze een lunchplek te bieden.[228] Op 28 september 2023 faciliteerde XR Gouda de actie van de landelijke XR door de livestream van de A12-blokkade te verzorgen.[229] Op 30 september 2023 postte XR Gouda dat ze met een Goudse delegatie bij de A12-blokkade aanwezig waren en dat ze versterking hadden uit Duitsland van Letzte Generation, een radicale Duitse klimaatbeweging.[230] Ook in 2024 was XR Gouda weer aanwezig bij de landelijke actie van XR ,waarbij activisten de A12 blokkeerden, dat was op 3 februari 2024.[231]

Op zondag 12 november 2023 ging er een delegatie van XR Gouda naar de Klimaatmars in Amsterdam. Ze namen een doodskist mee en vormden een rouwstoet, zoals ze dat later in Gouda bij het klimaatalarm van 4 december 2023 ook deden.[232] Deze doodskist namen ze ook mee naar XR Den Bosch, waar ze zich aansloten bij een lokale Bossche actie.[233]

Op 16 maart 2024 nam XR Gouda deel aan een internationale actie van XR "*tegen Shell en misbruik van de Noordzee*". XR Gouda plaatste hierover de volgende tweet: "*We hebben de grootste raffinaderij van Europa platgelegd! Meerdere poorten en het spoor zijn onbruikbaar*".[234]

Interactie met andere ecologische of klimaatbewegingen

Posts van andere afdelingen van XR of bijvoorbeeld Greenpeace Nederland worden regelmatig geretweet door XR Gouda. Ook acties, zowel legaal als illegaal, worden online aangemoedigd door XR Gouda. Bijvoorbeeld een blokkade op 1 september 2023 op de Erasmusbrug in Rotterdam om de havenuitstoot te problematiseren.[235] Een actie van XR Cambridge waarbij ze op een hotel in London klommen, werd ook online aangemoedigd door XR Gouda.[236] Al deze acties hebben te maken met actoren die volgens XR verantwoordelijk zijn voor een groot verbruik van fossiele brandstoffen.

[224] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 11 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1712057647740924025?s=20

[225] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 11 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1712049623299211380?s=20

[226] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 30 december). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1741085587019321759?s=20

[227] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 16 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1702932579337318529?s=20; Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 12 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1701572758423966187?s=20

[228] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 7 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1699758107063148716?s=20

[229] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 27 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1707112475542311069?s=20

[230] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 30 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1708110283539972341?s=20

[231] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2024, 3 februari). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1753736013615136968?s=20

[232] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 12 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1723826140718968840?s=20

[233] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 25 november). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://twitter.com/XR_Gouda_/status/1728383498728439813?s=20

[234] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2024, 16 maart). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1768968953777266958

[235] Extinction Rebellion Gouda. [@XR_Gouda_]. (2023, 1 september). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/XR_Gouda_/status/1697569294547071188?s=20

[236] XR Cambridge. [@xr_cambridge]. (2023, 17 oktober). [Tweet]. X. Geraadpleegd van https://x.com/xr_cambridge/status/1714229961572134948?s=20